

TIESĪBU AKTA PROJEKTA IETEKMES SĀKOTNĒJĀ IZVĒRTĒŠANA

METODISKIE NORĀDĪJUMI/ ROKASGRĀMATA

Metodisko norādījumu izstrāde ir finansēta no 2007.–2013.gada Eiropas Sociālā fonda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” 1.5.1.2.aktivitātes „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana” projekta Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/001 „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” līdzekļiem, kur 85% no projekta kopējā apjoma finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību un 15% - Latvijas valsts. Aktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu, projektu īsteno Valsts kanceleja.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Autores:

Anda Smiltēna

Ieva Bloma

© Valsts kanceleja, 2020

Šie metodiskie norādījumi ir veidoti ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu. Par metodisko norādījumu saturu atbild Valsts kanceleja.

SATURS

Ievads	4
I sadaļa. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība.....	8
II sadaļa. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu	22
III sadaļa. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem 41	
IV sadaļa. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu... 48	
V sadaļa. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām	58
VI sadaļa. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes.....	77
VII sadaļa. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām	90

Pielikumi

IEVADS

REGULĒJUMA IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Regulējuma ietekmes novērtējums: kas tas ir?

Regulēšana ir instruments, ar kura palīdzību ietekmēt sabiedrības (vai noteiktu tās grupu) uzvedību. Citiem vārdiem sakot, regulējums tiek izstrādāts un pieņemts, lai sasniegtu noteiktu mērķi. Tādējādi tiesiskā regulējuma izstrāde ietver sevī noteiktu pienākumu uzlikšanu regulējuma adresātiem un parasti paredz arī zināmas tiesības, ko regulējuma adresāti ir tiesīgi iegūt, izpildot regulējuma prasības.

Regulējuma ietekmes novērtējums (turpmāk tekstā arī – RIN) ir regulējuma izstrādes neatņemama sastāvdaļa – tas ir process, kā ietvaros regulējuma izstrādātājs apzina regulējuma radītās sekas un uz iegūto secinājumu pamata izvēlas piemērotāko regulēšanas pieeju, kā arī regulējuma saturu un formu.

Galvenās RIN funkcijas ir:

- palīdzēt regulējuma izstrādātājam (un pēc tam – lēmuma pieņēmējam) lēmuma pieņemšanas procesā – apzināt iespējas risināt pastāvošo problēmu un identificēt regulējuma sekas, jo īpaši iespējamās negatīvos regulējuma blakusefektus, kas ilgtermiņā varētu radīt risku regulējuma mērķa sasniegšanai;
- informēt citas publiskās pārvaldes iestādes, kā arī politiķus par regulējuma izstrādātāja secinājumiem attiecībā uz regulējuma nepieciešamību un radīto ietekmi;
- informēt ieinteresētās puses (sabiedrības pārstāvjus) par regulējuma izstrādātāja secinājumiem attiecībā uz regulējuma nepieciešamību un radīto ietekmi.

Regulējuma ietekmes novērtējumu kā palīgu lēmumu pieņemšanā zināmā mērā var salīdzināt ar politikas ietekmes novērtējumu. Dažkārt var rasties situācijas, kad politikas un regulējuma ietekmes novērtējumi tematiski daļēji pārklājas (parasti – ja politikas ietekmes novērtējums tiek veikts par salīdzinoši šauru jomu un ja tā rezultātā starp vēlamajiem risinājumiem tiek identificēta nepieciešamība izstrādāt jaunu regulējumu/uzlabot esošo tiesisko regulējumu). Tomēr RIN specifika, atšķirībā no politikas ietekmes novērtējuma, ļauj tiesību aktam vai tā projektam veikt daudz konkrētāku un detalizētāku ietekmes novērtējumu, tajā skaitā arī aprēķināt konkrēta tiesību akta radītās administratīvās (jeb informācijas sniegšanas) izmaksas.

Pastāv divi iespējamie RIN veidi. Pirmkārt, *ex-ante* jeb regulējuma ietekmes sākotnējais novērtējums, kas ir attiecināms uz tiesību akta projektu. Otrkārt, *ex-post* regulējuma ietekmes novērtējums, ko var veikt jau spēkā esošam tiesību aktam. Dažkārt praksē var būt grūti abas šīs fāzes pilnībā

nošķirt vienu no otras (un tas arī nav nepieciešams). Par „tīru” *ex-ante* RIN iespējams runāt tikai tad, ja tiesību akta projekts tiek izstrādāts jomā, kas līdz tam vispār nav regulēta. Pretējā gadījumā jauns tiesību akta projekts parasti tiek izstrādāts, lai precizētu vai aizstātu jau eksistējošu regulējumu, tādējādi spēkā esošā tiesību akta *ex-post* ietekmes novērtējums daļēji kļūst par pamatu jaunā tiesību akta projekta *ex-ante* ietekmes novērtējumam (vismaz tajā ziņā, kas attiecas uz pastāvošās problēmas identificēšanu un regulējuma mērķa noteikšanu).

Regulējuma ietekmes novērtējums sastāv no šādiem pamatsolīem:

- 1) problēmas identificēšana,
- 2) mērķa identificēšana,
- 3) iespējamo risinājumu identificēšana mērķa sasniegšanai,
- 4) iespējamo risinājumu analīze,
- 5) lēmuma pieņemšana par piemērotāko risinājumu mērķa sasniegšanai,
- 6) ja pieņemtais lēmums ir bijis tāds, ka par piemērotāko risinājumu (vai par vienu no risinājuma elementiem) mērķa sasniegšanai ir atzīta nepieciešamība izstrādāt tiesību aktu – tiesību akta teksta formulēšana (juridiskā tehnika!), saskaņošana ar iesaistītajām institūcijām un sabiedrības pārstāvjiem un pieņemšana,
- 7) pieņemtā tiesību akta ieviešana,
- 8) pieņemtā tiesību akta ieviešanas kontrole (tās ietvaros veiktie secinājumi – pamats *ex-post* ietekmes novērtējumam).

Liela daļa regulējuma kvalitātes problēmu rodas tādēļ, ka praksē regulējuma izstrādes procesā salīdzinoši niecīga nozīme tiek piešķirta pirmajiem pieciem iepriekš minētajiem soļiem. Teorētiski svarīgākajiem soļiem šajā procesā vajadzētu būt trešajam un ceturtajam posmam – proti, dažādu iespējamo risinājumu (alternatīvu) identificēšanai par to, kā būtu iespējams sasniegt izvirzīto mērķi. Tieši šo soļu ietvaros būtu iespējams koncentrēties uz tādu risinājumu apsvēršanu, kas nemaz neietver nepieciešamību izstrādāt/grozīt tiesību aktu. Tādējādi pilnīgi akceptējama būtu situācija, kad RIN process beidzas bez tiesību akta izstrādes (šis ir vēl viens iemesls, kādēļ RIN var būt cieši sasaistīts vai līdzīgs politikas ietekmes novērtējumam). Tiesa, dažādu iemeslu dēļ RIN process nereti tiek attiecināts tikai uz pēdējiem trim norādītajiem posmiem. Tādā veidā tiek kropļota RIN procesa būtība, un rezultātā RIN tiek uztverts kā process, kura ietvaros par katru cenu ir „jāattaisno” konkrētā tiesību akta projekta nepieciešamība.

Iespējamās alternatīvas tiesiskā regulējuma izstrādei ir atkarīgas no konkrētās problēmsituācijas. Detalizētāka informācija par to, kāda veida alternatīvas ir iespējamās normatīvā regulējuma izstrādei, ir iekļauta nodaļā par anotācijas I sadaļas aizpildīšanu (skat. 10.lp.).

Labāka regulējuma politika

Kvalitatīvi veikts RIN tiek atzīts par vienu no instrumentiem, kas palīdz uzlabot regulējuma vispārējo kvalitāti. Īpaša uzmanība RIN tiek piešķirta arī Eiropas Savienības (turpmāk tekstā arī – ES) Labāka regulējuma (*Better Regulation*) politikas ietvaros. Šo politiku sāka attīstīt 2000.gadu sākumā kā Lisabonas stratēģijas elementu, kad ES pastiprināti pievērsās iekšējā tirgus attīstībai un dalībvalstu konkurētspējas veicināšanai. Tad arī ES izvirzīja uzdevumu izstrādāt stratēģiju koordinētai regulējuma vides (t.sk. publiskās pārvaldes darbības) vienkāršošanai gan Kopienas, gan nacionālajā līmenī.

Deklarējot, ka Eiropa tās iedzīvotājiem, dalībvalstu un Kopienas institūcijām ir jāpārvalda labāk un kopā, Labāka regulējuma politika balstās uz šādu principu īstenošanu publiskajā pārvaldē: nepieciešamība, efektivitāte, proporcionalitāte, subsidiaritāte, savstarpēja saskaņotība, caurspīdīgums, atbildība, pieejamība un vienkāršība.

Labāka regulējuma galvenie instrumenti ir šādi:

- ietekmes novērtējums;
- vienkāršošana;
- administratīvā sloga samazināšana;
- konsultāciju procesa uzlabošana.

Papildus minētajiem četriem aspektiem dažkārt tiek identificēti arī tādi Labāka regulējuma politikas elementi kā tiesību aktu pieejamība un ES tiesību aktu ieviešana un piemērošana dalībvalstīs. Tomēr tieši RIN būtu uzskatāms par galveno no norādītajiem instrumentiem, jo tas sevī var ietvert gan administratīvā sloga samazināšanas uzdevumu, gan ES tiesību aktu ieviešanu. Tāpat pilnvērtīgs RIN iekļauj kvalitatīvu konsultāciju procesa nodrošināšanu.

Tādējādi Lisabonas stratēģijas un Labāka regulējuma politikas ietvaros tika aktualizēta arī administratīvā sloga (informācijas sniegšanas prasību radītā sloga) samazināšana. Lielā mērā tam par pamatu bija dažādu pētījumu secinājumi, kas norādīja, ka administratīvā sloga samazināšana pozitīvi ietekmētu ekonomikas attīstību. Proti, tiek pieņemts, ka administratīvais slogs negatīvi ietekmē uzņēmumu, it īpaši mazo un vidējo uzņēmumu, konkurētspēju. Kādēļ? Tādēļ, ka – jo vairāk informācijas sniegšanas pienākumi tiek noteikti regulējumā, jo vairāk laika un finanšu resursu uzņēmēji ir spiesti patērēt šo prasību izpildei. Rezultātā mazāk laika viņi var atvēlēt savām tiešajām biznesa darbībām, un tas attiecīgi nozīmē ražošanas izmaksu palielinājumu.

2000.gadu sākumā veiktajos pētījumos ir aprēķināts, ka kopējais administratīvais slogs Eiropas valstīs, izteikts monetārā vērtībā, sastāda apmēram 2-5% no šo valstu IKP (procentuāli lielākais administratīvā sloga apjoms attiecībā pret IKP ir identificēts tieši Centrālās un Austrumeiropas

valstīs).¹ Tāpat ir secināts, ka administratīvā sloga samazinājums par 25% radītu IKP pieaugumu ES īstermiņā vidēji par 1%, savukārt ilgtermiņā – jau par 1,6%.²

Balstoties uz iepriekš norādītajiem apsvērumiem, 2007.gadā Eiropadomes ietvaros ES dalībvalstis vienojās līdz 2012.gadam samazināt regulējuma radīto administratīvo slogu par 25%. Attiecīgi arī Latvija ir piekritusi šī mērķa svarīgumam, vienlaikus iekļaujot to 2008.gadā apstiprinātajās Valsts pārvaldes politikas pamatnostādņēs 2008.-2013.gadam. Un turpmāk izstrādātie politikas plānošanas dokumenti šajā jomā arī paredz administratīvo izmaksu samazinājumu kā vienu no darbības virzieniem regulējuma kvalitātes uzlabošanai.

Regulējuma ietekmes novērtējums Latvijā – anotāciju sistēma

Latvijā jēdziens „regulējuma ietekmes novērtējums” ir pazīstams ar nosaukumu „anotāciju sistēma”. Atbilstoši iepriekš minētajām RIN funkcijām anotācija būtu jāuztver kā regulējuma ietekmes sākotnējā (jeb *ex-ante*) novērtējuma ziņojums. Citiem vārdiem sakot, tas ir dokuments, kurā noteiktā formātā tiesību akta projekta izstrādātājs sniedz informāciju par regulējuma ietekmes *ex-ante* novērtējuma procesā iegūtajiem secinājumiem, kā arī par pašu procesa gaitu (piemēram, konsultāciju norisi un saturu).

„Anotāciju sistēmu” Latvijā ieviesa 1998.gadā (tobrīd paralēli anotācijām eksistēja arī paskaidrojuma raksti). No 2001.gada anotāciju pievienošana (noteiktos gadījumos) normatīvo aktu projektiem ir obligāta. Anotācijas formu un tās aizpildīšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcija Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (turpmāk tekstā arī – anotāciju instrukcija). 2014.gada 1.janvārī spēkā stājās nozīmīgas anotāciju instrukcijas izmaiņas.

Šie metodiskie norādījumi (turpmāk tekstā arī – rokasgrāmata) ir izstrādāti tādēļ, lai palīdzētu veikt regulējuma ietekmes sākotnējo novērtējumu Jūsu izstrādātajiem tiesību aktu projektiem un aizpildīt šī novērtējuma ziņojumu, proti – anotāciju.

¹ Kox, Henk. Intra-EU differences in regulation-caused administrative burden for companies, December, 2005.

² Tang, Paul & Verweijn Gerard. Reducing the administrative burden in the European Union, CPB Memoranda 93, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2004.

I SADAĻA

TIESĪBU AKTA PROJEKTA IZSTRĀDES NEPIECIEŠAMĪBA

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šis sadaļas mērķis ir sniegt informāciju par divām svarīgākajām lietām normatīvā akta izstrādes gaitā. Pirmkārt, par to, ka pastāv noteikta problēma. Otrkārt, ka šī problēma visefektīvāk risināma, izdarot izmaiņas normatīvajos aktos.

Svarīgi! Izņēmums – lai grozītu Ministru kabineta rīkojumu vai lēmumu, nav nepieciešama kāda īpaša problēma, jo tie ir tiesību piemērošanas akti, kas pakārtoti normatīvajiem aktiem. Tādējādi grozījumu pamatojums šajā gadījumā var būt gan normatīvo aktu izmaiņas, gan faktiskās situācijas izmaiņas, gan citi apstākļi, kas liek izdarīt faktiskus precizējumus.

UZZIŅAI

Tiesību akti

Normatīvie tiesību akti (normatīvie akti)

Likumi, MK noteikumi, pašvaldību saistošie noteikumi

Tiesību piemērošanas akti

Līgumi, rīkojumi, administratīvie akti u.c.

Anotācijas I sadaļā ir pietiekami skaidri jāizstāsta problēmas būtība. Problēma (no sengrieķu valodas - uzdevums, izvirzīts jautājums) ir sarežģīts teorētisks vai praktisks jautājums, kas jāatrisina vai jāpēta.³ Tātad problēma nav īslaicīgas grūtības, bet gan tādi apstākļi, kas paši par sevi atrisināties nevar un kuru atrisināšana ir saistīta ar noteiktu sarežģītības pakāpi.

PIEMĒRAM:

Saeima jau ceturto reizi pēc kārtas balsojumā noraida kārtējo Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vadītāja kandidātu - NAV PROBLĒMAS.

Likumā izvirzītās kvalifikācijas prasības Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vadītājam ir tik augstas, ka faktiski neviena persona nespēj tās pilnībā izpildīt - IR PROBLĒMA.

Problēma varētu būt gan sociāla rakstura (aizvien vairāk bērnu neapmeklē skolu), gan fiskāla rakstura (nav pietiekami daudz līdzekļu mežacūku vakcinācijai pret trakumsērgu pierobežas joslā), gan juridiska rakstura (uz

³ Akadēmiskā terminu datubāze.

<http://termini.lza.lv/term.php?term=probl%C4%93ma&list=probl%C4%93ma&lang=LV>

zemes esošajām būvēm un zemes īpašumam bieži vien ir dažādi īpašnieki) u.c. Tomēr ne visu problēmu risināšanai ir jāizdara grozījumi tiesību aktu sistēmā. Pastāv vairākas alternatīvas, kā iespējams risināt identificētu problēmsituāciju. Normatīvā akta sagatavošana un pieņemšana **nav vienīgais** un parasti arī ne efektīvākais problēmas risinājuma līdzeklis. Pirms normatīvā akta sagatavošanas ir jāpārlicinās, ka identificēto un aprakstīto problēmu nevar risināt kādā citā veidā.

Svarīgi! *Kāpēc nav vēlams intensīva normatīvo aktu jaunrade? Tāpēc ka:*

- *normatīvo aktu adresāti nespēj izsekot līdzī biežajiem grozījumiem normatīvajos aktos un rezultātā vairs nesaprot, kādas tiesības tiem tiek piešķirtas un kādas prasības jāievēro;*
- *izmaiņu veikšana vienā normatīvajā aktā parasti izraisa nepieciešamību atbilstoši precizēt vēl citus normatīvos aktus, tādējādi veidojas vesela precizējumu „lavīna”;*
- *intensīva normatīvo aktu jaunrade neļauj katram veicamajam grozījumam veltīt nedz pietiekamu izpēti un sagatavošanās laiku, nedz absolūtu rūpību, to rakstot, tādēļ bieži tiek pieļautas kļūdas, kas vēlāk atkal ir jālabo.*

Intensīva tiesību aktu jaunrade 20.g.s. otrajā pusē ir novedusi pie fenomena, ko sauc par „normatīvo aktu plūdiem”. Sabiedriskās attiecības, kas agrāk, piemēram, netika normatīvi regulētas, tagad tiek noteiktas gan ar likumu, gan ar tam pakārtotajiem noteikumiem. Pārmērīga tiesību aktu jaunrade noved pie tā, ka uz kvantitātes rēķina zūd kvalitāte. Pieļautās tiesību aktu jaunrades kļūdas tiek steidzami labotas, izstrādājot grozījumus. Tādējādi veidojas apburtais loks, kas veicina aizvien intensīvāku tiesību aktu jaunradi un neveicina tiesību sistēmas juridiskās kvalitātes uzlabošanu. Latvijas Valsts prezidents un tieslietu ministrs 2012.gadā parakstīja kopīgu rīkojumu par priekšlikumu izstrādi likumu grozījumu skaita un apjoma samazināšanai.

UZZIŅAI

Valsts prezidenta rīkojums Nr.7

Rīgā 2012.gada 12.decembrī

Par priekšlikumu izstrādi likumu grozījumu skaita un apjoma samazināšanai

Lai nodrošinātu pārskatāmāku, kvalitatīvāku un ikvienam uztveramāku normatīvo regulējumu, ne vēlāk kā līdz 2013.gada 31.decembrim Tieslietu ministrijai, sadarbojoties ar Valsts prezidenta kanceleju, citām iesaistītajām institūcijām un organizācijām, izstrādāt priekšlikumus tiesiskā regulējuma pārmērīgas jaunrades mazināšanai skaitā un apjomā, kā arī radīt priekšnoteikumus pārāk detalizēta un sīkumaina tiesiskā regulējuma novēršanai.

Valsts prezidents *Andris Bērziņš*

Tieslietu ministrs *Jānis Bordāns*

Iespējamās tiesību akta izstrādes alternatīvas ir atkarīgas no konkrētās problēmas specifikas.

Kā izplatītākos alternatīvos risinājumus var norādīt:

- a) uzlabot jau esošā regulējuma piemērošanu vai stiprināt tā ieviešanas kontroli (visbiežāk – mainot kontrolējošās iestādes iekšējās procedūras un regulējuma kontroles praksi). Runa ir par tādiem gadījumiem, kad tiesiskais ietvars pats par sevi ir pietiekami korekts, tomēr piemērošanas kļūdu dēļ rezultāts ir tieši pretējs tam, ko paredz tiesību normas mērķis;

PIEMĒRAM:

Ja tiesību norma nosaka, ka noteikta veida sociālā palīdzība pienākas personas radniekiem (bērniem, vecākiem, brāļiem, māsām), tad ir skaidrs, ka šis nosacījums attiecas arī uz personas pusmāsu un pusbrāli, kā arī uz adoptētāju. Nav nepieciešams izdarīt grozījumus normatīvajā aktā, lai papildinātu radnieku uzskaitījumu ar pusmāsu un pusbrāli, un adoptētāju. Problēma ar šīs tiesību normas saturisko jēgu ir tikai šķietama. Tā rodas, jo tiesību normas piemērošanā ir izmantota tikai un vienīgi gramatiskā tiesību normas tulkošanas metode. Šī metode paredz, ka tiesību normas jēga aprobežojas ar tās vārdu gramatisko nozīmi. Tomēr, ja šo tiesību normu interpretē arī ar vēsturisko, sistēmisko un teleoloģisko metodi (kā tas vienmēr ir jādara!), tad ir skaidrs, ka tiesību norma ir vērsta uz to, lai sociālo pakalpojumu nodrošinātu tiem, kam ar konkrēto personu ir radnieciskas, tas ir, tuvas sociālas un emocionālas saites. Šādas sociāli emocionālas saites pastāvēšana nav tiešā veidā atkarīga no tā, vai vecāki ir bioloģiskie vecāki vai adoptētāji. Tādējādi situāciju ir iespējams risināt, koriģējot šīs tiesību normas kļūdaino piemērošanas praksi, nevis grozot visumā pareizu tiesību normu.

- b) efektīvāk pārdalīt esošo finansējumu, kas ir pieejams problēmas risināšanai vai jau esošā regulējuma ieviešanai/palielināt pieejamā finansējuma apjomu;
- c) veicināt regulējuma subjektu izpratni par esošā regulējuma būtību un tā izpildi;
- d) izmantot informācijas pieejamībā balstītus sabiedrības grupu ietekmēšanas instrumentus (piemēram, „labo biznesu” saraksta veidošana kādās specifiskās situācijās – kā tas tika darīts saistībā ar pāreju no nacionālās valūtas uz *euro*, kad tika realizēta iniciatīva „Godīgs eiro ieviesējs”);
- e) „nekā nedarīšanas” alternatīva.

Lēmums par piemērotāko problēmas risinājumu ir tieši saistīts ar to, kāds ir vēlamais sasniedzamais mērķis, tādēļ tā akurāta identificēšana ir ļoti svarīga. Ne vienmēr mērķis ir acīmredzams, un ne vienmēr visām

ieinteresētajām pusēm ir identiska vīzija par šo vēlamo mērķi. Tieši tādēļ tiesību akta projekta izstrādes procesā ir svarīgi nodrošināt kvalitatīvu konsultāciju procesu (konsultāciju procesa prasības detalizētāk aprakstītas metodisko norādījumu nodaļā par anotācijas VI sadaļas aizpildīšanu).

Tāpat, izvērtējot alternatīvu risinājumu iespējas, ir jānovērtē tiesību akta subjekti un viņu (potenciālā) uzvedība, ievērojot regulējumu. Iemesli, kādēļ regulējums var nedarboties, var būt atkarīgi no tā, vai konkrētajā gadījumā tiesību akta subjekti ir:

- labi vai slikti informēti par spēkā esošo regulējumu;
- noskaņoti būt likumpaklausīgi (ar „labiem nodomiem”) vai nē (ar „sliktiem nodomiem”) attiecībā uz spēkā esošā regulējuma prasībām.

Kā redzams, pēc šīs klasifikācijas ir iespējamās 4 dažādas kombinācijas, kā varētu raksturot tiesību akta subjektus. Gadījumā, kad tiesību akta mērķgrupa ir noskaņota būt likumpaklausīga, bet ir slikti informēta, problēmu efektīvāk risinās nevis jauna regulējuma pieņemšana, bet drīzāk papildu informācijas sniegšana, kā to paredz alternatīvu saraksta c) un d) punkts.

PIEMĒRAM:

Liela daļa gājēju apdraud sevi, diennakts tumšajā laikā ejot gar neapgaismota ceļa malu bez atstarojošiem elementiem. Piemērotākā rīcība šīs problēmas risināšanā ir cilvēku informēšana par rīcības bīstamību, par iespējamajām traģiskajām sekām. Protams, problēmu var mēģināt risināt, arī grozot likumu un palielinot noteiktos administratīvos sodus, tomēr soda palielināšana pati par sevi nevar nodrošināt, ka gājēji sāks apzinīgāk izturēties pret savu drošību, veselību un dzīvību vai padarīt jau iestājušās traģiskās sekas par nebijušām.

Ja projekta sagatavotājs tomēr ir nonācis pie pārliecības, ka problēma ir risināma tikai ar izmaiņām normatīvajos aktos, tad visi argumenti un apsvērumi ir jāapraksta anotācijas I sadaļā tā, lai šo sadaļu izlasot, kļūtu skaidrs, kādēļ šāds normatīvais akts ir nepieciešams.

Daudzējādā ziņā I sadaļu var uzskatīt par svarīgāko anotācijas sadaļu un, ja šī sadaļa nav uzrakstīta atbilstoši, tad arī pārējo sadaļu saturs kļūst nesaprotams vai nepilnīgs.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu I sadaļas aizpildīšanas formu.

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1.	Pamatojums	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas ⁴ 13.punktā noteiktajam
2.	Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 14.punktā noteiktajam
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 17.punktā noteiktajam
4.	Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".

Pamatojums

Pamatojumā ir jānorāda atsauce uz iepriekš pieņemtu lēmumu izstrādāt tiesību akta projektu. Šādas norādes esamība nozīmē, ka jau iepriekš Ministru kabineta vai Saeimas līmenī ir bijis konceptuāls atbalsts noteiktas problēmas risināšanai, izstrādājot grozījumus normatīvajos aktos.

Apakšpunktā parasti tiek ierakstīta atsauce uz:

- Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanu;
- Attīstības plānošanas dokumentiem. Attīstības plānošanas dokumenti ir daudzveidīgi, tie ietver gan politikas plānošanas dokumentus, institūciju vadības dokumentus, gan teritorijas attīstības plānošanas dokumentus. Politikas plānošanas dokumenti ir pamatnostādnes, plāns, koncepcija. Institūcijas vadības dokuments parasti ir stratēģija un ikgadējais darba plāns. Teritorijas attīstības plānošanas dokuments reti būs pamatojums kāda normatīvā akta izstrādei. Norādes esamība uz politikas plānošanas dokumentu nozīmē, ka šis tiesību akta projekts nav nejaušs un ir iepriekš rūpīgi pārdomāts;
- Tiesību aktiem, no kuriem izriet nepieciešamība izstrādāt projektu vai kuru īstenošanu veicinās projekts. Parasti tas ir likumā ietverts deleģējums Ministru kabinetam izdot noteikta satura Ministru kabineta noteikumus.

Svarīgi! *Norāde uz likumā esošu deleģējumu izdot Ministru kabineta noteikumus ir pietiekams pamatojums tikai Ministru kabineta noteikumu pamatteksta izdošanai, bet ne visu pēc tam sekojošo grozījumu izdošanai. Ja tiek grozīti jau esoši Ministru kabineta noteikumi, pamatojumā ir jānorāda atsauce uz kādu politikas attīstības plānošanas dokumentu vai vismaz informatīvo ziņojumu par kādu steidzami risināmu jautājumu.*

⁴ Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcija Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība”.

PIEMĒRAM:

1.	Pamatojums	1) Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 93.2. un 104.4.punkts, kas paredz XXX... 2) Ministru kabineta 2013.gada 19.februāra rīkojuma Nr.58 „Par Konceptijas par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi” 3.2.punkts, kas nosaka XXX... 3) Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plāna 2013.-2014.gadam 9.1.punkts, kas paredz XXX...
----	------------	---

Papildus anotāciju instrukcijā nosauktajiem tiesību akta projekta izstrādes pamatojumiem, kā pamatojumu iespējams norādīt atsauci uz Ministru kabineta protokollēmumu vai Ministru prezidenta rezolūciju. Parasti tas notiek, ja problēma ir radusies negaidīti un tās risinājumam jābūt nekavējoties (attīstības plānošanas dokumenta izstrāde un apstiprināšana prasa ilgāku laiku). Šādos gadījumos bieži tiek izstrādāts informatīvais ziņojums, kuru apstiprina Ministru kabinetā kopā ar uzdevumu sagatavot tiesību akta projektu. Tas ir pieļaujams pamatojums tiesību akta projekta izstrādei steidzamos gadījumos, kuri iepriekš nebija paredzami. Atsevišķos gadījumos informatīvais ziņojums un tam sekojošais Ministru kabineta sēdes protokollēmums norādīs risinājuma variantu kādai ilgstoši neatrisinātai problēmai.

Arī ES direktīva var būt pamats tam, ka nacionālajā tiesību sistēmā ir jāizdara noteiktas izmaiņas, lai ieviestu direktīvas prasības un Eiropas Savienības līmenī harmonizētu tiesību sistēmas.

Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība

Šajā sadaļā raksturo problēmu, kuras risināšanai nepieciešama projekta izstrāde. Problēmas identificēšanai un raksturošanai pēc iespējas izmanto uz pierādījumiem balstītus faktus, kas raksturo risināmo problēmu un attiecīgo politikas jomu. Uz pierādījumiem balstīti fakti ir nevis viedokļi vai vērtējumi (interpretācijas par faktiem), bet gan tādi fakti, kurus vēlāk ir iespējams pārbaudīt – piemēram, Centrālās statistikas pārvaldes dati, spēkā stājušies tiesu spriedumi, saistoši auditoru atzinumi, kādā zinātnes nozarē vispārīgi pieņemtas atziņas u.tml.

PIEMĒRAM:

Rīgas Būvniecības vidusskola (turpmāk – vidusskola) ir ministrijas padotības iestāde.

Vidusskolā 2012.gada 1.septembrī mācījās 324 izglītojamie. Izglītojamo skaits vidusskolā pēdējos gados nepārtraukti samazinās (2010.gadā – 688, 2011.gadā – 482), un 2013.gada 1.janvārī tie ir tikai 288 izglītojamie (PROF-2 dati).

Vidusskolas pārvaldīšanā atrodas valsts nekustamais īpašums (nekustamā īpašuma kadastra Nr.0100 025 2026) Krišjāņa Valdemāra ielā 163, Rīgā, valstij piekrītošais būvju nekustamais īpašums (būvju nekustamā īpašuma kadastra Nr.0100 525 0062) Krišjāņa Valdemāra ielā 163, Rīgā, un valsts nekustamais īpašums (nekustamā īpašuma kadastra Nr.0100 124 0292) Murjāņu ielā 59A, Rīgā. Vidusskola mācību procesa nodrošināšanai galvenokārt izmanto ēku Krišjāņa Valdemāra ielā 163, Rīgā (turpmāk – mācību ēka). Mācību ēkas platība ir 10 072m² un tā ir paredzēta 1000 izglītojamajiem. Mācību ēka daļēji atrodas uz fiziskām personām piederošām zemes vienībām. Nomas maksa saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ir EUR 1 129,56 mēnesī (EUR13 554,73 gadā).

Vidusskolai nav dienesta viesnīcas. Tāpēc vidusskolas izglītojamie tiek izmitināti Rīgas Stila un modes profesionālās vidusskolas dienesta viesnīcā Udeļu ielā 24, Rīgā.

Ņemot vērā nelielo izglītojamo skaitu vidusskolā un mācību ēkas lielo platību, mācību ēka netiek racionāli izmantota.

Jāpievērš uzmanība arī problēmas raksturojuma formai. Tai jābūt korektai un precīzai, bet vienlaikus izklāsta forma un tajā lietotie termini jāizvēlas tā, lai tos varētu saprast ne tikai attiecīgās nozares speciālisti, bet ikviens, kam būtu interese izlasīt anotāciju.

Svarīgi! Informācijai anotācijā ir jābūt tādai, lai persona, ar to iepazīstoties, spētu saprast problēmas būtību un piedāvāto risinājumu pat tad, ja runa ir par kādu objektīvi sarežģītu jautājumu. Lēmuma pieņēmēji – ministri un Saeimas deputāti – nevar būt eksperti katrā nozarē, tādējādi informācijas izklāstam anotācijā ir jābūt tādām, kas ietver nozares profesionālos valodu, tomēr papildus izskaidro tos specifiskos jēdzienus un situācijas, kas saprotamas faktiski tikai attiecīgās nozares ekspertiem.

Ja par problēmu iepriekš ir veikti politikas ietekmes novērtējumi (*ex-post*) vai citi pētījumi, tad norāda informāciju par iepriekš veiktajiem politikas ietekmes novērtējumiem vai cita veida pētījumiem, ietverot pārskatu par šo

ietekmes novērtējumu vai pētījumu galvenajiem secinājumiem, ieteiktajiem risinājumiem un turpmāko rīcību.

Pie problēmas apraksta ir jāiekļauj arī pastāvošā tiesiskā regulējuma apraksts (ja tāds ir) un ir jāizskaidro tā nepilnības. Šim aprakstam ir jāsniedz esošā tiesiskā regulējuma apraksts tādā detalizācijas pakāpē, lai pēc tā izlasīšanas kļūtu skaidrs, ka šis tiesiskais regulējums ir nepilnīgs iepriekš aprakstītās problēmas risināšanai vai arī ir tiešs šķērslis iepriekš aprakstītās problēmas risināšanai.

Svarīgi, lai esošā regulējuma apraksts nesaplūstu ar problēmas aprakstu. Tām būtu jābūt divām saturiski norobežotām sadaļām. Vienīgais izņēmums – ja problēmai ir juridisks raksturs un tā ir saistīta ar nepilnībām tiesību normās.

Svarīgi! *Nedrīkst problēmas apraksta vietā vienkārši atreferēt esošās tiesību normas! Esošais tiesiskais regulējums var būt kāda no problēmas sastāvdaļām, taču problēma nav tiesību norma, bet gan tas, ka šādas tiesību normas dēļ personas nespēj pilnvērtīgi īstenot savas tiesības, izvairās no pienācīgas pienākumu pildīšanas, nelietderīgi tiek izlietoti valsts budžeta līdzekļi, netiek sniegts pienācīgs publiskais pakalpojums utt.*

Tiesiskā regulējuma mērķis un būtība

Precīza problēmas identificēšana ir svarīga, jo šīs problēmas atrisināšana noteiks sasniedzamo mērķi. Tātad mērķa formulējumam ir jābūt pietiekami konkrētam un jāatspoguļo vēlamā faktiskā situācija, kas ir tieši pretēja iepriekš aprakstītajai problemātiskajai situācijai. Bieži vien ne visas problēmas var atrisināt uzreiz pilnībā, tādēļ risinājumu piedāvā tikai problēmas daļai. Ja problēma tiek risināta tikai daļēji, tad to tieši tādā veidā arī jāuzraksta.

Katram tiesību akta projektam ir noteikts mērķis. Normatīvo aktu projekta mērķis ir sistēmiski risināt noteiktu tiesisko attiecību kopumu, piemēram, noteikt prasības, kādām jāatbilst civildienesta ierēdņu kandidātiem. Savukārt tiesību piemērošanas aktu projekta mērķis ir atrisināt kādu konkrētu faktisko gadījumu, piemēram, personas A uzņemšanu civildienestā.

Tādēļ ir svarīgi konkrēti formulēt un anotācijā uzrakstīt tiesību akta projekta mērķi, jo tikai tā ir iespējams pārbaudīt, vai tiesību akta projekta būtība atbilst šī mērķa sasniegšanai un risina identificēto problēmu.

Juridiskās tehnikas prasības paredz, ka katra jauna likumprojekta 1.pantā tiek ierakstīts šī likuma mērķis. Tas pats nosacījums attiecas uz katru tālāko šī likuma grozījumu. Parasti arī tiek uzsvērts, ka normatīva regulēšana pati par sevi nav mērķis, bet tikai līdzeklis. Kā jau minēts, mērķim ir jābūt kāda noteikta stāvokļa sasniegšanai, noteiktas problēmas atrisināšanai.

Tādi paši noteikumi attiecas arī uz mērķa formulēšanu anotācijā. Turklāt jāuzsver, ka mērķis ir ne tikai jaunam likumprojektam, bet arī ikvienam likumprojekta grozījumam. Šajā gadījumā ir ne tikai jāformulē likumprojekta grozījuma atsevišķais mērķis, bet arī papildus jāapsver, vai tas kopumā veicina likuma „lielā” mērķa sasniegšanu vai drīzāk nē. Pēdējā gadījumā ir ļoti nopietni jāapsver paredzētā likumprojekta grozījumu būtība un tas, vai ir pareizi tikusi identificēta problēma. Nav atbalstāma tāda pieeja, ka ar vēlākiem likuma grozījumiem likumā tiek ietvertas tiesību normas, kas kavē likumprojekta kopējā mērķa sasniegšanu.

Tas pats attiecas arī uz Ministru kabineta noteikumiem un to grozījumiem.

Rakstot Ministru kabineta rīkojuma projektu vai grozījumus tajā, anotācijā ietvertajam mērķa formulējumam ir jābūt: 1) lakoniskākam, jo jāatrisina nevis sistēmiska problēma, bet gan konkrēts jautājums; 2) precīzākam, jo konkrētajā situācijā ir precīzāk identificējams sasniedzamais mērķis.

PIEMĒRAM:

Likumprojekta teksts:

Likuma mērķis ir kvalitatīvas dzīves vides radīšana, nosakot efektīvu būvniecības procesa regulējumu, lai nodrošinātu ilgtspējīgu valsts ekonomisko un sociālo attīstību, kultūrvēsturisko un vides vērtību saglabāšanu, kā arī energoresursu racionālu izmantošanu.

Anotācijas teksts:

Būvniecības likuma projekts (likumprojekts) ir sagatavots ar mērķi radīt mūsdienīgu un modernu būvniecības procesa tiesisko regulējumu, kas harmonizētu nacionālo likumdošanu ar ES tiesību aktiem un veicinātu būvniecības nozares attīstību, kā arī sekmētu sabiedrības iespējas līdzdarboties lēmumu pieņemšanā, nodrošinot maksimālu būvniecības ierosinātāja un sabiedrības interešu aizsardzību, kas balstīta uz principu, ka būvniecība ir teritorijas plānojuma izpilde.

Dažkārt viena un tā pati problēma var tikt risināta vairākos veidos: gan ar tiesiskā regulējuma palīdzību, gan īstenojot kādus no alternatīvajiem variantiem. Šādos gadījumos, ņemot vērā problēmas nozīmību un sarežģītības pakāpi, ir jāapraksta arī alternatīvie problēmas risinājuma varianti un jāsniedz argumenti, kāpēc tieši šāda risinājumu kombinācija sasniegs mērķi visefektīvāk. (Šo neraksta, ja iepriekš alternatīvie risinājuma varianti ir atspoguļoti koncepcijā. Tad ir pilnībā pietiekami dot norādi uz apstiprināto koncepciju, kurā katrs interesents var iepazīties ar izvērstiem alternatīvo risinājumu varianta izklāstiem un argumentiem par katru no risinājuma variantiem.)

Anotācijā ir jābūt lēmuma pieņēmējam nepieciešamajai informācijai un tai nevajadzētu būt pārlietu apjomīgai, nepārskatāmai un piesātinātai ar lieku informāciju. Anotāciju lasa ne tikai pirms lēmuma pieņemšanas, bet arī pēc

tiesību akta projekta apstiprināšanas – proti, anotācija bieži tiek izmantota kā palīglīdzeklis tiesību normu jēgas noskaidrošanā un interpretācijā.

Cik daudz rakstīt anotācijā?

Ja jauns normatīvais akts ir saturiski apjomīgs, tad katra panta vai punkta saturu anotācijā aprakstīt nevarēs. Iespējams, nevarēs pilnībā aprakstīt arī visas normatīvā akta projektā paredzētās procedūras un katru izņēmumu no pamatnoteikumiem. Šādā situācijā svarīgākais, lai anotācijas I sadaļā būtu:

- 1) mērķa apraksts;
- 2) apraksts par to, kādi elementi, salīdzinot ar iepriekšējo normatīvo regulējumu, iekļauti no jauna, kādas ir galvenās atšķirības, salīdzinot ar iepriekšējo normatīvo regulējumu;
- 3) tiek sniegts skaidrojums par strīdīgākajiem jautājumiem, kuros līdz šim tiesību normas piemērošanā nav bijusi skaidrība vai vienprātība.

PIEMĒRAM:

Jauna likumprojekta anotācijas fragments:

Likumprojekts atšķirībā no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa citādi risina soda noteikšanu gadījumos, kad persona izdarījusi vairākus administratīvos pārkāpumus. Ar likumprojektu tiek ieviests princips – viens pārkāpums, viens sods. Ja personas izdarītajās darbībās ir saskatāmas vairāku administratīvo pārkāpumu pazīmes, neatkarīgi no tā, vai veidojas ideālā kopība vai faktiskā kopība, par katru pārkāpumu tiek noteikts atsevišķs sods. Ja persona vienlaikus izdara vairākus pārkāpumus, galīgais sods ir lielāks, nekā tad, ja izdarīts tikai viens pārkāpums. Tādējādi tiek panākts taisnīgāks gala rezultāts. Turklāt šāda soda noteikšana būs vienkāršāka un saprotamāka ne tikai pārkāpuma izdarītajam, bet arī amatpersonām, kam jānosaka sods par vairākiem izdarītajiem pārkāpumiem.

Savukārt, ja tiek gatavoti grozījumi normatīvajā aktā, anotācijā ir jāapraksta katra grozījumu saturiskā bloka mērķis un būtība. Tas ir svarīgi gadījumos, kad normatīvais akts tiek grozīts bieži (BIEŽI – TAS IR VAIRĀK NEKĀ VIENU REIZI GADĀ!). Šādās situācijās anotācija palīdz izsekot līdz grozījumu gaitai un atsevišķos gadījumos arī ļauj vieglāk identificēt iepriekš pieļautās kļūdas, ja grozījumu rezultātā problēma tomēr nav novērsta un turpina pastāvēt.

Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Šajā sadaļā ir jānorāda tikai iesaistītās valsts pārvaldes institūcijas. Ja projektu ir izstrādājuši tikai kādas vienas iestādes eksperti, tad šajā ailītē norāda tikai šo vienu valsts pārvaldes iestādi. Ja projekta izstrādei ir bijusi veidota vai iesaistīta darba grupa, tad norāda gan šo darba grupas sastāvu (minot, kādas iestādes pārstāv darba grupas pārstāvji), gan arī rīkojumu, ar kuru darba grupa ir izveidota (ja tā ir oficiāla darba grupa). Protams, šajā

ailē var norādīt arī to, ka projekts ir izstrādāts neoficiālas darba grupas ietvaros vai ka šī projekta izstrādes gaitā ir notikusi (oficiāla vai neoficiāla) konsultēšanās ar kādu citu iestādi.

Konsultācijas ar Saeimas deputātiem vai Saeimas Juridisko biroju arī norāda šajā punktā.

Kāda ir I sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu?

Labi uzrakstītai anotācijas I sadaļai ir jāsniedz pilnīgs ieskats tajā, kas ir lasāms tiesību akta projektā. Tam, kas rakstīts tiesību akta projektā, un tam, kas rakstīts anotācijā, ir pilnībā jāsakrīt. Faktiski, izlasot anotācijas I sadaļu, jāspēj rekonstruēt, kāds ir tiesību akta projekta teksts.

Bieži vien projekta anotācijā ir rakstīts viens, bet tiesību akta projektā kaut kas cits. Piemēram, anotācijā ir aprakstīta paredzētā tiesiskā regulējuma būtība, taču Ministru kabineta noteikumu tekstā ir ietverta tiesību norma, kam ir pavisam cita jēga. Jāņem vērā, ka saistošs spēks ir tikai tam, kas rakstīts tiesību normā. Ja izrādās, ka tiesību norma nav pareizi noformulēta un uzrakstīta atbilstoši projekta idejai, tad šāds iznākums ir ļoti rupja tiesību jaunrades kļūda, kura vēlāk būs jālabo, atkal veicot normatīvā akta grozījumus.

PIEMĒRAM:

Tiesību akta projekta teksts:

1.1. Papildināt 29.punktu aiz vārdiem „plašsaziņas līdzekļos” ar vārdiem „vai dienesta mājas lapā”.

Anotācijas I sadaļas teksts:

„Lai nodrošinātu iedzīvotājiem lielāku informācijas pieejamību, noteikumu 29.punkts papildināts ar nosacījumu, ka informācija par ģimenes ārsta, kurš izbeidz līgumattiecības ar dienestu, pacientu sarakstā reģistrēto pacientu pārreģistrāciju tiek izziņota vietējos plašsaziņas līdzekļos un dienesta mājas lapā”.

Problēma:

No noteikumu projektā piedāvātās normas var secināt, ka Nacionālajam veselības dienestam par ģimenes ārstu, ar kuru tiek izbeigtas līgumattiecības, informācija jāizziņo plašsaziņas līdzekļos vai dienesta mājas lapā. Savukārt no anotācijas izriet, ka informācija tiks sniegta gan dienesta mājas lapā, gan plašsaziņas līdzekļos, turklāt vietējos plašsaziņas līdzekļos.

Kur ir kļūda – tiesību normas tekstā vai anotācijā?

Pārlasot anotācijas I sadaļu un tiesību aktu projektu, ir jāpārlicinās, ka:

- tas, ko gribēja panākt ar tiesību akta projektu – projekta mērķis,

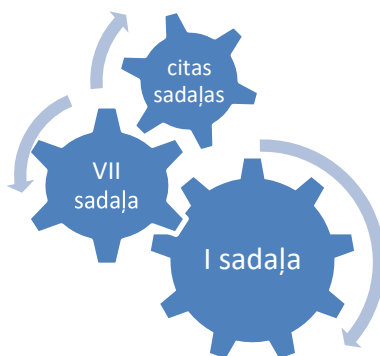
tiesiskā regulējuma būtība – ir juridiski korekti un precīzi atspoguļots tiesību akta projektā;

- tiesību akta projektā nav tādu būtisku tiesību normu, kas nebūtu skaidrotas anotācijas I sadaļā – proti, ka visas tiesību akta projekta būtiskās tiesību normas ir izskaidrotas anotācijas I sadaļā. Jāizskaidro tās normas, kuras ir tieši vērstas uz projekta mērķa sasniegšanu. Tehniska rakstura precizējumus nevajag skaidrot katru atsevišķi.

Kāda ir I sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

I sadaļas sasaiste ar pārējām sadaļām ir atkarīga no tiesību akta projekta satura – no tā, kāda ir identificētā problēma un kā ir paredzēts to risināt. Izlasot I sadaļu, jābūt nojaušamam, kas būs rakstīts pārējās sadaļās. Ja tiesību akta projekts paredz papildināt kādas iestādes funkcijas, tad šādam nodomam ir jāatspoguļojas gan anotācijas III sadaļā (kurā noteikti būs paredzēti izdevumi budžetā funkcijas nodrošināšanai nākamā vidējā plānošanas perioda griezumā), gan VII sadaļā, kurā jāapraksta ietekme uz valsts pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru.

Tā kā laba pārvaldība paredz tiesību aktu projektu izstrādē iesaistīt sabiedrību, tad VI sadaļā parasti būs jānorāda, kādā veidā sabiedrība piedalījās tiesību akta projekta izstrādē, kādā formā tas notika un kāds ir noteiktas sabiedrības grupas viedoklis par projektu.

Kādas ir biežākās kļūdas I sadaļas aizpildīšanā?

- Nepareizi identificēta problēma – problēma nav zināšana, neskaidrība, neizpratne vai nedarīšana.

Nepareizi	Pareizi
Likumprojekta mērķis ir precizēt mērīšanas līdzekļu valsts metroloģiskās kontroles veidus un mērīšanas līdzekļu metroloģiskās	Šajā gadījumā vispār nebūtu veicami likuma grozījumi. Ja problēmu ir iespējams atrisināt ar

Nepareizi	Pareizi
kontroles organizāciju, izsakot likuma 8. un 9.pantu jaunā redakcijā. <u>Redakcija precizēta, lai nepārprotami definētu iespējamus risinājumus</u> mērīšanas līdzekļu atbilstības novērtēšanas procedūrām, kā arī norādītu ar tām saistītās atbilstības novērtēšanas struktūras un informēšanas veidu par šo struktūru akreditāciju vai paziņošanu. Ņemot vērā iepriekš minēto, <u>ir precizējamas atsauces uz prasībām, kādām jāatbilst verificētajiem mērīšanas līdzekļiem</u> (MK noteikumu Nr.981 6.punkts).	likuma piemērošanas prakses maiņu, tad šādam risinājumam ir priekšroka. Nav nepieciešami likumprojekti, kuru mērķis ir kaut ko precizēt vai padarīt nepārprotamu. Likumprojektiem ir jārisina problēmas.

- Kā mērķis tiek norādīta nepieciešamība pēc kāda jautājuma normatīvas noregulēšanas.

Nepareizi	Pareizi
Ir sagatavots Ministru kabineta noteikumu projekts „Kārtība, kādā veterinārmedicīniskās aprūpes iestāde un praktizējošs veterinārārsts iegādājas, uzglabā, uzskaita un izlieto zāles”, kurā noteikta zāļu iegādes, uzglabāšanas, uzskaites un izlietošanas kārtība, ja darbības ar zālēm veic praktizējošs veterinārārsts vai veterinārmedicīniskās aprūpes iestāde un ir pārņemtas visas noteikumu Nr.1369 prasības.	Ministru kabineta noteikumu „Kārtība, kādā veterinārmedicīniskās aprūpes iestāde un praktizējošs veterinārārsts iegādājas, uzglabā, uzskaita un izlieto zāles” mērķis ir nodrošināt, ka veterinārmedicīnai paredzēto zāļu aprīte tiek organizēta tādā kārtībā, kas nepieļauj veterinārmedicīnai paredzēto zāļu nokļūšanu nelegālā aprītē.

- Problēmas un jaunā regulējuma būtības aprakstā tiek atreferēts vai pat pārrakstīts (pārkopēts) tiesību normu saturs, nevis norādīts mērķis, kas jāsasniedz ar šīm tiesību normām.

Nepareizi	Pareizi
Likumprojekta 4.pants nosaka, ka izziņa no Sodu reģistra turpmāk ir pieprasāma ne vien par personām, kuras vēlas strādāt par bērnu aprūpes, izglītības, veselības aprūpes un citu tādu iestāžu vadītājiem un darbiniekiem, kurās uzturas bērni, bet arī par personām, kuras veiks brīvprātīga darba aktivitātes, kas ir saistītas ar tiešu saskarsmi ar bērniem.	Bērnu aprūpes un izglītības iestādēs nedrīkst strādāt personas, kas iepriekš sodītas par noziegumiem, kuru izdarīšana saistīta ar vardarbību. Šādas personas var būt gan tieši bīstamas bērniem, gan atstāt nelabvēlīgu iespaidu uz bērnu emocionālo attīstību. Lai izslēgtu iespēju, ka šādām personām tomēr ir tiešas saskarsmes iespējas ar bērniem, tiek paplašināts to personu loks, kurām pirms darba vai tam pielīdzināmu tiesisko attiecību uzsākšanas nepieciešams uzrādīt izziņu no Sodu reģistra par sodāmību. Turpmāk šī prasība būs attiecināma arī

Nepareizi	Pareizi
	uz personām, kas veic brīvprātīgo darbu bērnu aprūpes vai izglītības iestādēs.

Daži atgādinājumi un padomi

- Pārliecinieties, ka patiešām pastāv problēma, ko nav iespējams atrisināt, uzlabojot tiesību normu piemērošanas praksi vai izmantojot kādu citu no alternatīvajiem risinājumiem.
- Pārbaudiet, vai problēmas apraksts ir veidots tā, ka tas patiešām atklāj problēmas būtību.
- Uzmanīgi pārbaudiet, vai I sadaļas tekstā un tiesību akta projekta tekstā nav neatbilstību vai pretrunu. Lūdziet, lai kolēģis pārlasa projektu. Šaubu gadījumā noteikti konsultējieties ar iestādes juridisko dienestu!
- Pārbaudiet, vai normatīvā akta būtības apraksts nav vienkārši tiesību normu atreferējums vai pārrakstīts (pārkopēts) no tiesību akta projekta teksta. Rakstiet, kā šīm tiesību normām ir jāatrisina problēma un kā to sekmēs paredzētais normatīvais regulējums.
- Pārbaudiet, vai par tiesību akta projekta izstrādes mērķi nav minēta normatīvā regulēšana. Atcerieties, ka mērķis ir panākt kādu stāvokli valstī vai izmaiņas sabiedrībā, nevis kaut ko normatīvi regulēt.
- Pārliecinieties, ka grozījumu mērķis atbilst normatīvā akta kopējam mērķim.

Ļoti svarīgi!

Pārbaudiet, vai šajā projektā patiešām ir ietverti visi nepieciešamie grozījumi. Arī tādi, kas kā saistītie grozījumi ir norādīti citu institūciju izstrādātajos normatīvajos aktos. Pārbaudiet arī, vai šis nav īstais brīdis veikt dažādus precizējošos grozījumus, kas ir „sakarāti” ilgākā laika posmā (detalizētāk šis temats aprakstīts metodisko norādījumu nodaļā par anotācijas IV sadaļas aizpildīšanu).

II SADAĻA

TIESĪBU AKTA PROJEKTA IETEKME UZ SABIEDRĪBU, TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBU UN ADMINISTRATĪVO SLOGU

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šīs sadaļas mērķis ir sniegt lēmuma pieņemējiem prognozi par to, kādā veidā piedāvātais problēmas risinājums ietekmēs sabiedrību. Ja anotācijas I sadaļa sniedz teorētisku aprakstu par to, kāds ir sasniedzamais mērķis un ar kādiem tiesiskajiem līdzekļiem tas tiks sasniegts, tad anotācijas II sadaļa parāda to, kā faktiski izpaudīsies izvīzītā mērķa sasniegšana. II sadaļai ir jāsniedz praktisks priekšstats par to, kādas izmaksas vai kādi ietaupījumi paredzami, kādi apgrūtinājumi tiek uzlikti vai kādi atvieglojumi tiek piešķirti. Cik vien iespējams, šādām izmaiņām ir jāsniedz arī monetārs novērtējums. Citiem vārdiem sakot, šajā anotācijas sadaļā jāapraksta, kāds būs praktiskais ieguvums no piedāvātā problēmas risinājuma.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu II sadaļas aizpildīšanas formu.

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu		
1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 20.punktā noteiktajam
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 22.punktā noteiktajam
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 24. un 25.punktā noteiktajam
4.	Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem, piemēram, atbilstoši instrukcijas 4.punktā noteiktajam. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".

Sabiedrības mērķgrupa

Sabiedrības mērķgrupas identificēšana ir saistīta ar projektā paredzēto tiesību normu adresātu noteikšanu. Sabiedrības mērķgrupa ir tā personu

grupa, kuru tieši vai netieši skar identificētā problēma. Viens tiesību akta projekts var skart vairākas sabiedrības mērķgrupas, piemēram, gan pedagogus, gan izglītojamos. Visvienkāršāk sabiedrības mērķgrupu ir identificēt pēc kritērija, kas saistīts ar šīs grupas nodarbošanos – individuālie komersanti, PVN maksātāji, personas, kuras saņēmušas detektīvdarbības licenci, personas, kurām ir tiesības uz maternitātes pabalstu utt. Šīs personas var nodalīt arī pēc kāda noturīga sociāla rakstura kritērija, kas saistīts ar šo personu vairāk vai mazāk noturīgu statusu. Dažkārt sabiedrības mērķgrupa ir personu loks, kas neveido noteiktu sociālu grupu, un tos saista tikai kāda viena kopīga pazīme – personas, kas slēdz dāvinājuma līgumu, personas, kas pēdējo trīs mēnešu laikā bijušas kādā no holēras epidēmijas skartajām Āfrikas valstīm utt.

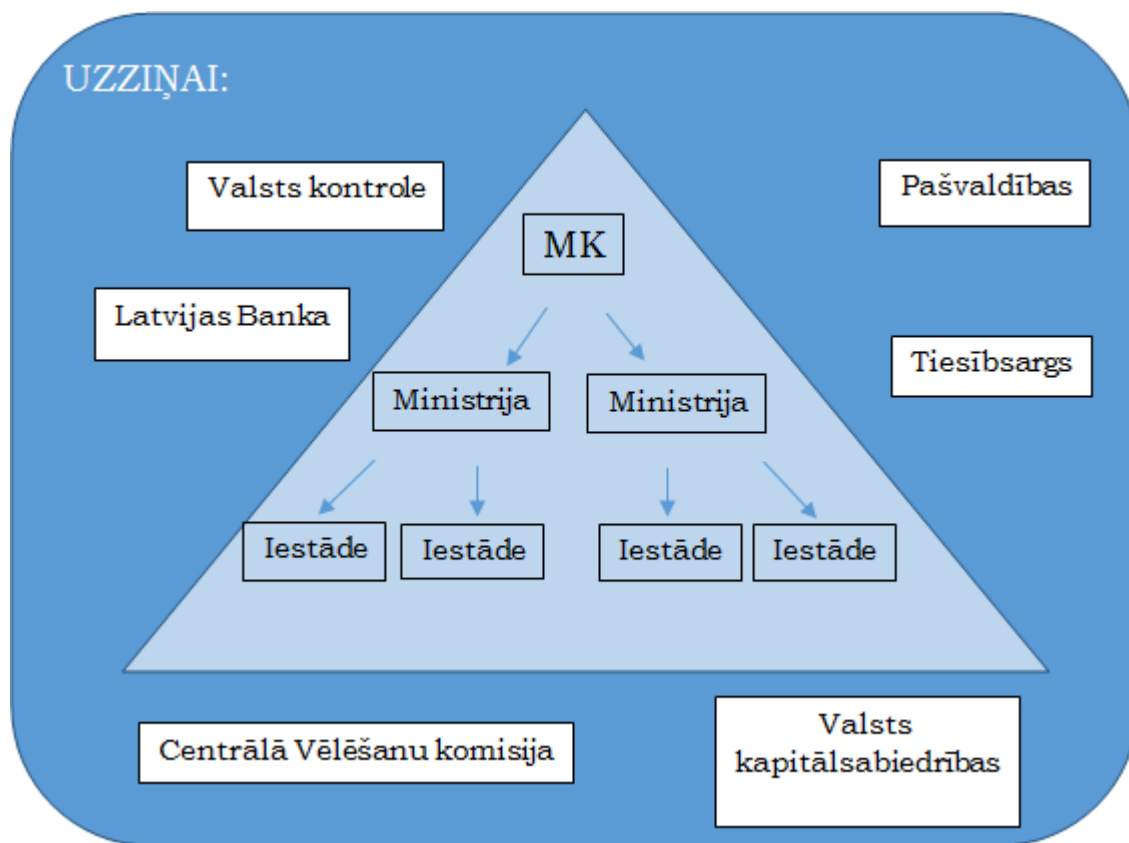
PIEMĒRAM:

1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	<p>Ministru kabineta noteikumu projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 23.marta noteikumos Nr.288 ”Aptieku darbības noteikumi”” (turpmāk – Noteikumu projekts) 1.1.apakšpunkts tieši ietekmēs, pirmkārt, tās personas, kas atbilstoši normatīvajiem aktiem par farmaceitiskas darbības licencēšanu ir ieguvuši un izmanto speciālās atļaujas (licences) vispārēja tipa aptiekas atvēršanai (darbībai) (turpmāk – licences turētāji). Saskaņā ar Zāļu valsts aģentūras licencēto aptieku reģistra datiem, pašlaik valstī ir 814 vispārēja tipa aptiekas un 100 to filiāles.</p> <p>Tāpat Noteikumu projekts ietekmē iepriekš minētajās aptiekās strādājošos farmaceitus un viņu asistentus (turpmāk – farmaceiti). Latvijas Farmaceitu biedrības farmaceitu un farmaceitu asistentu reģistra dati liecina, ka minēto personu sadalījums ir šāds: 1800 farmaceiti un 1510 farmaceitu asistenti.</p> <p>Vienlaikus Noteikumu projekts ietekmē arī farmaceitisko pakalpojumu saņēmējus/vispārējā tipa aptieku klientus (skaits 2012.gadā – 2,0 milj. iedzīvotāju pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem).</p> <p>Vēl viena regulējuma ietekmes skartā sabiedrības grupa ir Veselības inspekcijas amatpersonas, kas veic aptieku darbības uzraudzību.</p> <p>Netieši skartā sabiedrības grupa – apdrošināšanas industrija. Latvijas Apdrošinātāju asociācijā, kas kontrolē apmēram 99,8% tirgus, ietilpst kopumā 19 apdrošināšanas sabiedrības un ārvalstu apdrošinātāju filiāles.</p>
----	---	---

Jēdziens „sabiedrība” parasti ir vērsti tieši uz privātpersonām, vai tā saucamo „privāto sektoru”, taču svarīgi atcerēties, ka anotācijas II sadaļa vienlīdz attiecas kā uz privāto, tā uz publisko sektoru, tas ir, identificētā sabiedrības mērķgrupa var būt arī tikai valsts un pašvaldību iestāžu amatpersonas un darbinieki. Tāpat ar jēdzienu „sabiedrība” parasti ir tendence saprast fizisku personu kopumu, taču anotācijas II sadaļas kontekstā sabiedrības mērķgrupā ietilpst arī juridiskas personas (piemēram, akciju sabiedrības, dažādu interešu biedrības, nodibinājumi, fondi, politiskās partijas u.c.)

Ministru kabineta rīkojuma sabiedrības mērķgrupa var būt vienīgi tiešās valsts pārvaldes iestāžu amatpersonas. Tā kā Ministru kabinets (arī Ministru prezidents) nevar dot saistošus pārvaldes rīkojumus personām, kas nav tam padotas, tad pašvaldības un arī tā saucamās iestādes ar patstāvīgo kompetenci (Valsts kontrole, Latvijas Banka, Centrālā vēlēšanu komisija, Tiesībsargs, Finanšu un kapitāla tirgus komisija) nevar būt šāda rīkojuma mērķgrupa. Tāpat jāuzsver, ka šāda rīkojuma mērķgrupa nevar būt tiesu varas institūcijas. Parasti to atceras un saprot attiecībā uz tiesām un tiesnešiem, bet piemirst attiecībā uz prokuratūru (īpaši ģenerālprokuroru).

Ļoti svarīgi atcerēties, ka arī valsts kapitālsabiedrības nevar būt pārvaldes rīkojuma adresāti! Parasti šīs kapitālsabiedrības sākotnēji ir bijušas ministriju padotībā esošas iestādes, kas vēlāk reorganizētas par valsts kapitālsabiedrībām. Tādējādi tās ieguvušas atsevišķas juridiskas personas statusu un vairs nav vienotās valsts pārvaldes sastāvdaļa.

Tātad Ministru kabineta rīkojumā sabiedrības mērķgrupa būs kādas iestādes amatpersonas, konkrēti ministri vai konkretizēts amatpersonu loks.

PIEMĒRAM:

1.	Sabiedrības mērķgrupa	Valsts pārvaldes institūcijas, kurām ir risināmi jautājumi Latvijas Republikas un Turkmenistānas Starpvaldību komisijā ekonomiskās, rūpnieciskās, zinātniskās un tehniskās sadarbības jautājumos.
----	-----------------------	---

Ietekme uz tautsaimniecību

Tautsaimniecība ir dažādo valsts saimniecības nozaru, jomu, kā arī cilvēka visa veida darbību savstarpēji saistīts komplekss, vienība. Tā ir vēsturiski izveidojusies ražošanas, maiņas, sadales un patēriņa sistēma noteiktā zemē. Tautsaimniecības sinonīms ir ekonomika.⁵

Anotāciju instrukcijas teksts ir lakonisks attiecībā uz skaidrojumu, kas ir saprotams ar ietekmi uz tautsaimniecību. Tiek minēts, ka ir jāaplūko ietekme uz saimnieciskās darbības vidi, Nacionālā attīstības plāna rādītājiem „mikro vai makro līmeni”. Jau minēts, ka šai anotācijas sadaļai ir jāatspoguļo, kāda būs tiesību akta projektā ietvertā tiesiskā risinājuma faktiskā ietekme. Kā redzams, jēdzienam „tautsaimniecība” ir visai plaša nozīme, tādējādi var secināt, ka gandrīz jebkam un visam, ja ne tieši, tad pastarpināti, ir ietekme uz tautsaimniecību. Ķīniešiem ir tāda paruna: „Ja pirms tūkstoš gadiem tauriņa lidojums būtu bijis citādāks, arī pasaule tagad būtu citādāka.” Netieši un pastarpināti katram tiesību akta projektam var būt tālejošas sekas. Tomēr, apskatot šo jautājumu, nevajag aizrauties ar vispārinājumiem vai pārspilējumiem. Nav jāraksta, ka kopumā Latvijā uzlabosies saimnieciskās darbības vide vai ilgtermiņā samazināsies to gadījumu skaits, kad netiek ievērotas noteiktās prasības. No šāda paskaidrojuma nevar gūt konkrētu priekšstatu par to, kas tieši mainīsies un vai šādām izmaiņām un tātad arī pašam tiesību akta projektam ir kāda jēga. Nevajadzētu arī censties noskaidrot visas netiešās un pastarpinātās sekas. Šāda prognoze būs tik neprecīza, ka neatsvērs tās sagatavošanā ieliktās pūles.

Ar ko sākt aprakstīt ietekmi uz tautsaimniecību?

Pirmkārt, jāpadomā par to, kas ir rakstīts anotācijas I sadaļā. Tajā ir norādīta konkrēta problēma un sniegts apraksts par to, kā šī problēma izpaužas. Tāpat I sadaļā jābūt aprakstītam šīs problēmas risinājumam, ietverot tiesiskā regulējuma būtību. Anotācijas II sadaļā ir jāapraksta, kā piedāvāto tiesību normu ieviešana mainīs aprakstītās problēmas faktiskās

⁵ Latvijas Zinātņu akadēmijas Akadēmiskā terminu datubāze
<http://termini.lza.lv/term.php?term=tautsaimniec%C4%ABba&list=&lang=LV&h=yes>

izpaušmes. Tātad, ja problēma izpaužas kā noteikti konstatējami fakti, tad arī problēmas risinājums izpaudīsies kā noteikti konstatējami fakti. Nav nepieciešams mēģināt rakstīt par ietekmi uz makroekonomisko vidi vai Nacionālā attīstības plāna izpildi, ja identificētajai problēmai nemaz nav šāda mēroga. Piemēram, ja problēmas risinājums paredz ierobežot radiofrekvences, kurās var darboties radioamatieri, tad nav nepieciešams šo risinājumu kaut kādā veidā mākslīgi sasaistīt ar ietekmi uz makroekonomisko vidi vai Nacionālo attīstības plānu. Savukārt, ja problēmas risinājums paredz izmaiņas uzņēmumu ienākuma nodokļa likmē, tad šāda nepieciešamība ir acīmredzama.

PIEMĒRAM: IETEKME UZ TAUTSAIMNIECĪBU

2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	<p>Likumprojektā paredzēto grozījumu spēkā stāšanās rezultātā palielināsies bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilgums bezdarbniekiem ar apdrošināšanas stāžu līdz 19 gadiem (ieskaitot), t.sk.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bezdarbniekiem ar apdrošināšanas stāžu līdz deviņiem gadiem (2012.gada I ceturksnī – 13 466 jeb 32% no bezdarbnieka pabalstu saņēmēju kopskaita) pabalsta izmaksas periods tiks pagarināts par pieciem mēnešiem, t.sk. periods, kurā pabalstu izmaksā pilnā (piešķirtajā apmērā) būs trīs mēneši (pagarinājums par vienu mēnesi), periods, kurā pabalstu izmaksā 75% no piešķirtā pabalsta apmēra, būs trīs mēneši (pagarinājums par vienu mēnesi), periods, kurā pabalstu izmaksā 50% no piešķirtā pabalsta apmēra, būs trīs mēneši (pagarinājums par trīs mēnešiem). - Savukārt bezdarbniekiem ar apdrošināšanas stāžu no 20 gadiem (2012.gada I ceturksnī – 14 000 jeb 33% no bezdarbnieka pabalstu saņēmēju kopskaita) pabalsta izmaksas periods un kārtība netiks mainīta, jo viņiem jau pašreiz pabalsts tiek izmaksāts deviņus mēnešus atbilstoši iepriekšminētajai pabalsta apmēra diferenciācijai.
----	--	--

Svarīgi atcerēties, ka anotācijas aizpildītājs nav tiesību akta projekta „advokāts”, kuram fakti ir jāinterpretē tikai labvēlīgā gaismā, lai palielinātu tiesību akta projekta pievilcību lēmuma pieņēmēju acīs. Informācijai ir jābūt pēc iespējas objektīvai. Ja vienīgais veids, kā atrisināt ļoti būtisku problēmu, ir uzlikt privātpersonām papildu pienākumus, palielināt administratīvās izmaksas, noteikt jaunu valsts pārvaldes funkciju, un galu galā prognozēt

arī ievērojamu izdevumu pieaugumu gan privātpersonām, gan valsts budžetam, tad šīs prognozes ir jāataino objektīvā veidā, lai lēmuma pieņēmēji spētu pieņemt savu lēmumu, apzinoties dažādos situācijas aspektus.

Ja tiesību akta projekts ietekmēs komersantu darbību, ir nepieciešams veikt ietekmes izvērtējumu uz visām komersantu grupām, īpašu uzmanību pievēršot mazāk aizsargātai, bet skaitliski lielākajai komersantu grupai: mikrouzņēmumiem, mazajiem, vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem (turpmāk visi kopā – MVU), veicot t. s. **MVU testu**, kas sastāv no četrām galvenajām pamatdarbībām:

1. **Konsultācijas** ar MVU / MVU pārstāvošajām organizācijām. Apaļā galda diskusijas, tikšanās, speciāli izveidotas komitejas vai darba grupas, tiešsaistes konsultācijas u. c.

2. Izstrādātā normatīvā regulējuma **sākotnējā ietekmes novērtējuma** sagatavošana **sadarbībā ar MVU**. Ja sākotnējais ietekmes novērtējums identificē, ka normatīvais regulējums ietekmēs MVU darbību, ir jāveic papildu analīze (3. punkts) un tās rezultāti ir jāņem vērā, nosakot normatīvā regulējuma mērķi un pieeju jautājuma risināšanai.

Nepieciešams izvērtēt:

- cik uzņēmumus, kā arī cik lielus uzņēmumus (mikro, mazie, vidējie un lieli uzņēmumi) vai nozari skars normatīvais regulējums (ja skars);
- kā tiks ietekmēta uzņēmumu darbība, ja tiks izdarītas izmaiņas pret minēto kopu izvirzāmajās prasībās (vai prasības ir stingrākas / vieglākas);
- vai ir saistītās nozares vai uzņēmumi, kuru darbību potenciāli var ietekmēt jaunais normatīvais regulējums.

3. **Ietekmes izvērtējuma uz MVU** sagatavošana (izmaksu / ieguvumu analīze). Šajā posmā tiek veikta padziļināta ietekmes vērtējuma sagatavošana, lai noteiktu MVU iespējamās izmaksas un ieguvumus no priekšlikumiem.

Analīzes veikšanai nepieciešamie kontroljautājumi:

- uzņēmumu sadalījums pēc to lieluma, nodalot mikro, mazos, vidējos un lielos uzņēmumus, un analīzes veikšana par prasību samērīgumu katrai no uzņēmumu kategorijām. Attiecībā uz prasību samērīgumu pēc uzņēmumu kategorijām var salīdzināt vidējās izmaksas uz vienu nodarbināto, kopējās izmaksas pret attiecīgās kategorijas uzņēmuma apgrozījumu;
- tiešo un netiešo ieguvumu analīze un prasību samērīguma vērtējums, īpaši pievēršot uzmanību vērtējumam par MVU izmaksām. Ar MVU izmaksām saprot finanšu izmaksas (nodokļi vai nodevas), materiālās izmaksas (pienākums pielāgot produktu / pakalpojumu un / vai ražošanas / pakalpojumu piegādes procesu) un administratīvās izmaksas (informācijas sniegšanas saistības);
- priekšrocību analīze, kas izriet no priekšlikuma (sloga mazināšana,

MVU produktivitātes un konkurētspējas uzlabošana, lielāku ieguldījumu vai inovāciju veicināšana u. c.);

- papildus var vērtēt, cik lielā mērā priekšlikums ietekmē MVU konkurētspēju vai uzņēmējdarbības vidi, kurā tas darbosies, piemēram, projekta iespējamā ietekme uz šķēršļiem ienākšanai tirgū, konkurenci un tirgus struktūru, ietekme uz finansējuma pieejamību, nodokļu režīmu, piekļuvi resursiem vai prasmēm.

4. **Alternatīvu priekšlikumu izskatīšana normatīvā regulējuma ietekmes mazināšanai.** Ja projekts paredz stingrāku normatīvo regulējumu, nepieciešams izvērtēt alternatīvas un mīkstinošus pasākumus, lai nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus, un ievērot samērīguma principu.

Alternatīvu veidi:

- pilnīgi vai daļēji atbrīvojumi mikrouzņēmumiem un MVU (piemēram, uzņēmējiem zem noteikta sliekšņa vai kritērija nav jāievēro noteiktas prasības);
- pagaidu prasību noteikšana (piemēram, pārejas periods, kura laikā MVU ir atbrīvots no prasības izpildes, vai garāki intervāli konkrētiem pienākumiem);
- nodokļu samazinājumi vai atbalsta programmas, lai kompensētu izmaksas, kas rodas, ja vien tas ir savienojams ar spēkā esošajiem tiesību aktiem;
- samazinātas maksas (piemēram, ja šie maksājumi ir īpaši augsti vai nesamērīgi MVU);
- vienkāršotu informēšanas pienākumu noteikšana MVU (piemēram, izpētīt iespējamo sinerģiju ar jau esošajiem ziņošanas pienākumiem valsts pārvaldes iestādēm);
- īpašu informācijas kampaņu īstenošana un lietotāju rokasgrāmatu izstrāde, apmācību veikšana (piemēram, informācijas pieejamības nodrošināšana mazajiem uzņēmumiem);
- sistemātiska vispārīgu vienkāršošanas pasākumu MVU vērtēšana (piemēram, iespēja izmantot tiešsaistes iespējas, vienkāršotas pārbaudes).

Ietekme uz konkurenci

Aizpildot ietekmes uz tautsaimniecību sadaļu, jāizvērtē normatīvā akta projekta ietekme uz konkurenci, kuras laikā būtu jāspēj rast atbildi uz šādiem jautājumiem:

- vai tiesību akts ierobežo konkurenci;
- vai šis ierobežojums ir pamatots;

- ja ierobežojums ir pamatots, tad kāda ir pēc iespējas mazāk ierobežojoša alternatīva.

Konkurence tiek ierobežota, ja tiesību akta rezultātā ir apgrūtināta jaunu uzņēmumu ienākšana tirgū vai arī daļa jau no tirgū esošajiem uzņēmumiem ir spiesta pamest tirgu, tiek noteiktas prasības, kas mazina konkurences intensitāti starp konkurentiem (piemēram, ierobežojumi reklāmai vai vienādas cenas noteikšana par pakalpojumu), kā arī tiek apgrūtināta iespēja patērētājiem salīdzināt preces vai pakalpojumus, mainīt pakalpojuma sniedzēju. Lielāka konkurence nodrošina sekmīgu valsts ekonomisko attīstību, radot tās iedzīvotājiem labākas iespējas nodarboties ar uzņēmējdarbību, kā arī nodrošina zemākas preču un pakalpojumu cenas. Līdz ar to ir būtiski cik iespējams kvalitatīvi novērtēt tiesību akta ietekmi uz konkurenci un rīkoties efektīvi, lai neietekmētu konkurenci vai vismaz radītu pēc iespējas mazāku konkurences ierobežojumu, vienlaikus ļaujot sasniegt tiesību akta mērķi. Novērtējot tiesību akta ietekmi uz konkurenci, papildus izmantojams arī jautājumu saraksts jeb **konkurences pārbaudes lapa**, kas ietverta Konkurences padomes izstrādātajās *Konkurences novērtēšanas vadlīnijās valsts un pašvaldību lēmumu pieņēmējiem*⁶.

Veicot ietekmes uz konkurenci izvērtējumu, noskaidro:

- Vai lēmums ietekmē tirgus dalībnieku skaitu? Piemēram, paredzot, ka valsts vai pašvaldība iegādājas preces vai pakalpojumus no viena tirgus dalībnieka vai ierobežotas tirgus dalībnieku grupas, būtiski paaugstina izmaksas, kas tirgus dalībniekam rodas, lai uzsāktu darbību tirgū vai tirgu pamestu, ievieš licenču vai atļauju sistēmu, paredz, ka valsts vai pašvaldības dibina kapitālsabiedrību, kas iesaistās tirgū, kur pastāv konkurence.
- Vai lēmums ietekmē tirgus dalībnieku iespējas konkurēt? Piemēram, ierobežo tirgus dalībniekiem iespēju noteikt preču vai pakalpojumu cenas, neparedzot izmaksu vērtēšanu, ierobežo preču pārdošanas metodes vai vietas izvēli, nosaka preču kvalitātes standartus, kas dažiem tirgus dalībniekiem rada priekšrocības attiecībā pret citiem, ierobežo tirgus dalībnieku iespējas reklamēt savu preci, nosaka ekskluzīvas tiesības piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus.

⁶ https://www.kp.gov.lv/files/documents/BROSURA_Konkurences_novertesanas_vadlinijas.pdf

PIEMĒRS

Tieslietu ministrijas (TM) izstrādātais konceptuālais ziņojums "Par advokātu procesa ieviešanu atsevišķās civillietu kategorijās" paredzēja palielināt advokātu lomu atsevišķās civillietu kategorijās, lai nodrošinātu kvalitatīvāku, ātrāku un efektīvāku strīda risinājumu, vienlaikus samazinot arī tiesu noslodzi. Konceptuālajā ziņojumā tika piedāvāti pieci advokātu procesa varianti, no kuriem četri bija vērsti uz iespējamām izmaiņām, paredzot plašāku advokātu iesaisti civillietās.

TM secināja, ka jebkurš no risinājumiem varētu radīt ietekmi uz konkurenci juridisko pakalpojumu tirgū, jo attiecīgajā lietu kategorijā sašaurinās iespējamo pakalpojuma sniedzēju skaitu, tādēļ analizēja šādas ietekmes būtiskumu un to, vai tā ir attaisnojama. Iespējamais ierobežojums tika pamatots ar to, ka juridiski korekti noformētu prasības pieteikumu izskatīšana, kā arī procesuālo līdzekļu atbilstoša izmantošana ir ne tikai tiesas, bet visas sabiedrības interesēs, jo pretējā gadījumā nepamatoti tiek noslogotas tiesas, paildzinās pārējo lietu izskatīšana, turklāt pieteikuma iesniedzējs nesaņem gaidīto rezultātu (iznākumu). Vienlaikus nav pamatota un lietderīga arī advokatūrai paralēla sistēma, kas paredzētu juridiskās palīdzības sniedzēju reģistrāciju valsts reģistrā, kā arī minimālās šādām personām izvirzāmās prasības, piemēram, attiecībā uz juridiskās izglītības līmeni. TM secināja, ka piedāvātie risinājumi neatstāj būtisku ietekmi uz konkurenci un šobrīd nepastāv arī citi alternatīvi risinājumi. Attiecīgi tālāk tika virzīts risinājums, kas vismazāk ietekmē konkurenci, t. i., paredz ieviest advokātu procesu:

- 1) lietās par akcionāru un dalībnieku sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošu (gadā vidēji 36 lietas visās instancēs);
- 2) lietās, kurās ir strīds, kas izriet no saistību tiesībām, un kurās prasības summa pārsniedz 150 000 euro (gadā vidēji 392 lietas visās instancēs).

Papildus ir būtiski ņemt vērā, ka konceptuālajā ziņojumā tika paredzēts, ka pēc piecu gadu perioda tiks veikts izvērtējums (datu monitorings), vai ieviestais advokātu process ir attaisnojis izvirzīto mērķi, vērtējot ne tikai lietas dalībnieku un tiesnešu viedokli par advokātu procesa ieviešanas rezultātiem, bet arī to, vai nav pieaugušas juridisko pakalpojumu cenas, tāpat arī to, vai nav notikušas izmaiņas piekļuvē tādu juridisko pakalpojumu tirgum, ko sniedz advokāts.

Pie ietekmes uz tautsaimniecību ir jānorāda identificētās izmaksas, ko radīs tiesību akta projekta prasību izpilde pēc būtības (t.s. *atbilstības izmaksas* saskaņā ar Paplašināto standarta izmaksu modeli (turpmāk tekstā arī – PSIM) – sīkāk gan par šo modeli, gan par regulējuma radīto izmaksu veidiem skatīt nākamajā apakšsadaļā par administratīvo izmaksu un administratīvā sloga jautājumiem). Citiem vārdiem sakot, ja tiesību akta projekts paredz, piemēram, prasību zemniekiem turpmāk govju slaukšanai izmantot noteikta veida iekārtas, tad anotācijā jānorāda, cik šādu iekārtu iegāde, uzstādīšana un darbības nodrošināšana vienam zemniekam izmaksās, aprakstot izmaksas tik detalizēti, cik vien iespējams. Aprēķiniet, kādas izmaksas noteikto kritēriju izpildei rodas vienai personai (ja ir iespējams, pēc tam aprēķiniet, kāds ir sastādīto izmaksu apmērs attiecīgajai tautsaimniecības nozarei vai personu grupai kopā). Ja skartā sabiedrības mērķgrupa nav vienveidīga, bet segmentēta – piemēram, tiesību akta projekta prasības pēc būtības skar gan fiziskas personas, gan juridiskās personas, aprēķiniet izmaksas katram atsevišķās personu grupas pārstāvim atsevišķi.

Administratīvo izmaksu un administratīvā sloga monetārs novērtējums (anotācijas 24. un 25.punktā noteikto prasību izpildei)

Anotācijas II sadaļas ietvaros ir jāveic arī tiesību akta projekta radīto administratīvo izmaksu monetārs novērtējums.

Svarīgi! Ministru kabineta rīkojuma projektam nav jāveic administratīvo izmaksu aprēķins – uz šiem tiesību aktu projektiem anotāciju instrukcijas 24. un 25.punkts neattiecas.

Pastāv dažādas pieejas administratīvo izmaksu apzināšanai, ko nosaka gan joma, kuras ietvaros administratīvās izmaksas tiek identificētas, gan mērķauditorija, kuru skar noteiktas jomas tiesiskais regulējums. Anotāciju instrukcijā paredzēto administratīvo izmaksu novērtējumu finansiālā izteiksmē ir jāveic, par pamatu ņemot Nīderlandes speciālistu radīto Standarta izmaksu modeli. Šim modelim ir izstrādāta rokasgrāmata angļu valodā (ar to iespējams iepazīties šeit: <http://www.oecd.org/regreform/regulatory-policy/34227698.pdf>). Modelis ir arī pielāgots Latvijas publiskajai pārvaldei ar nosaukumu Paplašinātais standarta izmaksu modelis, un tam ir izstrādāta rokasgrāmata latviešu valodā, skatīt: <http://www.mk.gov.lv/lv/esstrukturfondi/vk-realizetie-projekti/aktivitate1512/rokasgramatas-un-apmacibas/>.

Svarīgi! Terminam „administratīvās izmaksas” anotāciju instrukcijas 24.punkta kontekstā ir ļoti specifiska nozīme, un tās nav tās pašas izmaksas, kas tradicionāli tiek saprastas ar vārdiem „administratīvās izmaksas”. Šajā gadījumā „administratīvās izmaksas” ir izmaksas, ko rada informācijas sniegšanas pienākumi un to izpilde.

Šis modelis paredz aprēķināt, cik finansiālā izteiksmē izmaksā katrs informācijas sniegšanas pienākums, kas izriet no tiesiskā regulējuma normām. Šādā veidā tiek iegūti dati (jeb pamata aprēķins) par to, kādas ir katra tiesību akta projekta radītās administratīvās izmaksas, kas vēlāk ļaus novērtēt, kādā veidā būtu iespējams vienkāršot informācijas sniegšanas pienākumus (administratīvās procedūras), lai sākotnēji iegūto administratīvo izmaksu novērtējumu samazinātu par 25% atbilstoši Eiropadomes 2007.gada secinājumos un Latvijas politikas plānošanas dokumentos definētajam mērķim (par to sīkāk metodisko norādījumu 6.-7.lp.).

Lai varētu veikt administratīvo izmaksu novērtēšanu, pirmkārt, ir jāsaprot koncepts „regulējuma radītās izmaksas”, kā arī jāzina to iedalījums, lai varētu identificēt tās regulējuma prasības, kas rada tieši administratīvās izmaksas. Otrkārt, tiesību akta projekts ir jāanalizē atbilstoši PSIM astoņiem soļiem. Tādēļ Jums ir nepieciešams izlasīt jau iepriekšminēto rokasgrāmatu par Paplašināto standarta izmaksu modeli.

Pēc tam iesakām Jums izpētīt šo metodisko norādījumu pielikumā atrodamo 1. un 2.uzdevumu. Abi uzdevumi domāti, lai pārbaudītu Jūsu spēju identificēt dažādus regulējuma radīto izmaksu veidus, jo anotācijas formas II sadaļas 3.punkta ietvaros PSIM būs jāpielieto un aprēķins jāveic tikai vienam regulējuma radīto izmaksu veidam, proti, informācijas sniegšanas prasību radītajām izmaksām.

PSIM piemērošana praksē – regulējuma ietekmes novērtējuma *ex-ante* fāzē – dažkārt rada jautājumus, kas tieši nav atrunāti iepriekš norādītajā rokasgrāmatā par PSIM. Tādēļ šeit ir ievietoti skaidrojumi par tipiskākajām neskaidrībām, kas varētu rasties, veicot administratīvo izmaksu aprēķinu atbilstoši PSIM. Anotāciju instrukcijas 24. un 25.punkta izpildes ietvaros **jāņem vērā, kā arī atkārtoti jāuzsver šādi aspekti:**

- Administratīvās izmaksas ir jāaprēķina tikai tām informācijas sniegšanas prasībām, kas iekļautas tiesību akta projektā. Ja tiesību akta projekts paredz grozījumus jau esošā tiesību aktā un šie grozījumi skar tikai nelielu daļu no tām informācijas sniegšanas prasībām, ko nosaka spēkā esošais regulējums – arī tad administratīvās izmaksas ir jāaprēķina tikai tām prasībām, kas konkrēti parādās tiesību akta projektā (izriet tikai no tiesību akta projekta teksta). Tas nozīmē, ka nav papildus jāaprēķina tās administratīvās izmaksas, ko satur „vecais” tiesību akts, ko plānots grozīt ar jauno projektu.

- Tiesību akta projekts jebkurā gadījumā ir jāanalizē no tā radīto izmaksu viedokļa, lai saprastu, vai tas vispār satur potenciālas administratīvās izmaksas. Ja šādas iepriekšējās analīzes rezultāts ir apstiprinošs, tad ir jāturpina tiesību akta projekta analīze, pielietojot PSIM, jo citādi nebūs iespējams noteikt, vai tiesību akta radītās izmaksas ir zemākas vai augstākas par anotāciju instrukcijā noteikto sliekšni, pēc kura sasniegšanas šī informācija ir jāatspoguļo arī anotācijas II sadaļas 3.punktā.
- Anotācijas II sadaļas 3.punktā konkrēts administratīvo izmaksu finansiālais novērtējums jānorāda, ja tas gada laikā:
 - pārsniedz 200 *euro* mērķgrupai, ko veido fiziskas personas;
 - pārsniedz 2 000 *euro* mērķgrupai, ko veido juridiskas personas;⁷
 - ir vienāds ar vai pārsniedz 1 *euro* mērķgrupai, ko veido valsts pārvaldes institūcijas.
- Papildus norādītajam administratīvo izmaksu finansiālajam gala novērtējumam (konkrētam ciparam attiecībā uz katru mērķa grupu – fiziskajām personām, juridiskajām personām vai valsts pārvaldi), anotācijas II sadaļas 3.punktā ir jāiekļauj arī norāde par to, kuri tiesību akta projekta panti vai punkti (panta daļas vai apakšpunkti) ietver sevī informācijas sniegšanas pienākumu. Tas nozīmē, ka ir jānorāda tiesību akta projekta panti vai punkti, no kuriem izriet aprēķinātās administratīvās izmaksas.
- Tāpat katrai mērķa grupai, kurai tiesību akta projekts rada administratīvās izmaksas, nepieciešams norādīt ne tikai administratīvo izmaksu iegūto gala aprēķinu (konkrēti vienu skaitli), bet arī to, kādas ir bijušas PSIM formulā iekļauto četru parametru vērtības (par to sīkāk metodisko norādījumu 30.-33.lp.) (un, ja attiecināms – kādi bijuši galvenie pieņēmumi, kas ietekmējuši izteikto prognozi par šiem parametriem).
- Aprēķinot tiesību akta projekta administratīvās izmaksas un norādot šo informāciju anotācijā, ir jāsauglabā iegūtie dati par to, kāds bijis administratīvo izmaksu aprēķins katram no izstrādātajiem tiesību akta

projektiem. Šī informācija būs noderīga jaunu tiesību akta grozījumu

⁷ 200 *euro* un 2 000 *euro* sliekšņu lielums tika noteikts diskusijās ar uzņēmēju asociācijām (vēl tajā laikā, kad Latvijas valūta bija lati), izstrādājot anotāciju instrukcijas grozījumus, kas paredzēja attiecināt administratīvo izmaksu aprēķinu uz visiem tiesību aktu projektiem. Fiziskajām personām noteiktais sliekšnis bija saistīts ar tā brīža minimālo mēnešalgu valstī. Savukārt otrs minētais sliekšnis bija saistīts ar tā brīža minimālo pamatkapitālu noteiktas formas juridiskajām personām.

izstrādē.

- Lai gan PSIM ietvaros tiek nodalītas „administratīvās izmaksas” no „administratīvā sloga”, anotāciju instrukcijas 24.punkts paredz anotācijas II sadaļas 3.punktā sniegt monetāru novērtējumu „administratīvajām izmaksām”, neizdalot atsevišķi no tām „administratīvo slogu”. Tādējādi PSIM Rokasgrāmatā iekļautā informācija par to, kā „administratīvās izmaksas” atšķiras no „administratīvā sloga”, jāuztver kā informācija zināšanai, ka šāds nodalījums var eksistēt. Bet anotāciju instrukcijas prasību izpildei šo nošķirumu nav nepieciešams ievērot.
- Jāatceras, ka, atbilstoši PSIM, administratīvās izmaksas rada arī tie gadījumi, kad tiesību akts nosaka, ka fiziskai/juridiskai personai jāsniedz informācija citai fiziskai/juridiskai personai (tātad – ne tikai gadījumi, kad fiziskai/juridiskai personai jāsniedz informācija valsts pārvaldes iestādei). Tāpat anotāciju instrukcija paredz, ka administratīvās izmaksas aprēķina arī tādā gadījumā, ja viena valsts pārvaldes iestāde sniedz informāciju citai iestādei (tātad – ne tikai gadījumi, kad valsts pārvaldes iestāde sniedz informāciju fiziskai/juridiskai personai).
Tādējādi visos turpmāk norādītajos gadījumos, ja starp minētajām pusēm notiek informācijas sniegšana, kuras nepieciešamību nosaka tiesību akts, anotāciju instrukcija pieprasa veikt administratīvo izmaksu aprēķinu, pielietojot PSIM:
fiziska/juridiska persona → valsts pārvaldes iestādei
fiziska/juridiska persona → citai fiziskai/juridiskai personai
valsts pārvaldes iestāde → fiziskai/juridiskai personai
valsts pārvaldes iestāde → citai valsts pārvaldes iestādei
- PSIM formulas sastāvā esošo četru parametru novērtēšana un vērtību piešķiršana notiek, iedomājoties standarta situācijas un t.s. „standarta klientu”⁸ (proti, tiesību akta subjekti ar vidēju resursu izmantošanas efektivitāti). Šis princips ir attiecināms arī uz pašu informācijas sniegšanas procedūru – proti, parasti tiesību akts nosaka visdažādākos administratīvās procedūras aspektus. Pamatprasības attieksies uz t.s. „standarta procedūru”⁹, bet papildus tām tiesību akts parasti nosaka arī to, kas darāms un kāda veida informācija ir jāsniedz, ja, piemēram, daļa sākotnēji iesniegto dokumentu bijuši neprecīzi vai nepareizi aizpildīti (prasība pēc atkārtotas informācijas iesniegšanas). Tāpat tiesību akts

⁸ Kad runa ir par uzņēmējdarbības vides subjektiem, tad ar jēdzienu «standarta klients» ir domāts termins, kas angļiski skan „*business as usual*”.

⁹ Jēb „*procedure as usual*”.

nereti nosaka informācijas sniegšanas pienākumus, ja ir notikušas izmaiņas faktiskajā situācijā (piemēram, ja fiziska/juridiska persona pēc kāda laika maina savu adresi – un šāda veida dati ir bijusi daļa no tiesību subjekta sākotnēji norādītās informācijas). Visi šāda veida gadījumi jeb apstākļi, kas var iestāties, bet var arī neiestāties – proti, kad ir norāde uz „ja” klauzulu – PSIM modeļa izpratnē vērtējami kā ārpus „standarta procedūras” esoši. Un tas nozīmē, ka šiem konkrētajiem informācijas sniegšanas pienākumiem administratīvās izmaksas aprēķināt nav nepieciešams (ja vien runa nav par tādiem gadījumiem, kas aprakstīti nākamajā rindkopā).

Tiesa, vienlaikus praksē var izrādīties, ka šāda „ja” situācija notiek ļoti bieži. Piemēram, tiek novērots, ka konkrētam iesnieguma veidam liela daļa personu neprecīzi vai nepilnīgi aizpilda pievienojamos dokumentus vai arī liela daļa personu pastāvīgi nepievieno iesniegumam visus nepieciešamos dokumentus u.tml. Tā rezultātā ļoti bieži ir nepieciešams pieprasīt iesnieguma atkārtotu iesniegšanu, kas tiesību aktā ir formulēta kā „ja” situācija un kurai principā nevajadzētu aprēķināt administratīvās izmaksas. Šādos gadījumos tomēr ir ieteicams administratīvās izmaksas aprēķināt, jo ir skaidrs, ka šis „ja” gadījums drīzāk raksturojams kā „standarta procedūras” sastāvdaļa. Labā prakse būtu uzskatīt, ka „ja” gadījums ir kļuvis par „standarta procedūras” sastāvdaļu tad, kad to pastāvīgi pilda jau 30% (un vairāk) no visām personām, uz ko attiecināms konkrētais informācijas sniegšanas pienākums. Turklāt šādas situācijas uzskatāmi signalizē par to, ka ar informācijas sniegšanas procedūru kaut kas nav kārtībā (vai nu prasības ir neskaidri definētas, vai trūkst papildu skaidrojošās informācijas – vadlīniju – par prasību izpildi vai tml.), un, iespējams, ka vajadzētu pārdomāt procedūras iekšējo struktūru.

- PSIM formulas parametrs „laiks” jeb „l”: laika vērtība jānorāda stundās. 60 min = 1 h, 90 min = 1,5 h, 15 min = 0,25 h utt.
- PSIM formulas parametrs „prasības skarto subjektu skaits” jeb „n”: tā kā regulējuma ietekmes sākotnējais novērtējums (kad tiesību akts ir projekta stadijā) pēc savas būtības vienmēr ir prognoze, pastāv risks, ka nav iespējams iegūt 100% precīzus datus par „n” skaitu. Bet lielākajā daļā gadījumu eksistē informācija (piemēram, valsts pārvaldes iestāžu rīcībā esošās datu bāzes), kas ļauj prognozēt, cik daudz personu praksē būs pakļauti attiecīgajai informācijas sniegšanas prasībai.

Tikai absolūtos izņēmuma gadījumos¹⁰ ir pieļaujams, ka konkrēts „n” skaits netiek norādīts, tā vietā aprēķinot administratīvās izmaksas vienam tiesību akta subjektam (tātad „n” vērtība = 1). Šādā situācijā arī anotācijas II sadaļas 3.punktā kopā ar pamatinformāciju par citiem PSIM formulas parametriem ir jāiekļauj skaidrojums, kādēļ nav bijis iespējams izteikt prognozi par tiesību akta nākotnē skarto subjektu skaitu.

- PSIM formulas parametrs „finanšu līdzekļi” jeb „f”: jānorāda finanšu līdzekļi, ko prasībai pakļautajām personām jāvelta informācijas sniegšanas pienākuma izpildei. Pamatā „f” ir prasības skarto personu kā darbaspēka (iekļaujot gan paša darba ņēmēja, gan arī darba devēja maksātos nodokļus) izmaksas vienā stundā (jo formulas laika parametrs tiek izteikts stundās). Attiecīgos datus var iegūt Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapā, sadaļā „Darbaspēka izmaksas”: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/darbaspeka-izmaksas-galvenieraditaji-30319.html>

Ja informācijas sniegšanas prasība skar, piemēram, noteiktas nozares uzņēmējus, tad izmanto darbaspēka izmaksas vienā stundā attiecīgajā nozarē.

Valsts pārvaldes gadījumā „f” ir valsts pārvaldes darbaspēka vidējās izmaksas vienā stundā.

Tomēr ir iespējamās situācijas, kad informācijas sniegšanas prasības pildīs noteikti darbinieki, pat ja kopumā tiesību akta projekta prasības attiecas uz kādu specifisku uzņēmējdarbības nozari vai valsts pārvaldi kopumā. Piemēram, ja informācijas sniegšanas pienākums ir saistīts ar tādu informāciju, ko sagatavo grāmatveži (kuru kā darbaspēka izmaksas var būt līdzīgas neatkarīgi no uzņēmuma darbības specifikas) vai kancelejas/arhīva darbinieki valsts pārvaldes iestādēs. Tādā gadījumā ir jāizmanto dati par konkrētās darbinieku grupas kā darbaspēka izmaksām vienā stundā (valsts pārvaldes gadījumā – ja var noteikt konkrētas darbinieku grupas darba saturu, var izmantot datus par attiecīgajām algu grupām).

Vēl ir iespējami gadījumi, kad tiesību akta projektā iekļautie informācijas sniegšanas pienākumi skar ļoti plašu personu loku, uz kuru nav iespējams attiecināt vienotas „darbaspēka izmaksas” vai arī kuras vēl nav darbspējīgā vecumā (piemēram, bērni, pusaudži, jaunieši, studenti). Šādos gadījumos izmanto datus par valstī vidējām darbaspēka izmaksām vienā stundā.

Savukārt, ja tiesību akta projektā iekļautie informācijas sniegšanas pienākumi skar personas, kas saņem vecuma pensijas (proti, pensionāri

¹⁰ Tādēļ, ka PSIM paredz, ka tiek aprēķinātas administratīvās izmaksas visai „n” kopai – proti, visiem tiesību akta skartajiem subjektiem kopā, jo tas vēlāk ļauj šos datus (administratīvo izmaksu kopējo apjomu) sasaistīt ar noteiktām tautsaimniecības nozarēm.

kā grupa kopumā, ne specifiska pensionāru daļa – piemēram, t.s. „lielo pensiju” saņēmēji), tad kā pamata izejas datus izmanto valstī vidējo vecuma pensijas lielumu. Bet, tā kā vecuma pensijas tiek piešķirtas ik mēnesi, bet PSIM formulai nepieciešami dati, kas piesaistīti stundai kā laika vērtībai, tad šis vidējais pensijas lielums vēl ir jādala ar 160 (vidējais oficiālais darba stundu skaits mēnesī¹¹).

Kad darbaspēka izmaksas ir identificētas, tām vēl ir jāpievieno t.s. pieskaitāmās izmaksas. Ja nav citi īpaši apsvērumi, tad tiek pieņemts, ka pieskaitāmās izmaksas veido vēl papildu 25% – tas tiek attiecināts gan uz privāto, gan valsts pārvaldes sektoru.

- Dažkārt ir iespējamās situācijas, kad tiesību akta projekts rada noteiktas administratīvās izmaksas, kuras tomēr pēc tam tiesību subjektam var tikt tieši vai netieši atlīdzinātas. Piemēram, kad ar tiesību akta palīdzību vēlas noteikt, kā uzņēmējam jāpagatavo un jāiesniedz projekta pieteikums struktūrfondu atbalstam (ja projekta pieteikuma sagatavošana ir projekta attiecināmās izmaksas). Šis process paredz informācijas sniegšanas pienākumu, un tas satur administratīvās izmaksas. Tādēļ ir jāveic šo izmaksu aprēķins, un iegūtais monetārais novērtējums ir jānorāda anotācijas II sadaļas 3.punktā (arī tādēļ, ka, iespējams, ne visi tiesību subjekti, kas pieteiksies šādam atbalstam, to iegūs). Tomēr vienlaicīgi anotācijas II sadaļas 4.punktā „Cita informācija” ir jānorāda, ka projekta apstiprināšanas gadījumā tiesību subjektam tiks kompensētas ar projekta iesniegšanu saistītās izmaksas. Arī citos gadījumos, kas līdzīgi šim, vienmēr jāatceras, ka eksistē II sadaļas 4.punkts un ka tajā var norādīt jebkādu informāciju, ko tiesību akta projekta izstrādātājs uzskata par būtisku, lai vēl papildus paskaidrotu pārējos anotācijas II sadaļas punktus iekļautos datus.

Kāda ir II sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu kopumā?

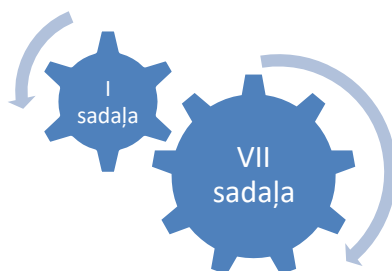
Informācija, kas rakstāma anotācijas II sadaļā, nav tiešā veidā ierakstīta un saskatāma pašā tiesību akta projekta tekstā. Tiesību akta projektā ir atrodami vispārīgi un abstrakti tiesību priekšraksti un abstrakts adresātu loks. Tieši anotācijas II sadaļā ir jābūt izlasāmam, cik skaitliski liela ir tiesību akta adresātu grupa, cik vienkārši vai cik sarežģīti būs izpildāmas prasības, ko paredz tiesību norma, kādas darbības pa posmiem jāveic, lai izpildītu tiesību akta prasības, cik katra šī aktivitāte izmaksā. Tātad, ja

¹¹ Saprotot, protams, ka citās situācijās (ārpus šī modeļa) darba stundu skaits nav tieši attiecināms uz personām, kas saņem vecuma pensiju.

tiesību akta projekta teksts nosaka kādu jaunu pienākumu vai atvieglojumu un anotācijas I sadaļā ir izskaidrota šī pienākuma vai atvieglojuma juridiskā būtība, tad anotācijas II sadaļā jāapraksta, kā šis pienākums vai atvieglojums izpaudīsies praksē – konkrētām personām, konkrētās situācijās.

Kāda ir II sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

II sadaļā prasītās informācijas apraksts ir jāsaista ar I sadaļā aprakstīto problēmu un piedāvāto problēmas risinājumu. II sadaļā ir jāapraksta piedāvātā risinājuma faktiskās un skaitļos izmērāmās sekas.

Ja tiesību akta projekta radītās administratīvās izmaksas iespaido valsts pārvaldes cilvēkresursu noslodzi, uzdevumus vai struktūru (proti, tie būtiski palielinās vai būtiski samazinās), tad noteikti jāaizpilda arī anotācijas VII sadaļa, kas konkretizē administratīvā sloga iespējamo ietekmi uz institucionālo struktūru vai valsts pārvaldes funkcijām.

Kādas ir biežākās kļūdas II sadaļas aizpildīšanā?

- Visbiežākā kļūda II sadaļas aizpildīšanā ir tā, ka šī sadaļa vispār netiek atbilstoši aizpildīta. Tā vietā, lai identificētu sabiedrības mērķgrupu, aprakstītu projekta faktisko ietekmi uz šo sabiedrības mērķgrupu un aprēķinātu šīs ietekmes monetāro izteiksmi, tiek vienkārši ierakstīts „Projekts šo jomu neskar”.
- Netiek norādītas konkrētas sekas: netiek konkretizēta ietekmētā sabiedrības grupa, netiek iegūti un norādīti konkrēti skaitļi, tātad – netiek norādīti fakti.

Nepareizi	Pareizi
Bezdarbniekiem tiek mainīts pabalsta izmaksas termiņš. Pabalsta izmaksas periods tiek pagarināts par trim mēnešiem, tai skaitā katrā no pabalsta izmaksas likmes periodiem par vienu mēnesi, tādējādi kopā par trim mēnešiem.	Bezdarbniekiem ar apdrošināšanas stāžu no 10 līdz 19 gadiem (2012.gada I ceturksnī – 8 992 jeb 21% no bezdarbnieka pabalstu saņēmēju kopskaita) pabalsta izmaksas periods tiks pagarināts par trīs mēnešiem, t.sk. periods, kurā pabalstu izmaksā pilnā (piešķirtajā apmērā), būs trīs mēneši (pagarinājums par vienu mēnesi), periods, kurā pabalstu izmaksā 75% no piešķirtā pabalsta apmēra, būs trīs mēneši (pagarinājums par vienu mēnesi), periods, kurā pabalstu izmaksā 50% no piešķirtā pabalsta apmēra, būs trīs mēneši (pagarinājums par vienu mēnesi).

- Netiek sniegti precīzi fakti un aprēķini, tā vietā jau priekšlaicīgi tiek sniegts subjektīvs, ar pierādījumiem nepamatots vedoklis – piemēram, ka tiesību akta projektā paredzētās administratīvās procedūras nav sarežģītas, kopumā nemainās vai ka tās ir pietiekami samērīgas salīdzinājumā ar sasniedzamo mērķi.

Nepareizi	Pareizi
Slimības profilaktiskie pasākumi ir proporcionāli slimības izplatības bīstamībai. Saskaņā ar noteikumu projektu dzīvnieku īpašniekam vai turētājam jāsedz izdevumi par teļu, āžu un buļļu spermas vai smegmas laboratoriskajiem izmeklējumiem un praktizējoša veterinārārsta pakalpojumiem (paraugu ņemšana un transportēšana). Tādējādi nākotnē tiks mazināta nekvalitatīvā vaislas materiāla izmantošana ciltsdarbā.	Noteikumu projekts finansiāli ietekmē lauksaimniecības dzīvnieku īpašniekus (36 364 govju sugas dzīvnieku īpašnieki, 4388 aitu sugas dzīvnieku īpašnieki, 2859 kazu sugas dzīvnieku īpašnieki), kuriem jāsedz izdevumi par teļu, āžu un buļļu spermas vai smegmas laboratoriskajiem izmeklējumiem (aptuveni 15 <i>euro</i> par viena parauga izmeklējumu) un praktizējoša veterinārārsta pakalpojumiem (paraugu ņemšana un transportēšana – 10 līdz 30 <i>euro</i>). Saskaņā ar prognozi šī kārtība par 80% samazinās gadījumus, kad ciltsdarbā tiek izmantots ar kampilobakteriozi inficēts vaislas materiāls.

- Ietekme uz sabiedrības mērķgrupu un/vai tiesību akta projekta radītās administratīvās izmaksas tiek aprakstītas formāli, nekonkretizējot, kādā veidā izpaudīsies administratīvo izmaksu palielināšana vai samazināšana.

Nepareizi	Pareizi
-----------	---------

<p>Svītrotot MK noteikumu Nr.313 25.1.5.apakšpunktu un 47., 48. un 58.punktu, un 1.pielikuma 19.1.apakšpunktu, 4.pielikuma 10.1.apakšpunktu, un 5.pielikuma 18.1., 18.2., 18.3. un 18.4.apakšpunktu un 14.punkta normas, iedzīvotājiem samazinās administratīvais slogs (Noteikumu projekta 19., 24., 32., 48., 67., 76., 77. un 79.punkts). Līdz ar to ir atrisinātas Anotācijas I sadaļā 1., 2. un 3.punktā minētās problēmas.</p>	<p>Šādam punktu uzskaitījumam nav nekādas jēgas. Neviens, kurš izlasa šo teikumu, negūst nekādu priekšstatu par to, kādēļ ir pamats uzskatīt, ka administratīvais slogs tiek samazināts. Šajā gadījumā ir jāapraksta administratīvo izmaksu samazinājums, kas izriet no katra pieminētā punkta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tiek atcelta prasība iesniegt atskaiti X (līdz šim to paredzēja MK noteikumu 25.1.5. apakšpunkts); <p>tiek svītrotā prasība sertifikācijas procesa ietvaros sniegt informāciju par personas acu krāsu (līdz šim to paredzēja MK noteikumu 47.punkts).</p>
--	---

Daži atgādinājumi un padomi

- Atcerieties, ka šī ir anotācijas sadaļa, kurā jādominē faktiem, skaitļiem un aprēķiniem.
- Iegūstiet pēc iespējas precīzu informāciju par sabiedrības mērķgrupas skaitlisko lielumu, tas ir būtisks faktors tālāko aprēķinu veikšanai.
- Domājot par ietekmi uz tautsaimniecību, koncentrējieties uz to ietekmi, kādu piedāvātais risinājums atstās uz identificēto problēmu. Nedomājiet par ietekmi uz IKP vai citu makroekonomisko rādītāju, ja problēma ar to nav tieši saistīta.
- Atcerieties, ka administratīvo izmaksu monetārais aprēķins valsts pārvaldei ir jāveic no 1 *euro*.
- Nerakstiet savu (ar pierādījumiem nepamatotu) vērtējumu par administratīvo izmaksu palielināšanos vai samazināšanos, tā vietā norādiet faktus un aprēķinus.

III SADAĻA

TIESĪBU AKTA PROJEKTA IETEKME UZ VALSTS BUDŽETU UN PAŠVALDĪBU BUDŽETIEM

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šīs sadaļas mērķis ir sniegt prognozi par to, kādu ietekmi uz valsts vai pašvaldību budžetiem atstās piedāvātais problēmas risinājums. Šī prognoze aptver gan ietekmi uz tekošo saimniecisko gadu, gan nākamo vidējā plānošanas termiņa periodu.

Jāuzsver, ka anotācijas III sadaļai ir tikai informatīva nozīme. Tas, ka spēkā stājies tiesību akts, kura anotācijas III sadaļā ir norādīti zināmi izdevumi vai ieņēmumi, vēl nenozīmē, ka šādi ieņēmumi un izdevumi jau tiek plānoti valsts budžetā un projektu īstenojošā iestāde jau var rēķināties ar attiecīgu asģignāciju nākamā gada budžetā.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu III sadaļas aizpildģšanas formu.

III. Tiesģbu akta projekta ietekme uz valsts budģetu un pašvaldģbu budģetiem					
Rādģtģji	n-tais gads		Turpmģkie trģs gadi (euro)		
	saskaģnģ ar valsts budģetu kģrtģjam gadam	izmaiģas kģrtģjģ gadģ, salģdzģnot ar valsts budģetu kģrtģjam gadam	n+1	n+2	n+3
			izmaiģas, salģdzģnot ar kģrtģjo (n) gadu	izmaiģas, salģdzģnot ar kģrtģjo (n) gadu	izmaiģas, salģdzģnot ar kģrtģjo (n) gadu
1	2	3	4	5	6
1. Budģeta ieģģmumi:					
1.1. valsts pamatbudģets, tai skaitģ ieģģmumi no maksas pakalpojumiem un citģ paģģu ieģģmumi					
1.2. valsts speciģlais budģets					
1.3. pašvaldģbu budģets					

2. Budžeta izdevumi:					
2.1. valsts pamatbudžets					
2.2. valsts speciālais budžets					
2.3. pašvaldību budžets					
3. Finansiālā ietekme:					
3.1. valsts pamatbudžets					
3.2. speciālais budžets					
3.3. pašvaldību budžets					
4. Finanšu līdzekļi papildu izdevumu finansēšanai (kompensējošu izdevumu samazinājumu norāda ar "+" zīmi)	X				
5. Precizēta finansiālā ietekme:					
5.1. valsts pamatbudžets	X				
5.2. speciālais budžets					
5.3. pašvaldību budžets					
6. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins (ja nepieciešams, detalizētu ieņēmumu un izdevumu aprēķinu var pievienot anotācijas pielikumā):					
6.1. detalizēts ieņēmumu aprēķins					
6.2. detalizēts izdevumu aprēķins					
7. Cita informācija	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 53.punktā noteiktajam, kā arī papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav"				

1. Anotācijas III sadaļas aizpildīšana jāsāk ar detalizētu izdevumu un ieņēmumu prognozes aprēķinu. Tas nozīmē, ka vispirms ir jāaizpilda tabulas 6.punkts. Šis aprēķins pēc tam tiks izmantots 1.punktā ("Budžeta ieņēmumi"), 2.punktā ("Budžeta izdevumi") un 4.punktā ("Finanšu līdzekļi papildu izdevumu finansēšanai") norādīto izmaiņu budžeta ieņēmumos un izdevumos pamatošanai.

PIEMĒRAM:

<p>6. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins (ja nepieciešams, detalizētu ieņēmumu un izdevumu aprēķinu var pievienot anotācijas pielikumā):</p>	<p>Pabalstu izmaksai personām, kurām piešķirts bēgļa vai alternatīvais statuss (IKK 6239 – Pārējie valsts pabalsti un kompensācijas), 2014.gadā un turpmāk ik gadu Pārvaldei valsts budžeta apakšprogrammā 11.01.00 „Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde”</p> <p>būs nepieciešami 99 532 <i>euro</i>, tai skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bēgļiem 11 personas x 256,12 <i>euro</i> x 12 mēn. = 33 807,84 <i>euro</i> ▪ Nepilngadīgām personām 3 personas x 76,84 <i>euro</i> x 12 mēn. = 2766,24 <i>euro</i> ▪ Alternatīvo statusu saņēmušām personām 19 personas x 256,12 <i>euro</i> x 9 mēn. = 43 796,52 <i>euro</i> ▪ Nepilngadīgām personām 2 personas x 76,84 <i>euro</i> x 9 mēn. = 1383,12 <i>euro</i> <p>Personām, kurām piešķirts bēgļa statuss pabalsts valsts valodas apguvei ir 49,80 <i>euro</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 14 personas x 49,80 <i>euro</i> x 12 mēn. = 8366,40 <i>euro</i> <p>Personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss, pabalsts valsts valodas apguvei ir 49,80 <i>euro</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 21 persona x 49,80 <i>euro</i> x 9 mēn. = 9412,20 <i>euro</i>
--	--

2. Pēc tam jāapzina, kāds ir esošā gada budžetā plānotais finansējums tām valsts pārvaldes funkcijām, kuras skar piedāvātais problēmas risinājums (2.kolonna).
3. Jāaprēķina, kāda finansiālā ietekme ir piedāvātajam problēmas risinājumam un jānoskaidro, vai tā iekļaujas attiecīgajā saimnieciskajā gadā paredzētajā finansējumā.
4. Ja ar problēmas risinājumu saistītās izmaksas vai ieņēmumi neiekļaujas attiecīgajā saimnieciskajā gadā jau plānotajos izdevumos vai ieņēmumos, tad tas būs jānorāda anotācijas 3.kolonnā.

5. Tālāk jāprognozē, kā mainās nepieciešamā finansējuma apmērs vai plānotais ieņēmumu apmērs nākamo 3 gadu periodā un jānorāda attiecīgi 4.,5. un 6.kolonnā.

PIEMĒRAM:

III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Rādītāji	2014.gads		Turpmākie trīs gadi (euro)		
	Saskaņā ar valsts budžetu kārtējam gadam	Izmaiņas kārtējā gadā, salīdzinot ar budžetu kārtējam gadam	2015.g.	2016.g.	2017.g.
			Izmaiņas, salīdzinot ar kārtējo (n) gadu	Izmaiņas, salīdzinot ar kārtējo (n) gadu	Izmaiņas, salīdzinot ar kārtējo (n) gadu
1	2	3	4	5	6
1. Budžeta ieņēmumi:	2 512 300	0	0	0	0
1.1. valsts pamatbudžets, tai skaitā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi	2 512 300	0	0	0	0
	186 800	0	0	0	0
1.2. valsts speciālais budžets	0	0	0	0	0
1.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0
2. Budžeta izdevumi:	2 512 300	0	12 300	11 800	11 800
2.1. valsts pamatbudžets	2 512 300	0	12 300	11 800	11 800
2.2. valsts speciālais budžets	0	0	0	0	0
2.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0
3. Finansiālā ietekme:	0	0	-12 300	-11 800	-11 800
3.1. valsts pamatbudžets	0	0	-12 300	-11 800	-11 800
3.2. speciālais budžets	0	0	0	0	0
3.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0
4. Finanšu līdzekļi papildu izdevumu finansēšanai (kompensējošu izdevumu samazinājumu norāda ar "+" zīmi)	X	0	0	0	0
5. Precizēta finansiālā ietekme:		0	-12 300	-11 800	-11 800
5.1. valsts pamatbudžets	X	0	-12 300	-11 800	-11 800
5.2. speciālais budžets		0	0	0	0
5.3. pašvaldību budžets		0	0	0	0

Svarīgi! Jāprognozē gan ieņēmumi, gan izdevumi. Ja prognoze rāda, ka paredzami gan ieņēmumi, gan izdevumi, tad jānorāda ir abi, nevis tikai starpības atlikums.
Svarīgi! Izmaksas un ieņēmumus norāda veselos skaitļos.

Amata vietu izmaksu aprēķināšana

Izdevumi valsts vai pašvaldību budžetā bieži vien sastāv no finansējuma, kas nepieciešams papildu cilvēkresursu nodarbināšanai. Vienas štata vietas izmaksu aprēķins sastāv no amata vietas atalgojuma nodrošināšanas (darba alga, virsstundas, piemaksas, speciālās piemaksas, prēmijas, pabalsti, dienas naudas komandējumiem u.c.) un amata vietas uzturēšanai nepieciešamā finansējuma (telpas, komunālie maksājumi, telpu uzturēšana, darbavietas iekārtošana un aprīkošana, biroja preču nodrošināšana). Anotāciju instrukcijas 51. un 52.punkts sniedz skaidras norādes par to, kā aprēķināt vienai amata vietai nepieciešamo atalgojuma apmēru. Bet anotāciju instrukcijā nav norādes par to, kā precīzi aprēķināt vienas amata vietas uzturēšanas izdevumus. Visvienkāršākā pieeja ir no iestādes kopējā budžeta atskaitīt atalgojumam paredzēto daļu un pārējās izmaksas izdalīt ar iestādē nodarbināto skaitu. Tādējādi var iegūt aptuvenu viena nodarbinātā uzturēšanas izmaksu apmēru. Tomēr šāda metode ir visai pavirša un tādēļ arī neprecīza. Ir skaidrs, ka izmaksas par viena uzraugošās iestādes inspektora uzturēšanu (kuram, iespējams, nepieciešams īpašs formas tērps dažādos gadalaikos, izmaksas par transporta lietošanu, lai veiktu pārbaudes objektos, izmaksas par sakaru līdzekļu lietošanu utt.) atšķirsies no kāda kancelejas darbinieka amata vietas uzturēšanas (kam faktiski nepieciešams tikai iekārtot un uzturēt darbavietu un nodrošināt biroja preces un tehniku). Tāpēc šāda vidējā summa viena darbinieka uzturēšanai līdzinās „vidējai temperatūrai slimnīcā”. Pareizāk šādā gadījumā būtu aprēķināt katra amata apraksta specifikai atbilstošos amata vietas uzturēšanas izdevumus. Noteikt, no kādām izmaksām sastāv konkrētās amata vienības uzturēšana, un tālāko aprēķinu balstīt uz šīm izmaksām.

Ko darīt, ja izmaksas nav iespējams prognozēt kaut cik ticami?

Dažkārt var būt tā, ka precīzus aprēķinus tomēr nav iespējams veikt, bet ir skaidrs, ka noteiktas izmaiņas valsts vai pašvaldības budžetā tomēr būs, vai nu ar pozitīvu ietekmi, vai ar negatīvu ietekmi. Piemēram, ja tiek palielināta maksa par kādu cenrādī ietvertu pakalpojumu, ir pamats prognozēt, ka palielināsies arī ieņēmumi iestādes budžetā, bet nav iespējams aprēķināt, kādi būs palielinātie ieņēmumi, jo nav iespējams paredzēt, cik personas sadārdzinājuma dēļ atteiksies no šāda pakalpojuma saņemšanas.

Šādā situācijā attiecīgajā budžeta ieņēmumu vai izdevumu ailītē jāieraksta „nav precīzi aprēķināms” un 7.punktā „Cita informācija” jāsniedz skaidrojums par to, kāpēc to nav iespējams precīzi aprēķināt un kāda ir prognozētā ieņēmumu un izdevumu tendence.

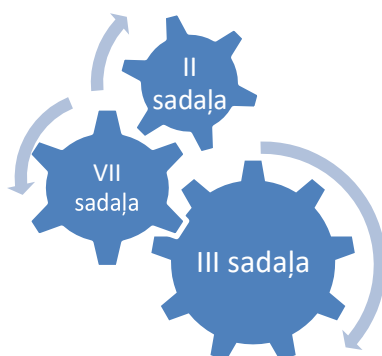
Kāda ir III sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu?

Ja normatīvā akta projekts skar tādas jomas kā nodokļa likmes, valsts nodevas vai maksas pakalpojumus, tad sasaiste ar anotācijas III sadaļu ir acīmredzama. Tomēr lielākajā daļā gadījumu ietekmi uz budžeta izmaksām vai ieņēmumiem ir jāmeklē „aiz” tiesību normas tekstā. Tiesību normas tekstā būs redzamas konkrētas procesuālas darbības, tiesību akta projekta autoram jāmeklē saskaņā, kādi cilvēkresursi un papildu nodrošinājums (datu bāzes, sakaru līdzekļi, transports, biroja tehnika un kancelejas preces) nepieciešami, lai šīs darbības izpildītu un cik tas viss varētu maksāt.

Kāda ir III sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

Ja tiek prognozēts, ka administratīvās izmaksas skar valsts pārvaldi, tad šo izmaksu precīzam atšifrējumam ir jāparādās anotācijas III sadaļā. Tādējādi šeit jāiekļauj arī jau anotācijas II sadaļas ietvaros aprēķinātā administratīvā sloga monetārā vērtība.

Ja piedāvātais problēmas risinājums ir saistīts ar ietekmi uz valsts pārvaldes institucionālo struktūru vai funkcijām, tad šādas izmaiņas parasti ir saistītas arī ar ietekmi uz valsts vai pašvaldības budžetu. Piemēram, viens no iestāžu reorganizācijas iemesliem mēdz būt iespēja iekonomēt valsts vai pašvaldības budžetu līdzekļus. Tāpēc grūti iedomāties situāciju, ka III sadaļa netiek aizpildīta, ja tiek aizpildīta VII sadaļa.

Daži atgādinājumi un padomi, norādes uz biežākajām kļūdām

- Anotācijas III sadaļas sagatavošanā noteikti lūdziet palīdzību tiem kolēģiem jūsu iestādē, kas nodarbojas ar budžeta plānošanu.

- Pievērsiet uzmanību izmaiņām dažādu nodokļu likmēs, tas var mainīt finansiālo ietekmi.
- Pievērsiet uzmanību izmaiņām valsts pārvaldē strādājošo vienotajā atalgojuma sistēmā, tas ietekmēs budžeta izdevumus saistībā ar valsts pārvaldes cilvēkresursiem.
- Ja projekts tiešā veidā skar kādas citas iestādes funkcijas, lūdziet, lai šī iestāde palīdz sagatavot anotācijas III sadaļu, jo jūsu iestādes rīcībā var nebūt visa nepieciešamā informācija.
- Neaizmirstiet norādīt „mīnus” zīmi pie negatīvas ietekmes uz budžetu.
- Pārbaudiet, vai summas ir izteiktas veselos skaitļos (nevis tūkstošos ar zīmēm aiz komata, kā tas bija iepriekšējā redakcijā – pirms anotāciju instrukcijas grozījumu spēkā stāšanās 01.01.2014.).
- Pārbaudiet, vai 6.punktā norādītais budžeta ieņēmumu un izdevumu atšifrējums ir pietiekami detalizēts. Ja tas tāds nebūs, Finanšu ministrija saskaņošanas procesā tik un tā lūgs to precizēt, un no šāda pienākuma izvairīties nevarēs.
- Pārbaudiet, vai šajā sadaļā norādītā ietekme uz budžetu atspoguļojas arī II un VII sadaļā.
- Pārdomājiet, vai projektam nav ietekmes uz pašvaldību budžetu. Vairumam pašvaldību ir ļoti grūti „akumulēt” šādu iepriekš neuzrādītu ietekmi, jo pašvaldību budžeti, salīdzinot ar valsts budžetu, ir salīdzinoši nelieli.

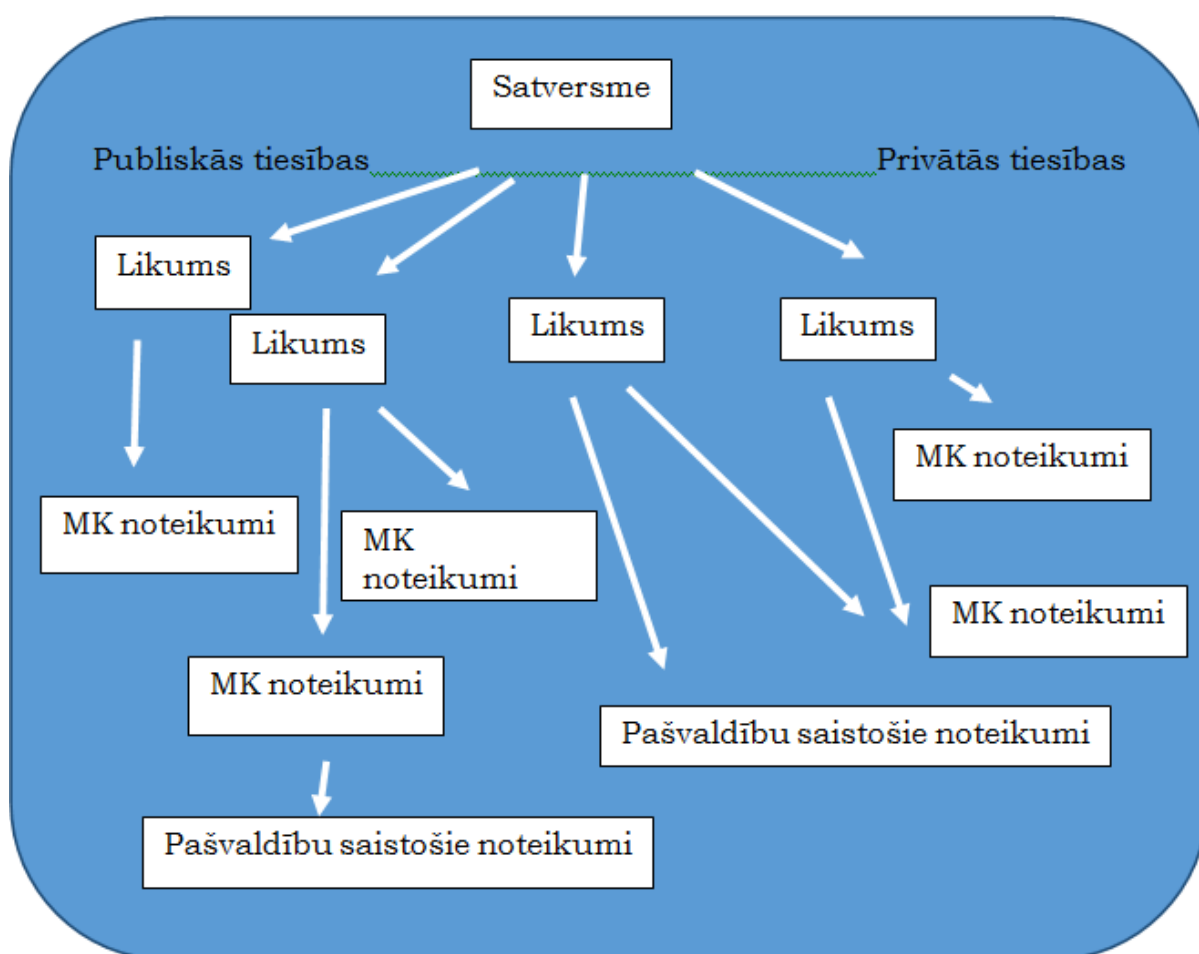
IV SADAĻA

TIESĪBU AKTA PROJEKTA IETEKME UZ SPĒKĀ ESOŠO TIESĪBU NORMU SISTĒMU

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šīs sadaļas mērķis ir parādīt, kādā veidā tiesību akta projekts iekļaujas jau esošajā tiesību sistēmā un kādas izmaiņas tas šajā sistēmā ienesīs. Sadaļai ir jāsniedz nevis vispārīgs un aptuvens priekšstats par to, kāda būs šī ietekme, bet gan pilnīgi precīzs izvērtējums par ietekmi uz tiesību sistēmu.

Šāda izvērtējuma kontekstā tiesību sistēmu var definēt kā savstarpēji hierarhiski pakārtotu un saturiski saistītu normatīvo aktu kopumu.

Piemēram, Darba likums ir saturiski saistīts ar Civillikumu, Darba strīdu likumu, Streiku likumu, Arodbiedrību likumu, Darba aizsardzības likumu. Iepriekš minētajiem likumiem ir pakārtoti vairāki Ministru kabineta noteikumi, un arī tie ir saturiski saistīti gan ar Darba likumu, gan ar tam pakārtotajiem Ministru kabineta noteikumiem. Tāpat Darba likums ir saturiski saistīts ar Starptautiskās darba organizācijas konvencijām, līdz ar to saturiskā saistība var sniegties pāri nacionālās tiesību sistēmas robežām.

Tātad izmaiņas tikai vienā normatīvajā aktā var izraisīt nepieciešamību precizēt virkni citu normatīvo aktu. Šeit jābūt uzmanīgiem un, jau rakstot normatīvā akta projektu, ir pēc iespējas jāizvēlas tāda normatīvā akta sagatavošanas juridiskā tehnika, kas samazinātu ietekmi uz citiem normatīvajiem aktiem. Piemēram, nav nepieciešams bez vajadzības mainīt lietotos terminus, jo tad šie termini attiecīgi būs jāmaina visos citos normatīvajos aktos, kur tie tiek lietoti. Dažkārt arī šāda terminu savstarpēja precizēšana tiek pārprasta. Piemēram, ja vienā likumā tiek lietots termins „bērns”, bet citā likumā „nepilngadīga persona”, tad nav jācenšas ar daudzskaitlīgiem grozījumiem panākt šo terminu vienādošanu. Lai arī pirmajā brīdī tie var šķist divi dažādi termini, pēc savas saturiskās jēgas šie apzīmētāji attiecas uz vienu un to pašu objektu, jo bērns ir nepilngadīga persona.

Ministru kabineta rīkojuma projektam nebūs būtiska ietekme uz tiesību sistēmu. Kā jau tika minēts iepriekšējās Rokasgrāmatas nodaļās, tie ir tiesību piemērošanas akti. Tiesību sistēmu veido normatīvie akti. Tiesību piemērošanas akti ir radušies konkrētos faktiskajos apstākļos, piemērojot normatīvos aktus. Tādēļ tiesību piemērošanas akts parasti nemaz nevar ietekmēt izmaiņas tiesību sistēmā.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu IV sadaļas aizpildīšanas formu.

IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu		
1.	Nepieciešamie saistītie tiesību aktu projekti	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 54.punktā noteiktajam
2.	Atbildīgā institūcija	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 54. ¹ punktā noteiktajam
3.	Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".

Ar deleģējuma attiecībām saistītie normatīvie akti

Ja tiek izstrādāts likumprojekts (jauns likums vai grozījumi spēkā esošā likumā), tajā var būt ietverta deleģējoša norma Ministru kabinetam izdot noteikta satura Ministru kabineta noteikumus.

Pirmkārt, ir jāapsver, vai šāds deleģējums vispār ir vajadzīgs, vai nepieciešamo regulējumu nevar ietvert pašā likuma tekstā. Ja tomēr tiek nolemts izstrādāt jaunus Ministru kabineta noteikumus, tad šajā anotācijas

sadaļā raksta pamatojumu šādai izvēlei, kā arī apraksta jauno Ministru kabineta noteikumu saturisko ietvaru.

Papildus tam, ka likumprojektā tiek ierakstīts šāds deleģējums, ir lietderīgi jau šajā stadijā rūpīgi apdomāt, kā precīzi formulēt regulējamo jautājumu loku. Nereti tas ir noteikts pavirši, tādēļ vēlāk, izstrādājot Ministru kabineta noteikumu projektu, nepieciešamās lietas nav iespējams iekļaut projektā, jo to neparedz deleģējuma saturiskais tvērums. Savukārt, ja regulējamo jautājumu loks formulēts pārāk plaši, tad deleģējumu vēlāk nav iespējams izpildīt, un noteikumu saturs neatbilst deleģējumam.

Svarīgi! *Pievērsiet uzmanību, lai deleģējums Ministru kabinetam izdot noteikta satura Ministru kabineta noteikumus būtu noformulēts atbilstoši juridiskās tehnikas prasībām. Tas ir ļoti svarīgi, lai izvērtētu, vai likumā ir ierakstīts deleģējums vai tikai atsauces norma uz kādiem jau esošiem Ministru kabineta noteikumiem.*

Svarīgi! *Ja ar likumprojektu saistītie Ministru kabineta noteikumu projekti jau ir izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē, ir jānorāda Valsts sekretāru sanāksmes datums, protokola numurs un paragrāfs. Lietderīgi norādīt arī tiesību akta projekta izsludināšanas numuru (VSS-xxx).*

Dažkārt likumprojektā var būt ietverts arī deleģējums pašvaldībām izdot pašvaldību saistošos noteikumus. Attiecībā uz šāda deleģējuma noformēšanu pareizā juridiskā tehnikā ir jāievēro tie paši noteikumi, kas attiecināmi uz Ministru kabineta noteikumiem. Tomēr attiecībā uz šāda normatīvā akta lietderību jāapsver pavisam citi aspekti. Pirmkārt, jāvērtē, vai šis jautājums neskar pašvaldību autonomo kompetenci. Pašvaldībām ir tiesības izdot pašvaldību saistošos noteikumus savas autonomās kompetences ietvaros bez Saeimas dota speciālā deleģējuma. Rakstīt speciālu deleģējumu tam, lai izdotu saistošos noteikumus pašvaldību autonomās kompetences jomā, nav laba prakse. Otrkārt, ja tiek dots deleģējums pašvaldībām izdot pašvaldību saistošos noteikumus, tad jāreķinās ar to, ka katra pašvaldība šo jautājumu var noregulēt citādāk. Tātad jāapsver, vai ir pieļaujams, ka katrā pašvaldībā šāda tipa jautājumi var tikt regulēti citādāk.

Ja tiek rakstīts Ministru kabineta noteikumu projekts, tad IV sadaļa dod iespēju vēlreiz pārdomāt, vai Ministru kabineta saturisko jautājumu loks pilnībā atbilst deleģējumam. Tas ir – vai netiek piedāvāts regulēt tādas tiesiskās attiecības, kuras nav ietvertas deleģējumā noteiktajā saturiskajā virzienā. Kā arī – vai tiek pilnībā aptverts viss nepieciešamais jautājumu saturiskais loks, kas deleģējumā ir paredzēts. Tiesību akta projekta ietekmes sākotnējās izvērtēšanas kārtība neparedz, ka, rakstot Ministru kabineta noteikumus, IV sadaļā būtu jāsniedz atsauce uz likuma normu, kas paredz deleģējumu šiem noteikumiem. Tomēr būtu ieteicams pakavēties pie šīs sadaļas un pārdomāt, vai Ministru kabineta noteikumi pilnībā atbilst

deleģējumam. Šāda neatbilstība ir viena no tipiskākajām un vienlaikus arī rupjākajām kļūdām Ministru kabineta noteikumu projektu sagatavošanā.

Darbam pie Ministru kabineta noteikumu izstrādes būtu jā sākas tad, kad likums jau ir stājies spēkā. Tātad ir zināma likuma galīgā redakcija un nerodas problēmas saskaņot Ministru kabineta noteikumos iekļaujamās tiesību normas ar likuma normām. Bieži vien Ministru kabineta noteikumos ir jā sāk izstrādāt paralēli likumprojekta virzībai Saeimā. Šāda situācija saistāma ar ievērojamu risku, jo likumprojekta teksta daļa, kas paredz deleģējumu Ministru kabinetam izdot noteikumus, apstiprināšanas procesā var tikt gan saturiski mainīta, gan arī pavisam izslēgta no likumprojekta. Šajā gadījumā ieteicams uzsākt Ministru kabineta noteikumu projekta izstrādi tad, kad likumprojekts Saeimā ir pieņemts vismaz 2. lasījumā, jo

2. lasījumā Saeima konceptuāli atbalsta likumprojekta tekstu, tajā skaitā likumprojekta tekstā iekļauto deleģējumu Ministru kabineta noteikumu izdošanai. Likumprojekta teksts 3. lasījuma gaitā Saeimā parasti tiek tikai redakcionāli uzlabots. Tātad pēc 2. lasījuma var rēķināties, ka likums paredzēs nepieciešamību izstrādāt noteikta satura Ministru kabineta noteikumus.

Saistītie grozījumi citos normatīvajos aktos

Otrs jautājumu loks, kas jāaplūko šajā anotācijas sadaļā, ir tie normatīvie akti, kuros saistībā ar šo tiesību aktu projektu ir jāveic kādi grozījumi.

Kā izņēmums šeit minami tie normatīvie akti, kuri ir jāatzīst par spēku zaudējušiem. Tie ir jānorāda nevis šajā, anotācijas IV sadaļā, bet gan anotācijas I sadaļā – pie projekta mērķa un būtības apraksta.

Jāuzsver, ka anotācijas IV sadaļai ir jāsniedz nevis aptuvens pārskats par to, kādi saistītie normatīvie akti ir jāgroza, bet gan pilnīgi precīzs saistīto grozījumu uzskaitījums.

PIEMĒRAM:

1. Nepieciešamie saistītie tiesību aktu projekti	<p>Ir nepieciešami grozījumi:</p> <p>1) Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumos Nr.242 „Satiksmes ministrijas nolikums”, svītrotot 5.23.apakšpunktu, kas nosaka Satiksmes ministrijas esošo uzdevumu nodrošināt Padomes darbu;</p> <p>2) Ministru kabineta 2011.gada 6.decembra noteikumu Nr.945 „Par Latvijas Republikas valdības un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas saprašanās memorandu par sadarbību informācijas tehnoloģiju aizsardzībā” 2. un 4.punktā, ņemot vērā atbildības pārdali starp Aizsardzības ministriju un Satiksmes ministriju.</p> <p>Minētie projekti tiks iesniegti izskatīšanai Ministru kabineta pēc šī likumprojekta spēkā stāšanās.</p>
--	---

Svarīgi atzīmēt, ka katrs šāds normatīvais akts ir ne tikai jāidentificē, bet arī jāapraksta galvenā plānoto grozījumu būtība. No vienas puses, labi un godprātīgi uzrakstītai anotācijas IV sadaļai ir jāidentificē un jāapraksta visi saistītie grozījumi citos normatīvajos aktos. No otras puses, cīņa ar tā saucamajiem "normatīvo aktu plūdiem" nozīmē, ka nav vēlams, lai kāds normatīvā akta projekts izraisa daudz grozījumu citos normatīvajos aktos. Šajā darba stadijā ir svarīgi nošķirt būtiskus saistītos normatīvos aktus no nebūtiskiem. Tieši tādēļ šajā anotācijas sadaļā ir jāapraksta plānoto grozījumu būtība, jo bez šīs informācijas nošķirumu nav iespējams izdarīt. Būtiski ir tādi saistītie grozījumi, bez kuriem nevar pilnvērtīgi sasniegt plānotā tiesību akta projekta mērķi (kas pirms tam ir identificēts un aprakstīts anotācijas I sadaļā). Nebūtiski grozījumi ir tādi, kas precīzē un saskaņo plānotos grozījumus ar citiem saistītajiem normatīvajiem aktiem, tomēr tiesību sistēmas juridiski korekta funkcionēšana ir iespējama arī bez šādiem grozījumiem.

PIEMĒRAM:

Ja no likuma „Par nodokļiem un nodevām” tiek izslēgta izložu un azartspēļu valsts nodeva, tad ir jāizdara saistītie grozījumi likumā „Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli” un šim likumam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos.

Ja tiek plānots izdot jaunu likumu ar nosaukumu „Nodokļu un nodevu likums”, tad nav būtiski visos citos normatīvajos aktos, kur atsaucies normā minēts vecais likuma nosaukums „Par nodokļiem un nodevām” izdarīt grozījumus, ierakstot jauno likuma nosaukumu.

Būtiskie grozījumi ir obligāti jāizdara. Bez tiem nebūs iespējams risināt anotācijas I sadaļā identificēto problēmu, jo bez šīm izmaiņām tiesību sistēmā problēmas risinājums būtu tikai daļējs vai pat radītu jaunas tiesību piemērošanas kļūdas un tālākas problēmas. Šiem grozījumiem ir gan jāieplāno grozījumu izdarīšanas laiks, gan arī jānosaka iestāde, kas šos grozījumus sagatavos.

Nebūtiskie grozījumi nav jāveic kā konkrētā tiesību akta projekta saistītie grozījumi. Protams, lai tiesību sistēma būtu skaidra un saskaņota, arī šādi grozījumi ar laiku ir jāizdara, tomēr nav speciāli jāgatavo tādi likuma grozījumi, kuros ir tikai viens grozījums – piemēram, tāds, kas paredzētu visā likuma tekstā aizstāt veco nosaukumu kādam trešajam likumam ar tā jauno nosaukumu. Šāda veida grozījumi ir jāizdara tad, kad attiecīgajā likumā tiks veikti citi grozījumi, kas rada kādas būtiskas izmaiņas tiesību sistēmā. Tātad nebūtiskajiem grozījumiem ir „jāgaida”, kamēr attiecīgajā normatīvajā aktā jāveic būtiski grozījumi, un tad šie abi grozījumi jāizdara reizē. Šāda kārtība ir nepieciešama, lai mazinātu normatīvo aktu grozīšanu.

Tomēr nebūtiskie saistītie normatīvie akti informatīvā nolūkā anotācijas IV sadaļā ir jānorāda, lai iestādes, kas plāno attiecīgajā normatīvajā aktā veikt kādus grozījumus, varētu piefiksēt, ka nākotnē ir nepieciešami arī šādi precizējumi.

Svarīgi! Ja vienas problēmas risināšanai uzreiz tiek sagatavoti vairāki savstarpēji saturiski saistīti un uz vienas problēmas risināšanu vērsti tiesību aktu projekti, ir lietderīgi to norādīt anotācijas IV sadaļā. Tas palīdzēs lēmuma pieņēmējam vieglāk orientēties un ātrāk saprast šo tiesību aktu projektu kopīgo būtību.

PIEMĒRAM:

1.	Nepieciešamie saistītie tiesību aktu projekti	Likumprojekts jāvirza kopā ar Aizsardzības ministrijas virzīto likumprojektu „Grozījumi Aizsargjoslu likumā” (VSS-1090).
----	---	--

Atbildīgā institūcija

IV sadaļas 2.punktā jānorāda tā iestāde, kura izstrādās saistītos tiesību aktu projektus.

Protams, ar attiecīgo iestādi šis jautājums iepriekš ir jāaskaņo un jāpanāk vienošanās, ka iestāde patiešām uzņemas sagatavot šādus normatīvo aktu grozījumus.

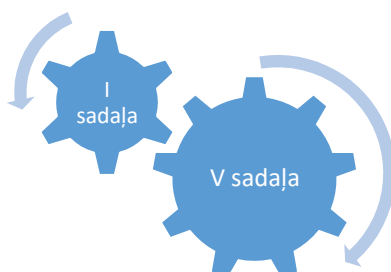
Kāda ir IV sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu?

Ietekme uz tiesību sistēmu parasti nav tieši saskatāma, vienkārši pārļausot tiesību akta projekta tekstu. Tādēļ ir pietiekami labi jāorientējas vismaz attiecīgās nozares normatīvajos aktos, lai šādu ietekmi spētu saskatīt. Izņēmums ir tiesību norma, kurā paredzēts deleģējums izdot Ministru kabineta (vai pašvaldību saistošos) noteikumus. Ja šāds deleģējums tiesību akta projektā (tātad – likumprojektā) ir, tas automātiski nozīmē, ka eksistē ietekme uz tiesību sistēmu un IV sadaļas aizpildīšana ir obligāta.

Kāda ir IV sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

Ja tiek atcelts kāds normatīvais akts, tad šī norāde ir jāiekļauj nevis IV sadaļā, bet gan I sadaļā. Jāatceras, ka tiesību sistēmu mūsdienās vairs neveido tikai nacionālajā līmenī pieņemtie normatīvie akti. Aizvien vairāk katras atsevišķās valsts tiesību sistēmu iespaido starptautiskās saistības. Latvijas starptautiskās saistības ir daļa no Latvijas tiesību sistēmas. Tā nav atsevišķa un nodalīta daļa. Līdz ar to ir jāizvērtē iespējamā sasaiste ar anotācijas V sadaļu. Tiesību normas, ar kurām tiek uzņemtas starptautiskās

saistības, saturiski ir saistītas ar citiem likumiem tieši tādā pašā veidā, kā „nacionālās” tiesības. Dažkārt tiesību akta projektā plānotās izmaiņas skar arī Latvijas uzņemtās starptautiskās saistības. Nedrīkst aizmirst, ka bez saistībām, ko Latvijai uzliek dalība Eiropas Savienībā, ir arī citi divpusējie un daudzpusējie starptautiskie līgumi, kuri Latvijai ir saistoši. Piemēram, izdarot kādas izmaiņas vides pieejamībā cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, ir

jāpievērš uzmanība tam, vai tādējādi netiek aizskarts (piemēram, samazināts) šo personu aizsardzības līmenis, ko Latvija uzņēmusies garantēt, pievienojoties ANO konvencijai „Par personu ar invaliditāti tiesībām”. Paaugstināt to tiesību aizsardzības līmeni, kādu Latvija ir apņēmusies garantēt, protams, var, bet minimālā aizsardzības līmeņa samazināšana faktiski ir starptautisko saistību neizpilde.

Kādas ir biežākās kļūdas IV sadaļas aizpildīšanā?

- Pie saistītajiem normatīvajiem aktiem tiek norādīti tādi normatīvie akti, kas zaudēs spēku, stājoties spēkā jaunajam normatīvajam aktam. To arī var uzskatīt par zināmu ietekmi uz tiesību sistēmu, taču IV sadaļas mērķis ir identificēt tās izmaiņas, kuru rezultātā nepieciešams izstrādāt atsevišķus saistītus tiesību aktu projektus.

Nepareizi	Pareizi
Līdz ar tiesību akta projekta spēkā stāšanos spēku zaudēs Ministru kabineta 2005.gada 28.jūnija noteikumi Nr.177 „Noteikumi par dzimtsarakstu nodaļas vadītāja amata zīmi”.	<i>Projekts šo jomu neskar</i>

- Terminoloģiski un dažādi citādi precizējumi izraisa normatīvo aktu grozījumu «lavīnu».

Nepareizi	Pareizi
Satiksmes ministrija līdz 2015.gada 1.janvārim sagatavos un līdz 2015.gada 1.janvārim iesniegs noteiktā kārtībā Ministru kabinetā: 1) likumprojektu „Grozījumi Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likumā”,	<i>Šajā gadījumā jomas, uz kurām nav attiecināms tiesību akta projekts, ir nosakāmas pašā likumprojektā, nevis jāgroza 7 citi likumi, lai pateiktu, ka tiesību akta projekta nosacījumi uz tiem nav attiecināmi</i>

Nepareizi	Pareizi
<p>paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma;</p> <p>2) likumprojektu „Grozījumi Autopārvadājumu likumā”, paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma;</p> <p>3)likumprojektu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma;</p> <p>4)likumprojektu „Grozījumi Jūras kodeksā”, paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma;</p> <p>5)likumprojektu „Grozījumi likumā „Par autoceļiem””, paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma;</p> <p>6)likumprojektu „Grozījumi Aizsargjoslu likumā”, paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma;</p> <p>7)likumprojektu „Grozījumi likumā "Par aviāciju””, paredzot izņēmuma gadījumus, kurus neskar Publisko pakalpojumu likumprojekta joma.</p>	

- Nav pietiekami pamatots, kāpēc nepieciešams izdot jaunus Ministru kabineta noteikumus.

Nepareizi	Pareizi
<p>Ekonomikas ministrijai jāizstrādā Ministru kabineta noteikumi par gāzes balonu aprites kārtību.</p>	<p>Ekonomikas ministrija saskaņā ar likumprojektā „Grozījums likumā „Preču un pakalpojumu drošuma likums”” paredzēto deleģējumu paredz izstrādāt Ministru kabineta noteikumu projektu, kurā būs noteiktas papildu prasības gāzes balonu aprītē un uzraudzības kārtībā, nosakot detalizētāk gāzes balonu tirdzniecības vietas iekārtojumu, kā arī gāzes balonu maiņā un lietošanā iesaistīto personu pienākumus un atbildību.</p> <p>Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības centra izteikto priekšlikumu šajos MK noteikumos būtu jānosaka gāzes balonu īpašnieks, līdz ar to nodrošinot lielāku gāzes balonu izsekojamību uzraudzības procesā.</p>

- Nav apzināti konkrēti saistītie normatīvie akti, kuros patiešām ir nepieciešams veikt grozījumus.

Nepareizi	Pareizi
<p>Pēc izstrādāto grozījumu Militārā dienesta likumā apstiprināšanas Ministru kabinetā, Aizsardzības ministrija līdz 2012.gada decembrim izstrādās un iesniegs Ministru kabinetā noteikumu projektus, kas saistīti ar šiem grozījumiem un kuriem jāstājas spēkā reizē ar likumprojekta spēkā stāšanos.</p>	<p>Pēc izstrādāto grozījumu Militārā dienesta likumā apstiprināšanas Ministru kabinetā, Aizsardzības ministrija līdz 2012.gada decembrim izstrādās un iesniegs Ministru kabinetā noteikumu projektu, kas noteiks kārtību, kādā atvaļinātie karavīri saņem apmaksātu veselības aprūpi, kā arī šo pakalpojumu apjomu.</p> <p>Vienlaikus Aizsardzības ministrija līdz 2012.gada decembrim izstrādās grozījumus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 2009.gada 15.decembra Ministru kabineta noteikumos Nr.1419 „Rekrutēšanas un jaunsardzes centra nolikums”; 2) 2010.gada 12.oktobra Ministru kabineta noteikumos Nr.953 „Kārtība, kādā profesionālā dienesta karavīru nosūta uz izglītības iestādi dienesta pienākumu izpildei nepieciešamās izglītības iegūšanai un sedz mācību izdevumus, kā arī šo izdevumu atmaksāšanas kārtība”; 3) 2011.gada 5.oktobra Ministru kabineta noteikumos Nr.947 „Karavīru un zemessargu militārās disciplīnas reglaments.

Daži atgādinājumi un padomi

- Pārbaudiet, vai likumprojekta norma, kurā ir ietverts deleģējums izdot Ministru kabineta noteikumus, ir uzrakstīta pareizā juridiskā tehnikā.
- Pārdomājiet, vai likumprojektā ir precīzi definēts Ministru kabineta noteikumos regulējamo jautājumu loks. Atcerieties, ka gadījumos, kad tas formulēts kļūdaini, to varēs mainīt tikai ar nākamajiem likuma grozījumiem.
- Pārdomājiet, kas tieši būs rakstīts uz likumprojekta (nākamā likuma) pamata deleģētajos Ministru kabineta noteikumos – vai regulējamo jautājumu loks patiešām ir tik plašs, ka jāraksta atsevišķi Ministru kabineta noteikumi?

- Pārbaudiet, vai visi likumprojektā ietvertie deleģējumi Ministru kabinetam izstrādāt noteikumus ir anotācijā uzskaitīti kā saistītie normatīvie akti.
- Ja likumprojektā ir ietverts deleģējums pašvaldībai izdot saistošos noteikumus, anotācijā paskaidrojiet, kāpēc ir lietderīgi šo jautājumu noteikt pašvaldības normatīvās regulēšanas līmenī.
- Sekojiet līdz likumprojekta virzībai Saeimā. Ņemiet vērā to, ka Saeima var gan neatbalstīt normu par jauniem Ministru kabineta noteikumiem, gan arī mainīt to saturisko tvērumu. Ja Ministru kabineta noteikumi tiek rakstīti paralēli likumprojekta virzībai Saeimā, pārliecinieties, ka atbilstoši izmaiņām likumprojektā tiek precizēti Ministru kabineta noteikumu projekti.

V SADAĻA

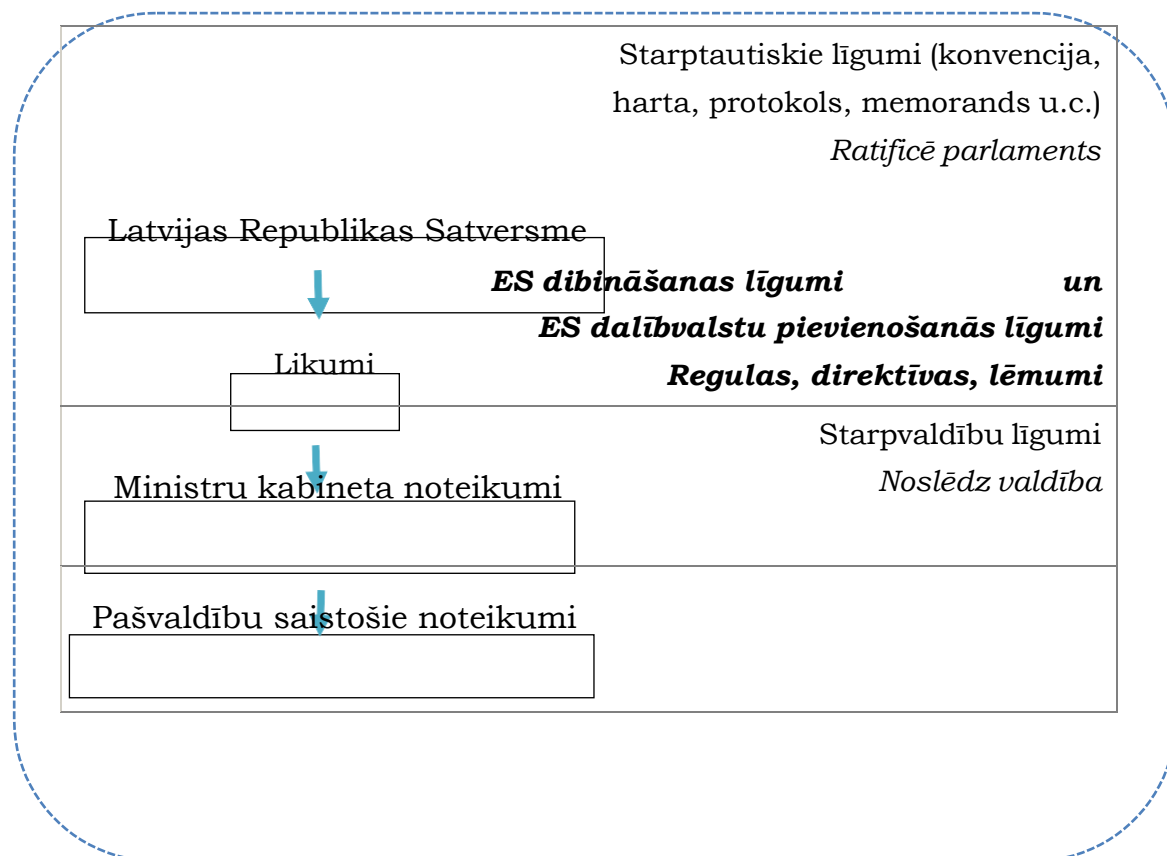
TIESĪBU AKTA PROJEKTA ATBILSTĪBA LATVIJAS REPUBLIKAS STARPTAUTISKAJĀM SAISTĪBĀM

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šai sadaļai ir divi mērķi:

- vispārīgais mērķis – sniegt informāciju par to, ka tiesību akta projekts, kas sagatavots, lai ieviestu starptautisko saistību prasības Latvijas tiesību sistēmā, atbilst tām saistībām, ko Latvijas Republika ir uzņēmusies;
- speciālais mērķis – atkarīgs no tā, vai tiesību akta projekts ir saistīts ar Eiropas Savienības tiesību ieviešanu vai ar cita veida starptautisko saistību ieviešanu Latvijas tiesību sistēmā (par to lasiet turpmāk).

Latvijas tiesību sistēma nepastāv izolēti no citu Eiropas un pasaules valstu tiesību sistēmām. Formālās un saturiskās pazīmes, kas vieno pasaules valstu tiesību sistēmas, ir veidojušās vai nu ilgstošā vēstures gaitā, vai arī pateicoties 20. gs. laikā radītajai starptautisko tiesību ietekmei uz katru nacionālo tiesību sistēmu. Tiesību teorijā pastāv dažādi viedokļi par to, kā attēlot nacionālo normatīvo aktu hierarhiju attiecībā pret starptautisko tiesību aktu hierarhiju. Tomēr visas šīs teorijas vieno atziņa, ka starptautisko tiesību ietekme ir saskatāma katrā nacionālās tiesību sistēmas līmenī.

Lēmuma pieņēmējam, kurš iepazīstas ar V sadaļu, ir svarīgi iegūt informāciju, ka starptautiskās saistības tiek ieviestas tādā kārtībā, kādu paredz gan attiecīgās starptautiskās saistības (piemēram, direktīvu pārņemšanas kārtība vai procedūra, kādu paredz divpusēji noslēgts starptautisks līgums), gan arī Latvijā noteiktā kārtība starptautisko tiesību ienešanai Latvijas tiesību sistēmā.

Svarīgi! Neatkarīgi no tā, kāda normatīvā akta līmenī tiek ieviestas starptautiskās saistības un kāda institūcija pieņem gala lēmumu par šī tiesību akta apstiprināšanu, saistību neizpildes gadījumā atbildību par šo neizpildi uzņemas Latvijas Republika. Tātad, ja saistību neizpilde ir attiecināma uz kādu līgumu ar ārvalstu elementu, ko noslēgusi kāda atsevišķa iestāde vai kāda atsevišķa pašvaldība, un ja otrai līguma pusei no šīs neizpildes ir cēlušies zaudējumi, tad šie zaudējumi ir jāsedz Latvijas Republikai no valsts budžeta.

Lai mazinātu saistību neizpildes risku, anotācijas V sadaļai ir jāsniedz skaidrs priekšstats par to, kāda apmēra un kāda satura saistības tiek uzņemtas un kādā veidā Latvija tās izpildīs.

Anotācijas V sadaļas speciālie mērķi iedalās šādi:

- ja Latvijā tiek ieviestas Eiropas Savienības tiesību prasības (visbiežāk – kā direktīvas pārņemšana nacionālajā tiesību sistēmā), tad anotācijas V sadaļai ir jāsniedz informācija par to, kurā nacionālajā normatīvajā aktā prasības tiek pārņemtas;
- ja Latvija slēdz kādu divpusēju starptautisku līgumu vai pievienojas kādam daudzpusējam starptautiskam līgumam, anotācijas V sadaļai ir jāsniedz priekšstats par to, kādas saistības Latvija ar to uzņemas, kā Latvija plāno tās izpildīt un vai šādas saistības atbilst Latvijas valsts iekārtai, tiesību sistēmai un faktiskajām iespējām šādas saistības pildīt.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu V sadaļas aizpildīšanas formu.

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām					
1.	Saistības pret Eiropas Savienību	Iekļauj informāciju noteiktajam	atbilstoši instrukcijas	55.punktā	
2.	Citas starptautiskās saistības	Iekļauj informāciju noteiktajam	atbilstoši instrukcijas	57.punktā	
3.	Cita informācija	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 59.punktā noteiktajam, kā arī papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem.			

Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".

1.tabula			
Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem			
Attiecīgā ES tiesību akta datums, numurs un nosaukums	Aizpilda, ja ar projektu tiek pārņemts vai ieviests vairāk nekā viens ES tiesību akts, – jānorāda tā pati informācija, kas prasīta instrukcijas 55.1.apakšpunktā un jau tikusi norādīta arī V sadaļas 1.punktā		
A	B	C	D
Attiecīgā ES tiesību akta panta numurs (uzskaitot katru tiesību akta vienību – pantu, daļu, punktu, apakšpunktu)	Projekta vienība, kas pārņem vai ievieš katru šīs tabulas A ailē minēto ES tiesību akta vienību, vai tiesību akts, kur attiecīgā ES tiesību akta vienība pārņemta vai ieviesta	Informācija par to, vai šīs tabulas A ailē minētās ES tiesību akta vienības tiek pārņemtas vai ieviestas pilnībā vai daļēji. Ja attiecīgā ES tiesību akta vienība tiek pārņemta vai ieviesta daļēji, sniedz attiecīgu skaidrojumu, kā arī precīzi norāda, kad un kādā veidā ES tiesību akta vienība tiks pārņemta vai ieviesta pilnībā. Norāda institūciju, kas ir atbildīga par šo saistību izpildi pilnībā	Informācija par to, vai šīs tabulas B ailē minētās projekta vienības paredz stingrākas prasības nekā šīs tabulas A ailē minētās ES tiesību akta vienības. Ja projekts satur stingrākas prasības nekā attiecīgais ES tiesību akts, norāda pamatojumu un samērīgumu. Norāda iespējamās alternatīvas (t.sk. alternatīvas, kas neparedz tiesiskā regulējuma izstrādi) – kādos gadījumos būtu iespējams izvairīties no stingrāku prasību noteikšanas, nekā paredzēts attiecīgajos ES tiesību aktos
Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 56.1.apakšpunktā noteiktajam	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 56.2.apakšpunktā noteiktajam	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 56.3.apakšpunktā noteiktajam. Ja attiecināms, iekļauj arī informāciju atbilstoši instrukcijas 56.3.1., 56.3.2. un 56.3.3.apakšpunktā noteiktajam	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 56.4.apakšpunktā noteiktajam. Ja attiecināms, iekļauj arī informāciju atbilstoši instrukcijas 56.4.1. un 56.4.2.apakšpunktā noteiktajam
Kā ir izmantota ES tiesību aktā paredzētā rīcības brīvība dalībvalstij pārņemt vai ieviest	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 56.5.apakšpunktā noteiktajam		

noteiktas ES tiesību akta normas? Kādēļ?		
Saistības sniegt paziņojumu ES institūcijām un ES dalībvalstīm atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē informācijas sniegšanu par tehnisko noteikumu, valsts atbalsta piešķiršanas un finanšu noteikumu (attiecībā uz monetāro politiku) projektiem	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 56.6.apakšpunktā noteiktajam	
Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".	
2.tabula Ar tiesību akta projektu izpildītās vai uzņemtās saistības, kas izriet no starptautiskajiem tiesību aktiem vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumentiem. Pasākumi šo saistību izpildei		
Attiecīgā starptautiskā tiesību akta vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumenta (turpmāk – starptautiskais dokuments) datums, numurs un nosaukums	Aizpilda, ja ar projektu izpildītas vai tiek uzņemtas saistības, kas izriet no vairāk nekā viena starptautiskā dokumenta, – jānorāda tā pati informācija, kas prasīta instrukcijas 57.1.apakšpunktā un jau tikusi norādīta arī V sadaļas 2.punktā	
A	B	C
Starptautiskās saistības (pēc būtības), kas izriet no norādītā starptautiskā dokumenta. Konkrēti veicamie pasākumi vai uzdevumi, kas nepieciešami šo starptautisko saistību izpildei	Ja pasākumi vai uzdevumi, ar ko tiks izpildītas starptautiskās saistības, tiek noteikti projektā, norāda attiecīgo projekta vienību vai dokumentu, kurā sniegts izvērsts skaidrojums, kādā veidā tiks nodrošināta starptautisko saistību izpilde	Informācija par to, vai starptautiskās saistības, kas minētas šīs tabulas A ailē, tiek izpildītas pilnībā vai daļēji. Ja attiecīgās starptautiskās saistības tiek izpildītas daļēji, sniedz skaidrojumu, kā arī precīzi norāda, kad un kādā veidā starptautiskās saistības tiks izpildītas pilnībā. Norāda institūciju, kas ir atbildīga par šo saistību izpildi pilnībā
Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 58.1.apakšpunktā noteiktajam	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 58.2.apakšpunktā noteiktajam	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 58.3.apakšpunktā noteiktajam.

		Ja attiecināms, iekļauj arī informāciju atbilstoši instrukcijas 58.3.1., 58.3.2. un 58.3.3.apakšpunktā noteiktajam
Vai starptautiskajā dokumentā paredzētās saistības nav pretrunā ar jau esošajām Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 58.4.apakšpunktā noteiktajam	
Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".	

Kaut arī anotāciju instrukcija detalizēti nosaka anotācijas V sadaļas aizpildīšanas kārtību, papildu skaidrojumi varētu būt lietderīgi/nepieciešami par to, kādēļ noteikta veida informācija šajās ailēs ir jāraksta un kāpēc tas ir svarīgi.

Saistošās un nesaistošās Eiropas Savienības tiesības

Eiropas Savienības tiesības pēc savas juridiskās dabas ir daudzveidīgas. Tās nav iespējams tieši un analogiski attiecināt uz nacionālajām tiesību sistēmām. Aizpildot anotācijas V sadaļu, svarīgi būtu dalīt Eiropas Savienības tiesības divās daļās:

- tādās, kas satur prasības, kuras pamatā jāievieš obligātā kārtā (un kuru ieviešana ir tieši jāatspoguļo 1.tabulā);
- tādās, kas satur prasības, kuras nav tieši jāievieš.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pantu tiesību akti ir:

- Regulas
- Direktīvas
- Lēmumi

Regulas ir tieši piemērojamas, direktīvas un lēmumi ir pārņemami. Pārņemot šos tiesību aktus, ir jāaizpilda anotācijas V sadaļas 1.tabula.

Bez jau iepriekš uzskaitītajiem tiesību aktiem Eiropas Savienībā pazīstamas arī vadlīnijas, pamatnostādnes, paziņojumi (tātad nevis tiesiski, bet politiski lēmumi). Arī šādus tiesiskās attiecības saturošus dokumentus Latvija dažkārt var vēlēties ieviest. Tādā gadījumā šo dokumentu pārņemšana ir jānorāda ailītē „Cita informācija” un nav jāaizpilda V sadaļas 1.tabula.

Rīcības brīvība, pārņemot Eiropas Savienības prasības

Tā kā Eiropas Savienības valstu tiesību sistēmas vēsturiski ir veidojušās atšķirīgi un tajās dažbrīd saskatāmas pat būtiskas atšķirības, Eiropas Savienības tiesību instrumenti, kas vērsti uz šo tiesību sistēmu

harmonizāciju, ir visai elastīgi. Direktīvas parasti satur divu veidu nosacījumus:

- tādus, kuros prasības ir noteiktas tik precīzi, ka to ieviešanai pastāv tikai viens variants;
- tādus, kuri atstāj zināmu rīcības brīvību dalībvalstij pašai noteikt, cik plašā jautājumu lokā vai cik stingrā detalizācijas pakāpē ieviest direktīvas prasību.

Anotāciju instrukcijas 56.5. apakšpunkts paredz norādīt, vai Latvija ir izmantojusi direktīvā vai regulā noteikto dalībvalstu rīcības brīvību pārņemt vai ieviest noteiktas normas. Kad direktīvas ir paredzējušas zināmu izvēles brīvību, Latvija parasti ir ieviesusi direktīvas to maksimālajā apmērā, izvēloties visstingrāko iespējamo regulējumu. Bieži vēlāk ir izrādījies, ka turēšanās pie stingrākajām prasībām kopumā samazinājusi attiecīgās nozares konkurētspēju, salīdzinot ar citām dalībvalstīm, kas izvēlējušās pieticīgāku prasību ieviešanas līmeni. Protams, visiem gadījumiem neder vienādi direktīvu ieviešanas nosacījumi, un katrs gadījums ir jāvērtē atsevišķi. Tieši tāpēc anotācijas V sadaļā ir paredzēta ailīte, kurā jāapraksta lietderības apsvērumi direktīvā dotās izvēles brīvības izmantošanai, sniedzot saprotamus argumentus tam, kāpēc tiek ieviestas maksimālās direktīvas prasības, vai tieši pretēji, kāpēc prasības Latvijai nav vēlams ieviest maksimālajā apmērā.

PIEMĒRAM:	1) Direktīvas 8.panta 3.punkts pieļauj iespēju pieteikumu nepieņemt, ja dalībvalsts Imigrācijas likumā ir noteikusi uzņemšanas kvotas, kas pieteikuma iesniegšanas brīdī ir pārsniegtas. Ievērojot to, ka Latvijas normatīvajos aktos nav paredzētas kvotas, šāds nosacījums netiks pārņemts;
Kā ir izmantota ES tiesību aktā paredzētā rīcības brīvība dalībvalstij pārņemt vai ieviest noteiktas ES tiesību akta normas.	2) Direktīvas 10.pants paredz iespēju noteikt valsts nodevu par pieteikuma izskatīšanu. Valsts nodevas nomaksa jau šobrīd ir paredzēta Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.571 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijas Republikā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem” 5.1.apakšpunktā.
Kādēļ?	

Pārņemto saistību detalizācijas pakāpe

Anotācijas V sadaļa praksē tiek izmantota ne tikai, lai sniegtu zināmu informāciju lēmuma pieņēmējiem. Anotācijas V sadaļa arī sniedz izsekojamu

informāciju par to, kā normatīvajos aktos tiek pārņemtas Eiropas Savienības prasības un kādā formā tas tiek izdarīts. Eiropas Savienības tiesību pārņemšanai ir noteikta gan priekškontrolle, kas jāveic pašai dalībvalstij, rūpīgi pārliedcinoties, ka direktīva ir pārņemta pilnā apmērā un atbilstošā saturā, gan arī pēcpārbaude, ko veic pati Eiropas Komisija.

Ministrija, kas sagatavojusi nacionālo tiesību akta projektu, pienācīgi un detalizēti aizpildot anotācijas V sadaļas 1.tabulu, fiksē direktīvas pārņemšanas faktu, pārliedcinoties, ka katram direktīvas pantam vai panta daļai un apakšpunktam korespondē nacionāla normatīvā akta pants, panta daļa vai punkts. Pēc tam, kad tiesību akts stājas spēkā, katrai dalībvalstij ir pienākums paziņot Eiropas Komisijai par direktīvas pārņemšanu (notificēt). Tātad, ja informācija anotācijas V sadaļas 1.tabulā ir norādīta pavirši, bez pienācīgās, noteiktās detalizācijas pakāpes, tad nav iespējams veikt priekšpārbaudi par saistību pārņemšanu. Šādos gadījumos parasti tiek lūgts anotācijas V sadaļas 1.tabulu pārstrādāt un aizpildīt pienācīgā detalizācijas pakāpē. Šajā stadijā var atklāties, ka kāda no direktīvas prasībām nejaušības pēc palikusi nepārņemta vai veids, kādā to plāno pārņemt, ir neatbilstošs. Tas nozīmē, ka šādu kļūmi vēl ir iespējams labot. Arī gadījumā, ja Eiropas Komisijai rodas kādas neskaidrības par to, kā Latvija ir pārņēmusi konkrētas „Eiropas prasības”, ir noderīgi, ka tas ir fiksēts anotācijā. Anotācijas V sadaļa, ja neskaita neoficiālus darba pierakstus, ir vienīgā vieta, kur oficiālā kārtā tiek fiksēta ES tiesību ieviešana.

Bez jau iepriekš minētā, kvalitatīvi aizpildīta anotācijas V sadaļa var būt ļoti noderīga turpmākajam darbam, ja attiecīgajā normatīvajā aktā ir jāpārņem vēl citas direktīvas, jo tādā gadījumā ir daudz vieglāk izsekot līdz tam, kuros pantos vai punktos jau ir iestrādātas noteiktas prasības.

Rūpīgam un apjomīgam darbam pie Eiropas Savienības prasību ieviešanas zūd jēga, ja nav izpildīts pēdējais solis un par to nav atbilstoši uzrakstīts anotācijā.

PIEMĒRAM:

A	B	C	D
Attiecīgā ES tiesību akta panta numurs (uzskaitot katru tiesību akta vienību – pantu, daļu, punktu, apakšpunktu)	Projekta vienība, kas pārņem vai ievieš katru šīs tabulas A ailē minēto ES tiesību akta vienību, vai tiesību akts, kur attiecīgā ES tiesību akta vienība pārņemta vai ieviesta	Informācija par to, vai šīs tabulas A ailē minētās ES tiesību akta vienības tiek pārņemtas vai ieviestas pilnībā vai daļēji. Ja attiecīgā ES tiesību akta vienība tiek pārņemta vai ieviesta daļēji, sniedz attiecīgu skaidrojumu, kā arī precīzi norāda, kad un kādā veidā ES tiesību akta vienība tiks pārņemta vai ieviesta pilnībā. Norāda institūciju, kas ir atbildīga par šo saistību izpildi pilnībā	Informācija par to, vai šīs tabulas B ailē minētās projekta vienības paredz stingrākas prasības nekā šīs tabulas A ailē minētās ES tiesību akta vienības. Ja projekts satur stingrākas prasības nekā attiecīgais ES tiesību akts, norāda pamatojumu un samērīgumu. Norāda iespējamās alternatīvas (t.sk. alternatīvas, kas neparedz tiesiskā regulējuma izstrādi) – kādos gadījumos būtu iespējams izvairīties no stingrāku prasību noteikšanas, nekā paredzēts attiecīgajos ES tiesību aktos
Direktīvas Nr.64/432/EEK 2.panta 2.punkta “f” apakšpunkts	2.11. apakšpunkts	Pārņemts pilnībā.	Neparedz stingrākas prasības.
Direktīvas Nr.64/432/EEK 2.panta 2.punkta “h” apakšpunkts	2.12. apakšpunkts	Pārņemts pilnībā.	Neparedz stingrākas prasības.
Direktīvas Nr.64/432/EEK 2.panta 2.punkta “i” apakšpunkts	2.10. apakšpunkts	Pārņemts pilnībā.	Neparedz stingrākas prasības.
Direktīvas Nr.64/432/EEK A pielikuma II daļas 1.punkta „a” apakšpunkts	38.1. apakšpunkts	Pārņemts pilnībā.	Neparedz stingrākas prasības.
Direktīvas Nr.64/432/EEK A pielikuma II daļas 1.punkta „b” apakšpunkts	38.2. apakšpunkts	Pārņemts pilnībā.	Neparedz stingrākas prasības.

Pārējās starptautiskās saistības

Anotācijas V sadaļas 2.tabula ir jāaizpilda, ja starptautiskās saistības neizriet no Eiropas Savienības prasībām. Pie šāda veida saistībām pieder saistības, kas izriet no:

- pievienošanās kādam daudzpusējam līgumam, piemēram, kādai no ANO konvencijām;
- ieteikumiem, ko dalībvalstīm izvirza Eiropas Padomes (tā nav ES institūcija!) rekomendācijas (piemēram, ieteikumi tiesu sistēmas uzlabošanai, korupcijas novēršanai utt.);
- Latvijas noslēgta divpusēja starptautiska līguma.

Anotācijas V sadaļas 2.tabulā informācija ir jāsniedz tādā detalizācijas pakāpē, lai būtu iespējams izvērtēt, vai Latvija spēj uzņemties šādas saistības no juridiskā viedokļa, tas ir – vai šīs prasības nav pretrunā ar kādām jau Latvijas uzņemtajām starptautiskajām saistībām, kā arī no praktiskā viedokļa – vai Latvijai ir pietiekama administratīvā kapacitāte un finanšu resursi, lai spētu šādu saistību uzņemties un pildīt. Īpaši svarīgi atzīmēt, ka, pievienojoties daudzpusējiem starptautiskajiem līgumiem, Latvijai normatīvajā aktā, ar kuru pieņem un apstiprina pievienošanos starptautiskajam līgumam, pašai ir jānosaka iestāde, kas nacionālā līmenī būs atbildīga par saistību izpildi.

Kāda ir V sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu?

Tiesību akta projektā starptautisko saistību aspekts var atspoguļoties atšķirīgi. Tajos tiesību aktu projektos, ar kuriem tiek pieņemti un apstiprināti starptautiskie līgumi, pašā projekta tekstā ir nosaukts starptautisko tiesību dokuments, kas paredz starptautiskās saistības Latvijai. Šāda tiesību akta projekta sasaiste ar starptautiskajām saistībām ir acīmredzama.

Savukārt par Eiropas Savienības tiesību ieviešanu kādā normatīvajā aktā liecina normatīvā akta beigās esošā informatīvā atsauce uz Eiropas Savienības direktīvu. Ja šāda informatīvā atsauce ir, tad V sadaļas aizpildīšana ir obligāta.

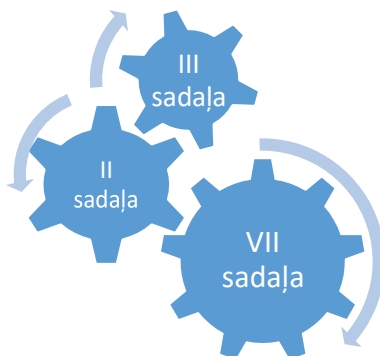
Kāda ir V sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

Pārņemot Eiropas Savienības prasības nacionālajās tiesībās, bieži vien ir jāreķinās gan ar papildu administratīvajām izmaksām, gan administratīvo slogu. Tādējādi anotācijas V sadaļas 1.tabulas aizpildīšana ir pirmais indikators, ka, visticamāk, nāksies aizpildīt arī anotācijas II sadaļas 2. un 3.punktu. Nevarētu būt tā, ka, Eiropas Savienībai ieviešot jaunas, vienotas

un stingrākas prasības kādā nozarē, anotācijas II sadaļā ir rakstīts „Projekts šo jomu neskar”.

Sasaiste ar III sadaļu. Gan Eiropas Savienības prasību ieviešana, gan cita veida starptautisko saistību uzņemšanās nozīmē, ka valstij ir jānodrošina šo saistību izpilde, kas bieži vien izpaužas kā noteiktu prasību uzraudzība un kontrole. Šādos gadījumos var būt nepieciešami papildu līdzekļi šo jauno funkciju nodrošināšanai, kas izpaudīsies kā ietekme uz valsts vai pašvaldību budžetiem.

Sasaiste ar IV sadaļu. Eiropas Savienības un starptautisko saistību pildīšana vai jaunu saistību uzņemšanās gandrīz vienmēr nozīmē arī ietekmi uz nacionālo tiesību sistēmu. Tomēr šādā aspektā V sadaļa ir uzskatāma par IV sadaļas „speciālo” sadaļu un tādējādi, ja vien tiesību akta projektā nav apvienotas gan nacionālas, gan starptautiskas iniciatīvas, IV sadaļa parasti nebūs jāaizpilda.

Ja saistībā ar Eiropas Savienības vai cita veida starptautisko saistību uzņemšanos jau ir aizpildīta anotācijas III sadaļa, visticamāk jāaizpilda būs arī anotācijas VII sadaļa. Atsevišķos gadījumos šādu saistību pildīšana nozīmē to, ka valstij ir jāizveido pat atsevišķas institucionālas struktūrvienības, kā tas, piemēram, ir ar Latvijas Prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sekretariāta izveidošanu, lai Latvija varētu veiksmīgi pildīt prezidentūras funkcijas Eiropas Savienības Padomē 2015.gada pirmajā pusgadā.

Kādas ir biežākās kļūdas V sadaļas aizpildīšanā?

- Visbiežākā kļūda anotācijas V sadaļas aizpildīšanā ir 1.tabulas aizpildīšana nepietiekamā detalizācijas pakāpē. Šāda problēma skar lielu daļu no Valsts sekretāru sanāksmē izsludinātajiem tiesību aktu projektiem.

Salīdzinājumam turpmāk skatīt fragmentu no anotācijas V sadaļas 1.tabulas. Pirmajā piemērā Eiropas Savienības tiesību pārņemšana ir atspoguļota pietiekamā detalizācijas pakāpē. Otrajā piemērā Eiropas Savienības tiesību pārņemšana formāli ir parādīta, tomēr detalizācijas pakāpe ir nepietiekama un iztrūkst svarīga informācija.

PIRMAIS PIEMĒRS:

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām		
1.	Saistības pret Eiropas Savienību	Padomes 2005.gada 24.februāra Pamatlēmums 2005/214/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz finansiālām sankcijām (turpmāk – Pamatlēmums 2005/214). Padomes 2009.gada 26.februāra Pamatlēmums 2009/299/TI, ar ko groza Pamatlēmumus 2002/584/TI, 2005/214/TI, 2006/783/TI, 2008/909/TI un 2008/947/TI, tādējādi stiprinot personu procesuālās tiesības un veicinot savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz aizmuguriskiem nolēmumiem (turpmāk – Pamatlēmums 2009/299).
2.	Citas starptautiskās saistības	<i>Projekts šo jomu neskar</i>
3.	Cita informācija	Nav.

1.tabula. Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem

A	B	C	D
Pamatlēmuma 2005/214 1.pants	287.pants, 290.panta 1.punkts, 302.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā* Uz administratīvo pārkāpumu procesu Latvijā attiecināms Pamatlēmuma 2005/214 1.panta a) punkta iii) un iv) apakšpunkts, b) punkta i) un iii) apakšpunkts.	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 1.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem. Norma attiecas uz valsts pienākumu informēt Padomes Ģenerālsēkretariātu par valsts kompetentajām iestādēm	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 2.punkts	294.pants	Pārņemts pilnībā*	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 3.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem. Norma attiecas uz Padomes Ģenerālsēkretariāta uzdevumiem.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 3.pants	289.pants, 291.panta pirmās daļas 2., 3., 8.punkts	Pārņemts pilnībā* Piezīme: pamattiesības un pamatbrīvības garantē gan Latvijas Republikas Satversmē, gan Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, t.i., augstāka juridiskā spēka tiesību akti.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 1.punkts	290.panta 2.punkts	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības

Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 2.punkts un Pamatlēmuma 2005/214 Pielikums (Apliecība) (grozīts ar Pamatlēmuma 2009/299 3.panta 3.punktu)	302.panta pirmā un otra daļa	Pārņemts daļēji.* Pilnībā tiks pārņemts ar Ministru kabineta noteikumiem par īpašu dokumenta formu un saturu sadarbībā ar Eiropas Savienības valstīm mantiska rakstura piedziņas nodrošināšanai	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 3.punkts	290.panta 1.punkts 302.panta trešā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 4.punkts	302.panta ceturtā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 5.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem, jo norma attiecas tikai uz centrālās iestādes (Tieslietu ministrijas) pienākumu noskaidrot kompetento iestādi citā Eiropas Savienības valstī	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 6.punkts	-	Normatīvajos aktos nav atsevišķi jāpārņem, jo norma attiecas uz iestāžu sadarbības vispārīgajiem principiem	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 12.panta 1.punkts	305.panta 1.punkts. Lēmuma atsaukšanas iemesli izriet no likumprojektā ietvertā regulējuma kopumā	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 12.panta 2.punkts	301.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 13.pants	300.panta otrā daļa	Pārņemts pilnībā*	
Pamatlēmuma 2005/214 14.pants	292.pants 296.panta trešā daļa	Pārņemts daļēji*. Izmantojot Pamatlēmuma 2005/214 10.punktā minēto rīcības brīvību, netiek pārņemts Pamatlēmuma 2005/214 14.panta e) apakšpunkts	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 15.panta 1.punkts	301.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības

Pamatlēmuma 2005/214 15.panta 2.punkts	301.panta pirmā daļa 305.pants	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 15.panta 3.punkts	302.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā* (likumprojektā nostiprinātais <i>ne bis in idem</i> princips)	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 16.panta 1.punkts	302.panta trešā daļa	Pārņemts pilnībā* Saskaņā ar Pamatlēmuma 2005/214 16.panta 1.punktu Latvija deklarējusi, ka 4.pantā minētais dokuments tiks pieņemts latviešu vai angļu valodā.	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 16.panta 2.punkts	293.panta otrā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 17.pants	-	Pārņemts pilnībā* pēc būtības. Nolēmumu izpilde notiek iestāžu sadarbības ietvaros. Likumprojekts neparedz centrālajai iestādei vai kompetentajām iestādēm pieprasīt, lai cita dalībvalsts atlīdzina nolēmuma izpildīšanas izmaksas	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 18.pants	306.pants	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 19.pants	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem. Norma attiecas tikai uz Gibraltāru.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 20.panta 1. un 2.punkts	-	Latvijā administratīvo pārkāpumu lietas vispārējās jurisdikcijas tiesas (tām ir jurisdikcija krimināllietās) izskata tikai no 2012.gada 1.jūlija. Piekritības maiņa bija politiska izšķiršanās un pirms šīs pārejas minēto lietu kategorija bija piekritīga administratīvajām tiesām, kam nav jurisdikcija krimināllietās. Tādējādi saskaņā ar Pamatlēmuma 2005/214 1.pantu tas uz administratīvo pārkāpumu lietām attiecināms no 2012.gada 1.jūlija	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 20.panta 3. un 4.punkts	289.pants, 291.panta pirmās daļas 3., 5.punkts,	Pārņemts pilnībā* Piezīme: pamattiesības un pamatbrīvības garantē gan Latvijas Republikas Satversme, gan Latvijai	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības

		saistoši starptautiskie līgumi, t.i., augstāka juridiskā spēka tiesību akti.	
Pamatlēmuma 2005/214 20.panta 5. – 9.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem. Normas attiecas uz dalībvalstu un Padomes informācijas apmaiņu un Pamatlēmuma 2005/214 ieviešanas izvērtēšanu.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 21.pants	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem. Norma attiecas uz Pamatlēmuma 2005/214 spēkā stāšanos.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 Pielikums (Apliecība) (grozīts ar Pamatlēmuma 2009/299 3.panta 3.punktu)	302.panta otrā daļa	Pārņemts daļēji.* Pilnībā tiks pārņemts ar Ministru kabineta noteikumiem par īpaša dokumenta formu un saturu sadarbībā ar Eiropas Savienības valstīm mantiska rakstura piedziņas nodrošināšanai	Nav attiecināms
Kā ir izmantota ES tiesību aktā paredzētā rīcības brīvība dalībvalstij pārņemt vai ieviest noteiktas ES tiesību akta normas. Kādēļ?		<ol style="list-style-type: none"> 1) Izmantota Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 2.punktā paredzētā rīcības brīvība noteikt vienu centrālo iestādi (Tieslietu ministriju) nolēmumu pārsūtīšanas nodrošināšanai, kā arī palīdzības sniegšanai kompetentajām iestādēm. 2) Izmantota Pamatlēmuma 2005/214 5.panta 3.punktā paredzētā rīcības brīvība – atteikt nolēmuma par mantiska rakstura piedziņu izpildīšanu gadījumā, ja attiecīgais pārkāpums pēc Latvijas likuma nav sodāms (283.panta pirmās daļas 4.punkts), izņemot Pamatlēmuma 2005/214 5.panta 1.punktā minētos pārkāpumus, kuru gadījumā abpusējās sodāmības pārbaude netiek veikta. 3) Izmantota Pamatlēmuma 2005/214 10.pantā paredzētā rīcības brīvība – nenotiek soda aizstāšana (alternatīvas sankcijas piemērošana), jo administratīvo pārkāpumu process šādu instrumentu neparedz. 	
Saistības sniegt paziņojumu ES institūcijām un ES dalībvalstīm atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē informācijas sniegšanu par tehnisko noteikumu, valsts atbalsta piešķiršanas un finanšu noteikumu (attiecībā uz monetāro politiku) projektiem		<i>Projekts šo jomu neskar</i>	
Cita informācija		* 1.tabulas C ailē informācija par Pamatlēmuma 2005/214 un Pamatlēmuma 2009/299 pilnīgu vai daļēju pārņemšanu sniegta attiecībā uz administratīvo pārkāpumu procesu. Pamatlēmumu normas attiecībā uz nolēmumu par mantiska rakstura piedziņu izpildi	

	saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pilnībā pārņemas Kriminālprocesa likumā.	
2.tabula. Ar tiesību akta projektu uzņemtās saistības, kas izriet no starptautiskajiem tiesību aktiem vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumentiem Pasākumi šo saistību izpildei		
Attiecīgā starptautiskā tiesību akta vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumenta datums, numurs un nosaukums	<i>Projekts šo jomu neskar</i>	
A	B	C
Likumprojekts šo jomu neskar	Likumprojekts šo jomu neskar	<i>Projekts šo jomu neskar</i>
Vai starptautiskajā dokumentā paredzētās saistības nav pretrunā ar jau esošajām Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām	<i>Projekts šo jomu neskar</i>	

OTRAIS PIEMĒRS:

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām			
1.	Saistības pret Eiropas Savienību	Padomes 2005.gada 24.februāra Pamatlēmums 2005/214/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz finansiālām sankcijām (turpmāk – Pamatlēmums 2005/214). Padomes 2009.gada 26.februāra Pamatlēmums 2009/299/TI, ar ko groza Pamatlēmumus 2002/584/TI, 2005/214/TI, 2006/783/TI, 2008/909/TI un 2008/947/TI, tādējādi stiprinot personu procesuālās tiesības un veicinot savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz aizmuguriskiem nolēmumiem (turpmāk – Pamatlēmums 2009/299).	
2.	Citas starptautiskās saistības	<i>Projekts šo jomu neskar</i>	
3.	Cita informācija	Nav.	
1.tabula. Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem			
A	B	C	D
Pamatlēmuma 2005/214 1.pants	287.pants, 290.panta 1.punkts, 302.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā* Uz administratīvo pārkāpumu procesu Latvijā attiecināms Pamatlēmuma 2005/214 1.panta a)punkta iii) un iv)apakšpunkts, b)punkta i)	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības

		un iii)apakšpunkts.	
Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 1.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 2.punkts	294.pants	Pārņemts pilnībā*	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 3.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 3.pants	289.pants, 291.panta pirmās daļas 2., 3., 8.punkts	Pārņemts pilnībā*	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 1.punkts	290.panta 2.punkts	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 2.punkts un Pamatlēmuma 2005/214 Pielikums (Apliecība) (grozīts ar Pamatlēmuma 2009/299 3.panta 3.punktu)	302.panta pirmā un otra daļa	Pārņemts daļēji *	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 3.punkts	290.panta 1.punkts 302.panta trešā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 4.punkts	302.panta ceturta daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 5.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem, jo norma attiecas tikai uz centrālās iestādes (Tieslietu ministrijas) pienākumu noskaidrot kompetento iestādi citā Eiropas Savienības valstī	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 4.panta 6.punkts	-	Normatīvajos aktos nav atsevišķi jāpārņem.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 12.panta	305.panta 1.punkts. Lēmuma atsaukšanas iemesli	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības

1.punkts	izriet no likumprojektā ietvertā regulējuma kopumā		
Pamatlēmuma 2005/214 12.panta 2.punkts	301.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 13.pants	300.panta otrā daļa	Pārņemts pilnībā*	
Pamatlēmuma 2005/214 14.pants	292.pants 296.panta trešā daļa	Pārņemts daļēji*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 15.panta 1.punkts	301.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 15.panta 2.punkts	301.panta pirmā daļa 305.pants	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 15.panta 3.punkts	302.panta pirmā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 16.panta 1.punkts	302.panta trešā daļa	Pārņemts pilnībā* Saskaņā ar Pamatlēmuma 2005/214 16.panta 1.punktu Latvija deklarējusi, ka 4.pantā minētais dokuments tiks pieņemts latviešu vai angļu valodā.	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 16.panta 2.punkts	293.panta otrā daļa	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 17.pants	-	Pārņemts pilnībā*	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 18.pants	306.pants	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 19.pants	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 20.panta 1. un 2.punkts	-	Latvijā administratīvo pārkāpumu lietas vispārējās jurisdikcijas tiesas (tām ir jurisdikcija krimināllietās) izskata tikai no 2012.gada 1.jūlija. Piekritības maiņa bija politiska izšķiršanās un pirms šīs pārejas minēto lietu kategorija bija piekritīga administratīvajām tiesām,	Nav attiecināms

		kam nav jurisdikcija krimināllietās. Tādējādi saskaņā ar Pamatlēmuma 2005/214 1.pantu tas uz administratīvo pārkāpumu lietām attiecināms no 2012.gada 1.jūlija	
Pamatlēmuma 2005/214 20.panta 3. un 4.punkts	289.pants, 291.panta pirmās daļas 3., 5.punkts,	Pārņemts pilnībā*	Likumprojekts neparedz stingrākas prasības
Pamatlēmuma 2005/214 20.panta 5. – 9.punkts	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem. Normas attiecas uz dalībvalstu un Padomes informācijas apmaiņu un Pamatlēmuma 2005/214 ieviešanas izvērtēšanu.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 21.pants	-	Normatīvajos aktos nav jāpārņem.	Nav attiecināms
Pamatlēmuma 2005/214 Pielikums (<i>Apliecība</i>) (grozīts ar Pamatlēmuma 2009/299 3.panta 3.punktu)	302.panta otrā daļa	Pārņemts daļēji. *	Nav attiecināms
Kā ir izmantota ES tiesību aktā paredzētā rīcības brīvība dalībvalstij pārņemt vai ieviest noteiktas ES tiesību akta normas. Kādēļ?	Izmantota Pamatlēmuma 2005/214 2.panta 2.punktā paredzētā rīcības brīvība noteikt vienu centrālo iestādi (Tieslietu ministriju) nolēmumu pārsūtīšanas nodrošināšanai, kā arī palīdzības sniegšanai kompetentajām iestādēm		
Saistības sniegt paziņojumu ES institūcijām un ES dalībvalstīm atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē informācijas sniegšanu par tehnisko noteikumu, valsts atbalsta piešķiršanas un finanšu noteikumu (attiecībā uz monetāro politiku) projektiem	<i>Projekts šo jomu neskar</i>		
Cita informācija	* 1.tabulas C ailē informācija par Pamatlēmuma 2005/214 un Pamatlēmuma 2009/299 pilnīgu vai daļēju pārņemšanu sniegta attiecībā uz administratīvo pārkāpumu procesu. Pamatlēmumu normas attiecībā uz nolēmumu par mantiska rakstura piedziņu izpildi saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pilnībā pārņemtas Kriminālprocesa likumā. Likumprojekta izstrādē ņemtas vērā Latvijas saistības, kas izriet no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija), tai skaitā stingri ievēroti Konvencijas normās noteiktie gadījumi, kad cilvēka tiesības un		

	<p>pamatbrīvības pieļaujams ar likumu, ja šādi ierobežojumi ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības. Tāpat likumprojektā, piemēram, tā 6.nodaļā „Administratīvā pārkāpuma procesa pamatprincipi”, 41.pantā „Pie atbildības saucamās personas atbildība”, kā arī citās likumprojekta normās <i>expressis verbis</i> nostiprināti būtiski no Konvencijas izrietošie cilvēktiesību principi, tai skaitā tiesības uz taisnīgu tiesu, aizliegums piemērot sankciju ar atpakaļejošu spēku.</p> <p>Konkrētu likumprojekta nosacījumu atbilstība Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai analizēta likumprojekta anotācijas I. sadaļas 4.punktā</p>
--	--

2.tabula. Ar tiesību akta projektu uzņemtās saistības, kas izriet no starptautiskajiem tiesību aktiem vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumentiem
Pasākumi šo saistību izpildei

Attiecīgā starptautiskā tiesību akta vai starptautiskas institūcijas vai organizācijas dokumenta datums, numurs un nosaukums	<i>Projekts šo jomu neskar</i>	
A	B	C
Likumprojekts šo jomu neskar	Likumprojekts šo jomu neskar	<i>Projekts šo jomu neskar</i>
Vai starptautiskajā dokumentā paredzētās saistības nav pretrunā ar jau esošajām Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām	<i>Projekts šo jomu neskar</i>	

Daži atgādinājumi un padomi

- Ja ar tiesību akta projektu paredzēts ieviest ES saistības, pārbaudiet, lai katrai Latvijas tiesību sistēmā ieviešamajai tiesību normai atbilst vismaz viena nacionālā tiesību norma. Tas attiecas uz katru ieviešamās tiesību normas pantu, panta daļu, punktu, apakšpunktu. Jo lielāka detalizācijas pakāpe, jo skaidrāk un labāk.
- Pārbaudiet, vai visos gadījumos, kad ES tiesību normas ieviestas nevis pilnībā, bet daļēji, ir sniegts arī skaidrojums, kāpēc tās ieviestas daļēji un kad tās tiks ieviestas pilnībā.
- Kārtīgi apdomājiet, vai ES tiesību ieviešana neparedz rīcības izvēles brīvību. Precīzi pamatojiet, kāpēc Latvija izvēlas vieglāko vai stingrāko prasību modeli.
- Ja ieviešat saistības, kas neizriet no ES prasībām, bet citām starptautiskām prasībām, pirms līguma parafēšanas konsultējieties ar Tieslietu ministriju un Ārlietu ministriju.

VI SADAĻA

SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN KOMUNIKĀCIJAS AKTIVITĀTES

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šai sadaļai ir divi mērķi:

- veicināt sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes lēmumu pieņemšanā un darbā;
- atspoguļot sabiedrības līdzdalības rezultātus.

Kāpēc sabiedrībai būtu jā piedalās valsts pārvaldes darbā?

Eiropas politiskajā filozofijā kopš antīkajiem laikiem pazīstama doma, ka cilvēkiem pašiem ir jāpieņem tie likumi un lēmumi, kuri vēlāk uz tiem attiecas. Šāda kārtība izslēdz aizbildinājumus vēlākai likumu nepildīšanai un nodrošina, ka likums atspoguļo saprātīgu sabiedrības vēlmju kompromisu. Laika gaitā valsts pārvaldīšanas formas un iekārtas ir mainījušās, bet doma, ka likumu subjekti ir vismaz jāuzklausā pirms likuma pieņemšanas, ir palikusi spēkā. Prezumpciju, ka vara tiek izmantota atbilstoši tautas dotajam pilnvarojumam un interesēm, mūsdienās sauc par legitimitāti.

Tā saucamā leģitimitātes ķēde ikvienā mūsdienu demokrātiskā valstī ir pietiekami gara, tādējādi reālā lēmumu pieņemšana aizvien attālinās no tieši dotā tautas pilnvarojuma. Vājākais posms šajā leģitimitātes ķēdē ir tieši ierēdniecības ietekmēšana. Ja Saeima ir saņēmusi savu leģitīmo varu caur tiešām vēlēšanām un Ministru kabinets pastarpināti šādu leģitimitāti iegūst caur Saeimas doto uzticības mandātu, tad ierēdniecība nav politiski atkarīga un politiski atbildīga par Ministru kabineta pieņemtajiem lēmumiem. Ierēdņi iegūst savu amatu likumā noteiktajā kārtībā un darbojas savas kompetences ietvaros uz likuma pamata. Tomēr tieši ierēdniecības līmenī ik dienu tiek pieņemti lēmumi un notiek izšķiršanās par problēmu risinājumiem, kuri vistiešākajā veidā saistīti ar sabiedrības likumīgajām interesēm. Tādēļ ir svarīgi, ka sabiedrībai tiek dotas līdzdalības tiesības un lēmumu ietekmēšanas iespējas. Ja sabiedrības interešu grupu pārstāvjiem ir iespēja piedalīties dažādās darba grupās, kurās tiek izstrādāti normatīvo aktu projekti un izskatīti dažādi priekšlikumi identificēto problēmu risināšanai, var uzskatīt, ka šādā veidā izstrādātam tiesību aktam ir daudz stingrāks leģitimitātes konteksts.

Lai parādītu tiesību akta projekta leģitimitātes kontekstu, anotācijas VI sadaļai ir jāatspoguļo sabiedrības līdzdalības forma un saturs. Ne vienmēr būs tā, ka amatpersonu un sabiedrības pārstāvju viedoklis par kādas problēmas esamību vai risināšanas metodēm sakrītīs. Arī tas ir normāls sabiedrības līdzdalības rezultāts. Anotācijas VI sadaļas mērķis ir informēt par to, kāds ir normatīvo aktu iespējamo adresātu viedoklis par plānoto tiesību aktu projektu. Šajā sadaļā nav jāsniedz vērtējums par to, vai amatpersonu ieskatā sabiedrības pārstāvju viedoklis ir vērā ņemams un pamatots vai arī nē. Šai sadaļai ir jāsniedz informācija lēmuma pieņēmējiem par to, kāds ir normatīvā akta iespējamo adresātu viedoklis par sasniedzamo regulējuma mērķi un plānoto mērķa sasniegšanas metodi.

Jautājums par sabiedrības līdzdalību Ministru kabineta rīkojuma projekta izstrādē ir nedaudz citādāks. Ministru kabinets var dot rīkojumus tikai amatpersonām, kuras tieši padotas Ministru kabinetam. Tādējādi tiešus norādījumus nevienam sabiedrības loceklim vai sabiedrības grupai Ministru kabineta rīkojumā ietvert nevar. Tomēr varētu būt gadījumi, kad arī Ministru kabineta rīkojums var skart būtiskas sabiedrības intereses. Uzskatāmākie piemēri šajā kategorijā būtu rīkojumi, kas saistīti ar finansējuma piešķiršanu noteiktiem kultūras vai sporta pasākumiem vai valsts īpašumu nodošanu privatizācijā. Tāpat tas varētu attiekties uz gadījumiem, kas skar reorganizāciju kādā sabiedrības interesēs tieši skarošā valsts pārvaldes iestādē: arodskolā, muzejā vai dabas parkā. Arī šajos gadījumos vajadzētu uzklaut sabiedrības viedokli.

Juridiski sabiedrības līdzdalības nozīme tiesību akta projektu izstrādē ir nostiprināta Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta Ministru kabineta

noteikumos Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”, kuru:

- a) 5.punkts nosaka, ka institūcija piemēro sabiedrības līdzdalības kārtību arī to tiesību aktu projektu izstrādē, kas būtiski maina esošo regulējumu vai paredz ieviest jaunas politiskās iniciatīvas, un ka sabiedrības līdzdalība tiesību aktu projektu izstrādē tiek organizēta saskaņā ar šajos noteikumos noteiktajiem principiem;
- b) 5.¹ punkts nosaka, ka tieši tiesību akta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums jeb anotācija ir tas dokuments, kur tiek atspoguļota sabiedrības līdzdalība tiesību aktu projektu izstrādē.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu VI sadaļas aizpildīšanas formu.

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes		
1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 60.punktā noteiktajam
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 61.punktā noteiktajam
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 62.punktā noteiktajam
4.	Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".

Sabiedrības informēšana par tiesību akta projektu un sabiedrības līdzdalība tiesību akta projekta izstrādē ir divas dažādas aktivitātes, kuras parastā situācijā viena otru neaizstāj. Tāpēc anotācijas VI sadaļā ir jāsniedz informācija par abām šīm aktivitātēm. Svarīgi saprast, ka anotācijas VI sadaļas 1.punktā ir jānorāda, kādā veidā sabiedrība tiek uzrunāta iesaistīties regulējuma izstrādē, kā arī veids, kādā sabiedrībai paziņo par projekta gala rezultātu – spēkā stājušos tiesību aktu. Savukārt anotācijas VI sadaļas 2.punkts apraksta jau izmantotās sabiedrības līdzdalības formas un partnerus. Savukārt anotācijas VI sadaļas 3.punkts sniedz ieskatu sabiedrības līdzdalības saturā – viedokļos un argumentos.

Plānotā sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu

Anotācijas VI sadaļas 1.punkts sākotnēji var šķist mulsošs. Anotāciju instrukcijā ir noteikts, ka šajā punktā norāda informāciju par sabiedrības informēšanu saistībā ar projekta izstrādi (piemēram, informāciju par sabiedrības informēšanas pasākumiem, kas organizēti projekta izstrādes laikā vai ko plānots organizēt pēc projekta pieņemšanas, informāciju par pētījumiem, kas veikti, lai noskaidrotu sabiedrības attieksmi pret projektu, informāciju par notikušajiem vai plānotajiem mītiņiem un piketiem). Pārlasot iekavās sniegto paskaidrojumu, var šķist, ka sabiedrības līdzdalības pasākumi vienlaikus attiecas uz visiem projekta izstrādes posmiem un pat uz laika posmu pēc attiecīgā tiesību akta projekta spēkā stāšanās. Tomēr šis punkts attiecas nevis uz pašu sabiedrības līdzdalību, bet gan uz projektu izstrādātāju un sabiedrības savstarpēju informācijas apmaiņu.

Svarīgi! Tiesību akta projekta anotācijai jātiek aktualizētai projekta izstrādes gaitā. Iespējams, ka brīdī, kad tiesību akta projekts tiek izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē, anotācijas VI sadaļā ir tikai informācija par plānotajām sabiedrības līdzdalības aktivitātēm, savukārt brīdī, kad tiesību akta projektu izskata Ministru kabineta sēdē, jau ir veiktas vairākas sabiedrības līdzdalības aktivitātes. Anotācijā iekļautā informācija ir attiecīgi jāaktualizē.

Informāciju, kas rakstāma anotācijas VI sadaļas 1.punktā, nosacīti var iedalīt: a) informācijā par savstarpējo komunikāciju ar sabiedrību projekta izstrādes gaitā un b) sabiedrības informēšanā par jau spēkā stājušos tiesību aktu.

VI sadaļas 1.punktā nav jāapraksta sabiedrības līdzdalības process un rezultāti (tas būs jādara 2.punktā). 1.punktā ir jānorāda, kādā formā sabiedrības pārstāvji uzzinās, ka kādā iestādē tiek izstrādāts viņu intereses skarošs tiesību akta projekts un ka pastāv iespēja, atkarībā no iestādes piedāvātajām līdzdalības formām, izteikt savu viedokli un tikt uzklausi.

Projekta izsludināšana Valsts sekretāru sanāksmē formāli ir uzskatāma par brīdi, kad ikviens interesents var iepazīties ar plānotajiem tiesību aktu projektiem. Tomēr objektīvi ir saprotams, ka šāds informēšanas veids nerasniedz plašu adresātu loku. Tāpēc iestādei ir jāplāno papildu pasākumi, lai informētu tiesību akta projekta mērķgrupu par iespēju piedalīties tiesību akta projekta sagatavošanā vai apspriešanā. Tas nozīmē, ka pasākumiem, kas tiek iekļauti šajā anotācijas sadaļā, ir jāraksturo iestādes plāns, kādā sabiedrība tiks uzaicināta uz dialogu. Šī informācijas daļa attiecas uz visām projekta izstrādes un saskaņošanas stadijām.

Anotācijas VI sadaļā ir jānorāda informācija arī par periodu, kas attiecas uz to brīdi, kad tiesību akta projekts būs stājies spēkā. Vispārīgs tiesību princips nosaka, ka aizbildināšanās ar likuma nezināšanu neatbrīvo no

atbildības. No šī principa izriet prezumpcija, ka visas personas zina visus normatīvos aktus, kas uz tām attiecas. Formāli šādu prezumpciju balsta fakts, ka visi normatīvie akti tiek izsludināti publiski. Likumi, Ministru kabineta noteikumi un republikas pilsētu saistošie noteikumi tiek izsludināti, publicējot tos oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Novadu pašvaldību saistošie noteikumi tiek izsludināti vietējā laikrakstā. Tomēr ir zināms, ka šī ir tikai juridiska fikcija un mūsdienu normatīvisma apstākļos neviens visā pilnībā nevar zināt visas normatīvo aktu prasības, it sevišķi, ja normatīvie akti bieži mainās. Tāpēc par īpašu nepieciešamību ir kļuvusi sabiedrības informēšana par nozīmīgākajām izmaiņām normatīvajos aktos. Tikai publikācija oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesī” nav pietiekama, lai informācijas sniegšanu sabiedrībai uzskatītu par pilnvērtīgi īstenotu. Iestādei tiek dota pietiekami liela rīcības brīvība, lai izvēlētos piemērotākos sabiedrības informēšanas pasākumus. Tie var būt gan īpaši semināri, gan normatīvā akta publicēšana iestādes vai sadarbības partneru interneta mājas lapās utt. Iespējas sabiedrības informēšanai un atgriezeniskās saites saņemšanai sniedz arī informācijas izplatīšana sociālajos tīklos. Šādā veidā ir iespējams ne tikai paziņot informāciju, bet arī saņemt sabiedrības locekļu komentārus un viedokļus.

Neviens normatīvais akts nenosaka, tieši kādus pasākumus izvēlēties sabiedrības informēšanai par tiesību akta projekta izstrādi, metožu izvēle ir atstāta iestāžu ziņā (kā vadlīnijas var noderēt Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”). Galvenais nosacījums ir tas, ka izvēlētajai metodei efektīvi jānodrošina informācijas nodošana attiecīgajai sabiedrības mērķgrupai. Iestādei pašai jāizvēlas, vai tā atsevišķi uzrunā katru nozari pārstāvošo biedrību vai asociāciju, publicē informāciju savā mājas lapā, publicē informāciju plašsaziņas līdzekļos vai kā citādi.

Svarīgi! *Norādām, ka viena no jaunākajām sabiedrības līdzdalības formām Latvijā ir diskusiju dokumenti, kas ir iedibināti ar mērķi paplašināt sabiedrības līdzdalības iespējas tieši agrīnā lēmumu pieņemšanas procesa stadijā – proti, ne vēlāk kā 14 dienas pirms projekta izsludināšanas Valsts sekretāru sanāsmē (ārzemēs analogiski dokumenti parasti tiek dēvēti par „green papers”). Diskusiju dokuments ir speciāli sabiedrības pārstāvjiem izstrādāts dokuments, kurā iestāde piedāvā sabiedrības apspriešanai jaunas idejas un iniciatīvas konkrētu problēmu risināšanai. Tomēr svarīgi atcerēties, ka diskusiju dokuments neizstāj un neizslēdz citas sabiedrības līdzdalības formas, t.sk. un jo īpaši tās, kas attiecas uz vēlākām lēmumu pieņemšanas procesa fāzēm.*

Kā īpašu apakšsadaļu anotācijas VI sadaļas 1.punktā var izdalīt atgriezeniskās saites pasākumus, kuros būs iespējams noskaidrot sabiedrības viedokli par tiesību akta projektu. Ja plānotais tiesību akta projekts skar ļoti plašu sabiedrības daļu (piemēram, tas regulē pensionēšanās vecumu vai izmaiņas nodokļu likmēs), iestādei var būt

noderīgi pasūtīt pētījumu par dažādu sabiedrības grupu viedokli šajā jautājumā, rīkot oficiālu vai neoficiālu sabiedrisko aptauju.

Rezumējot visu iepriekš minēto – VI sadaļas 1.punkta mērķis ir likt normatīvā akta projekta sagatavotājiem papildus pārdomāt, kādā veidā ir plānota sabiedrības informēšana par plānotajām izmaiņām. Atbilstoši labas pārvaldības principam izvēlētajai sabiedrības informēšanas metodei ir jābūt tādai, lai tā pēc iespējas efektīvāk sasniegtu attiecīgo sabiedrības mērķgrupu. Piemēram, izmaiņas vecuma pensijas aprēķināšanā nebūtu izziņojamas ar *Twitter* palīdzību, jo pensionāri nav aktīvākie šī sociālā medija lietotāji, savukārt par izmaiņām attiecībā uz sociālo palīdzību personām ar īpašām vajadzībām var informēt ar dažādu biedrību palīdzību (informācijas izvietošana biedrības tīmekļa mājas lapā, biedrības telpās u.tml.)

PIEMĒRAM:

1.	Sabiedrības informēšana par projekta izstrādes uzsākšanu	Noteikumu projekts tika elektroniski nosūtīts saskaņošanai Zemkopības ministrijas starpniecībā darba grupai „Ģenētiski modificētie organismi, ģenētiski modificētā pārtika un ģenētiski modificētā dzīvnieku barība”, kurā ir pārstāvji no Latvijas Universitātes, Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Latvijas Ģenētiķu un selekcionāru biedrības, Vides konsultatīvās padomes, biedrības „Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome” u.c. organizācijām. 2012.gada oktobrī projekts tika ievietots Zemkopības ministrijas tīmekļa vietnē.
----	--	--

Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē

Anotācijas VI sadaļas 2.punktā ir jānorāda, kādās formās notika sabiedrības līdzdalība projekta izstrādes gaitā. Bieži vien anotācijās var lasīt, ka „Projekts šo jomu neskar”. Ir ļoti maz gadījumu, kad normatīvā akta projekts neskar nevienu sabiedrības mērķgrupu. Arī tādā gadījumā, ja normatīvā akta tiešais adresātu loks ir pietiekami šaurs, sabiedrības locekļiem var būt vispārīga ieinteresētība par regulējuma saturu, jo tas skar sabiedrību kopumā (piemēram, situācijā, kad tiesību akts regulē Valsts Prezidenta vai Ministru prezidenta pilnvaras noteiktā jautājumā). Jautājumi, kas patiešām varētu neskart sabiedrības intereses, varētu būt vienīgi Ministru kabineta rīkojumi kādā ļoti šaurā jomā, piemēram, kādas darba grupas izveidošana, vai ierēdņa pārcelšana no viena amata otrā. Visos pārējos gadījumos jāsecina, ka anotācijās nepamatoti tiek rakstīts, ka projekts sabiedrības līdzdalību neskar.

Tomēr jāatzīst, ka ne vienmēr sabiedrības pārstāvju tieša iesaistīšana normatīvo aktu projektu izstrādē ir iespējama. Tie varētu būt pāris objektīvi apstākļi – piemēram, neeksistē sabiedriskas organizācijas, kas pārstāv normatīvā akta mērķgrupu (dažādas sociāli deviantu personu grupas: kriminālnoziedznieki, teroristi u.c.), regulējums skar ikvienu Latvijas iedzīvotāju neatkarīgi no sociālās grupas vai arī normatīvā akta projekts skar informāciju, kas klasificēta kā valsts noslēpums. Šādos gadījumos – izņēmuma kārtā – varētu norādīt iemeslus, kāpēc sabiedrības līdzdalība nebija iespējama. Bet tas, ka sabiedrības līdzdalība kāda faktiska apstākļa dēļ nav iespējama vai ir sarežģīta, nenozīmē, ka šāds normatīvā akta projekts sabiedrību neskar un ka tādējādi būtu pamats anotācijas attiecīgajā ailītē rakstīt „Projekts šo jomu neskar”.

Kā izvēlēties sabiedrības līdzdalības partnerus?

Sabiedrības pārstāvji, kas līdzdarbojas normatīvā akta projekta izstrādē, var būt organizēti gan formālā, gan neformālā struktūrā. Formāla struktūra ir sabiedrības mērķgrupu pārstāvošā biedrība. Šobrīd faktiski ikvienai komercdarbības nozarei ir vismaz viena asociācija, kas pārstāv šo komersantu intereses. Tāpat šeit iekļaujamas dažādu interešu grupu vai sociālo grupu apvienības, dažādu starptautisko organizāciju pārstāvniecības Latvijā (Sarkanais Krusts, Pasaules dabas fonds u.c.) kā arī sociālie partneri – arodbiedrības un darba devēju organizācijas. Dažkārt plānotā normatīvā akta projekta mērķgrupa nav formāli organizējusies sabiedrības sociālā grupa, kurai ir izveidota interešu pārstāvības biedrība. Šādos gadījumos normatīvā akta projekta adresātu iesaiste projekta izstrādē arī ir atbilstošā sabiedrības līdzdarbības forma. Tomēr ne vienmēr tieši noteiktas biedrības iesaistīšana ir izšķirošais kritērijs sabiedrības līdzdalībā. Konsultācijas ar atzītiem ekspertiem (piemēram, augstskolu mācībspēkiem) arī ir sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē.

Svarīgi! Konsultācijas ar pašvaldību ekspertiem vai Saeimas deputātiem (vai ar Saeimas Juridiskā biroja konsultantiem) nav sabiedrības līdzdalības formas. Tas pats attiecas uz konsultācijām ar tiesnešiem. Arī konsultācijas ar citu valsts varas atzaru institūciju pārstāvjiem nav uzskatāmas par konsultācijām ar sabiedrību. Ja ir notikušas šādas konsultācijas, par tām ir jānorāda anotācijas I sadaļā – projekta izstrādē iesaistītās institūcijas.

Kādas ir sabiedrības līdzdalības formas?

Sabiedrības līdzdalības formu ziņā pastāv liela rīcības izvēles brīvība. Kā biežāk izmantotās līdzdalības formas var minēt: oficiālas un neoficiālas darba grupas, konsultatīvās padomes, sabiedriskās apspriešanas, konsultācijas ar ekspertiem, atzinumu sniegšana, semināri, diskusijas,

līdzdalības līgums u.c. Nav vienota ieteikuma, kas derētu visiem gadījumiem. Katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā normatīvā akta projekta mērķi un būtību, kā arī sociālo kontekstu, ir jāizvēlas piemērotākā sabiedrības līdzdalības forma.

Izplatītākās formas/metodes, kādā veidā organizēt sabiedrības pārstāvju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, ir norādītas arī Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta Ministru kabineta noteikumos Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.

Kurā izstrādes stadijā sabiedrība jāiesaista?

Nav būtiski, kurā normatīvā akta projekta izstrādes stadijā tiek iesaistīti sabiedrības pārstāvji. Būtiski ir, lai šajā stadijā būtu reāli iespējama projekta satura ietekmēšana. Līdz ar to, plānojot normatīvā akta projekta izstrādi un virzību apstiprināšanai, ir jāieplāno arī sabiedrības līdzdalības pasākumi kā pietiekami laiktelpīga projekta sagatavošanas sastāvdaļa.

Rezumējot visu iepriekš minēto – VI sadaļas 2.punkta mērķis ir aprakstīt to, kādā veidā tika realizēts plāns iesaistīt sabiedrību projekta izstrādē, konkrēti norādot (uzskaitot), kādas formas/metodes sabiedrības līdzdalībā tika izmantotas un kuri ir tie sabiedrības pārstāvji, kas piedalījās projekta izstrādē vai apspriešanās.

Sabiedrības līdzdalības rezultāti

Anotācijas VI sadaļas 3.punktā ir jānorāda sabiedrības līdzdalības saturiskā puse. Anotācijas lasītājiem ir jāgūst informācija ne tikai par to, ka sabiedrībai ir bijusi iespēja iesaistīties projekta izstrādē un kādā veidā un kuri no sabiedrības pārstāvjiem šo iespēju ir izmantojuši, bet arī par to, kāds ir bijis iesaistīto sabiedrības pārstāvju paustais viedoklis. Atsevišķi jānorāda tas, vai sabiedrības pārstāvju viedoklis ir tiesību akta projektu konceptuāli atbalstošs vai noliedzošs. Turpat konspektīvi jāapraksta arī iebildumu būtība un projekta izstrādātāja argumenti, ja tādi ir. Anotācijas VI sadaļas 3.punkts ir jāuztver kā neliela izziņa par sabiedrības līdzdalības rezultātiem. Tomēr vēršam uzmanību, ka anotācijā nav iespējams nedz pilnvērtīgi atspoguļot visus iebildumus, nedz arī pretargumentus, un tas arī nav šīs sadaļas mērķis. Šīs sadaļas mērķis ir īsumā atspoguļot sabiedrības pārstāvju viedokli lielos vilcienos. Ja lēmuma pieņēmēji vēlēties detaļās iepazīties ar visiem iebildumiem, tad šāda informācija būs pieejama izziņā.

Protams, no juridiskā viedokļa raugoties, nevienam sabiedrības loceklim vai sabiedrības grupai nav subjektīvo tiesību juridiskā nozīmē pieprasīt, lai kādam normatīvajam aktam būtu konkrēts saturs. Par normatīvā akta projekta saturu atbild attiecīgās nozares politiku veidojošā ministrija un ministrs. Tomēr sabiedrībai ir tiesības prasīt, lai tās viedoklis vismaz tiktu uzklauts, tāpat sabiedrībai ir tiesības saņemt argumentus par to, kāpēc un kādi priekšlikumi nav iestrādāti projektā.

PIEMĒRAM:

3. Sabiedrības līdzdalības rezultāti	<p>Ņemts vērā akciju sabiedrības "GRINDEKS" izteiktais viedoklis par konsultāciju saņemšanu Zāļu valsts aģentūrā par trešo valstu kompetentajām iestādēm, kuras izsniedz rakstisko apliecinājumu, un papildināts Anotācijas I sadaļas 2.punkts. Anotācijas I sadaļas 2.punktā ietverta informācija par Direktīvas 2011/62/ES 1.panta 25.punkta normas (attiecībā 118 b un 118 c pantu) izpildi: "Veselības ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju, Zemkopības ministriju un Iekšlietu ministriju ir jāorganizē sanāksmes, kurās piedalās pacientu un patērētāju organizācijas kopā ar Nacionālo veselības dienestu, Veselības inspekciju, Zāļu valsts aģentūru un vajadzības gadījumā ar policijas, robežinspekcijas un muitas pārstāvjiem, lai publiskotu informāciju par veiktajām darbībām pret zāļu viltošanu, kā arī ir jānodrošina sadarbība starp tirgus uzraudzības iestādēm, muitu un robežinspekcijām."</p> <p>Ņemts vērā akciju sabiedrības "GRINDEKS" viedoklis un Noteikumu projekta 6.3.apakšpunkts precizēts, konkretizējot informāciju par to, uz kuriem trešā valsts sūta informāciju Eiropas Savienībai par konstatēto neatbilstību labai ražošanas praksei.</p> <p>Ņemts vērā akciju sabiedrības "GRINDEKS" priekšlikums Zāļu valsts aģentūrai izskatīt iespēju kapacitātes nodrošināšanai piesaistīt ārštata/štata papildu ekspertus-inspektoros aktīvo vielu labas ražošanas prakses pārbaudēm, tajā skaitā ārvalstīs, un papildināta Anotācijas I sadaļas 2.punkts.</p> <p>Nav ņemts vērā akciju sabiedrības "GRINDEKS" priekšlikums Noteikumu projektu papildināt ar normu, kas pieļautu citas kārtības noteikšanu aktīvo vielu importam zāļu pieejamības problēmu gadījumā, jo šādus izņēmumus neparedz Direktīva 2011/62/ES.</p> <p>Lai nepalielinātu tiesību akta projekta radītās administratīvās izmaksas, rakstiskā apliecinājuma pārbaude, veicot aktīvās vielas kravas importu, paredzēta atbilstoši Eiropas Komisijas ieteikumiem par pārbaudes veidu, vērtējot zāļu ražošanas vai importēšanas atbilstību labai ražošanas praksei (http://ec.europa.eu/health/documents/new_en.htm).</p>
--------------------------------------	--

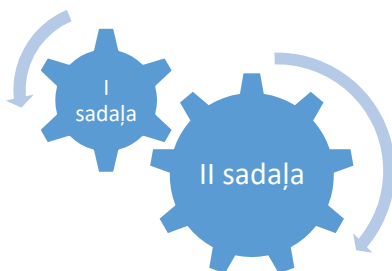
Konsultācijas ar Saeimas deputātiem un komisijām, atbilstoši izmaiņām anotācijas instrukcijā, kas stājas spēkā 2014.gada 1.janvārī, vairs nav jānorāda anotācijas VI sadaļā, jo informācija par šāda veida konsultācijām tagad ir jāiekļauj anotācijas I sadaļā.

Kāda ir VI sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu?

Nepieciešamība iesaistīt sabiedrību tiesību aktu projektu izstrādē ir pastāvīga, jo pašā tiesību akta projekta tekstā nebūs iespējams konstatēt notikušo sabiedrības līdzdalību.

Kāda ir VI sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

Sasaiste ar I sadaļu. Sabiedrības līdzdalības nepieciešamība tiesību aktu projekta tapšanas procesā neaprobežojas tikai ar leģitimitātes nodrošināšanu. Sabiedrības iesaistišana tiesību akta projekta izstrādē var būt ļoti noderīga arī no saturiskā viedokļa – tas var palīdzēt gan precīzāk identificēt problēmu (vai to, ka tādas nemaz nav), gan izvirzīt sasniedzamo regulējuma mērķi.

Sasaiste ar II sadaļu. Sabiedrības līdzdalība lielā mērā attiecas uz anotācijas II sadaļā identificēto tiesību akta projekta mērķgrupu. Tieši tiesību akta projekta mērķgrupas iesaistišana tiesību akta projekta izstrādē dod projektam tik nepieciešamo leģitimitātes kontekstu.

Atklātība saziņā ar lobētājiem

Līdztekus pasākumiem, ko pēc pašu iniciatīvas veikušas valsts institūcijas, lai iesaistītu sabiedrību tiesību aktu projektu izstrādē, pastāv iespēja, ka tiesību akta izstrāde aizsākta, pamatojoties uz kāda lobētāja priekšlikumu, vai lobētāja priekšlikums iesniegts un ņemts vērā kādā tiesību akta izstrādes posmā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 21. novembra ieteikumiem Nr. 1 “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi”, ja lēmuma izstrādē vai pieņemšanā ir ņemts vērā lobētāja priekšlikums, to norāda ar šo lēmumu saistītajā dokumentā, piemēram, anotācijā. Minētie MK ieteikumi arī nosaka, ka lobētājs ir privātpersona,

kura pēc savas iniciatīvas savās vai citu privātpersonu interesēs sazinās ar nodarbināto vai iestādi, lai ietekmētu lēmumu izstrādi vai pieņemšanu, un šī saziņa neizriet no normatīvajos aktos noteiktajām lēmumprojektu saskaņošanas un sabiedrības līdzdalības nodrošināšanas procedūrām. Anotācijas VI sadaļas 2. punktā, norādot sabiedrības pārstāvjus, ar kuriem notikušas konsultācijas projekta izstrādes procesā, norāda arī lobētājus, ar kuriem notikušas konsultācijas. Anotācijas VI sadaļas 3. punktā, norādot sabiedrības pārstāvju izteiktos būtiskākos priekšlikumus, kas (un kādā veidā) ņemti vērā projekta izstrādē, norāda lobētāju priekšlikumus, kuri ir ņemti vērā, kā arī to, kādā veidā tie ņemti vērā.

Kādas ir biežākās kļūdas VI sadaļas aizpildīšanā?

- Informācija par sabiedrības līdzdalību tiek atspoguļota fragmentāri un nesniedz priekšstatu par sadarbības rezultātu. Piemēram, VI sadaļas 3.punkts:

Nepareizi	Pareizi
<p>Noteikumu projekts 13.02.2012. elektroniski nosūtīts biedrībām „Zemnieku saeima” un „Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome” viedokļa sniegšanai.</p>	<p>Noteikumu projekts 13.02.2012. elektroniski nosūtīts biedrībām „Zemnieku saeima” un „Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome” viedokļa sniegšanai. „Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome” atzinumu par projektu līdz šim brīdim nav sniegusi, „Zemnieku saeima” atzinumā norādījusi, ka konceptuāli atbalsta noteikumu projektu.</p>

- Tiek sajaukta tabulas ailītēs ierakstāmā informācijas kārtība:
1 – sabiedrības uzrunāšana; 2 – izvēlētās līdzdalības formas un partneri;
3 – saturs, viedokļi un argumenti. Piemēram, VI sadaļas 2.ailītē sabiedrības līdzdalības formas projekta izstrādē:

Nepareizi	Pareizi
Latvijas Darba devēju konfederācija jau pirms noteikumu sagatavošanas ir aktīvi aizstāvējusi ideju par praktikanu apdrošināšanu mācību prakses laikā.	Noteikumu projekts 2011. gada 19. augustā tika nosūtīts viedokļu sniegšanai Latvijas Darba devēju konfederācijai, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai, Profesionālās izglītības biedrībai.

Daži atgādinājumi un padomi

- Rūpīgi iepazīstieties ar Ministru kabineta 2009. gada 25. augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
- Jautājiet saviem sabiedrības līdzdalības partneriem, kāda ir ērtākā forma, kādā šī sabiedrības grupa iegūst informāciju par izmaiņām normatīvajos aktos.
- Ja citas sabiedrības līdzdalības formas steidzamības vai citu apstākļu dēļ nav iespējamas, lūdziet vismaz sniegt atzinumu par sagatavoto tiesību akta projektu.
- Ja tiesību akta projekta mērķgrupa ir kāda īpaša sabiedrības grupa, lūdziet viedokli atsevišķiem nozares ekspertiem, viņi varēs sniegt viedokli par problēmu kopumā.
- Pārbaudiet vai secīgā un loģiskā kārtībā esat aizpildījis VI sadaļas 1.-3.punktu.
- Ja sabiedrības līdzdalība kāda iemesla dēļ nav bijusi iespējama, tad ierakstiet šos iemeslus, nevis to, ka „Projekts šo jomu neskar”. Tāpat ņemiet vērā, ka šāda rīcība pieļaujama vien izņēmuma gadījumos!
- Uzlūkojiet sabiedrības līdzdalību nevis kā slogu, bet gan kā papildu garantiju, ka jūsu sagatavotais projekts būs kvalitatīvs un tajā būs

padomāts arī par niansēm, kuras pārzina tikai tie, kas ikdienā piemēro šīs tiesību normas vai sajūt to iedarbību.

- Nelaidiet garām iespēju noskaidrot, vai attiecīgā normatīvā akta piemērošana praksē ir tāda, kā iecerēts, rakstot normatīvā akta projektu. Iespējams, jūs uzzināsiet daudz negaidītas informācijas par to, kā šīs tiesību normas mēdz piemērot praksē.

VII SADAĻA

TIESĪBU AKTA PROJEKTA IZPILDES NODROŠINĀŠANA UN TĀS IETEKME UZ INSTITŪCIJĀM

Kāds ir sadaļas mērķis?

Šīs sadaļas mērķis ir sniegt informāciju par to, cik gatava ir valsts pārvalde projekta piemērošanai, proti, konkretizēt, vai tiesību akta projekta ieviešana strukturāli vai funkcionāli ietekmēs valsts pārvaldi.

Tiesību normas parasti netiek rakstītas, lai tiktu adresētas valsts pārvaldei. Tiesību normu adresāti visbiežāk ir privātpersonas, kuru rīcību tiesību normas regulē. Ja tiesiskās attiecības attiecināmas uz privāttiesību jomu (kur savstarpēji mijiedarbojas vairākas privātpersonas), tad nekāds īpašs valsts nodrošinājums, lai šīs tiesību normas varētu darboties, parasti nav nepieciešams. Tomēr, ja tiesiskās attiecības attiecas uz publisko tiesību jomu, tieši pretēji, gandrīz vienmēr nepieciešama valsts pārvaldes iesaistīšana, lai šādas tiesiskās attiecības varētu notikt (citiem vārdiem sakot, lai tiesību aktu varētu piemērot). Šo pienākumu apjoms ir savstarpēji proporcionāls un korespondējošs – ja likums liek privātpersonai sagatavot un iesniegt kādu atskaiti, tad arī kādai amatpersonai šī atskaite ir jāpieņem, jāreģistrē, jālasa un jāpārbauda tajā minēto faktu patiesība. Šāda situācija paredz laika, naudas un cilvēka resursu patēriņu abās tiesisko attiecību pusēs. Tieši tādēļ anotācijas VII sadaļa paredz sniegt izvērtējumu par to, kādā veidā valsts pārvalde no savas puses nodrošinās tiesību akta projekta izpildi un vai šī izpilde ir saistīta ar izmaiņām esošajā struktūrā.

Ko rakstīt sadaļā?

2009.gada 15.decembra Ministru kabineta instrukcijas Nr.19 „Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” (01.01.2014.redakcijā) paredz šādu VII sadaļas aizpildīšanas formu.

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām		
1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 65.punktā noteiktajam
2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru. Jaunu institūciju izveide, esošu institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	Iekļauj informāciju atbilstoši instrukcijas 66., 67., 68, 69.punktā noteiktajam
3.	Cita informācija	Iekļauj papildu informāciju pēc tiesību akta projekta izstrādātāja ieskatiem. Ja šādas informācijas nav, ieraksta – "Nav".

Projekta izpildē iesaistītās institūcijas

Te ir jāidentificē iestāde, kas būs atbildīga par projekta izpildi. Gadījumos, kad normatīvā akta izpilde ir paredzēta administratīvā procesa kārtībā un iestādes šajā procesā ir saistītas nevis ar institucionālo, bet funkcionālo padotību, var būt ļoti lietderīgi gan uzsvērt funkcionālās padotības nodibināšanas faktu, gan identificēt ar padotības attiecībām saistītās iestādes. Piemēram, ja kāda uzdevuma izpildē pašvaldības iestādes ir funkcionāli padotas kādai tiešās pārvaldes iestādei, tad šādas padotības nodibināšanas ierakstīšana anotācijā var palīdzēt novērst virkni vēlāko neskaidrību.

UZZIŅAI:

Institucionālā padotība = ministram padota ministrija un padotības iestādes, iestādes vadītājam – iestādes departamenti, departamentam – nodaļas utt.

Funkcionālā padotība = citas nozares padotības iestādei kāda uzdevuma izpildē augstākā iestāde ir nevis „sava” ministrija, bet citas nozares ministrija, pašvaldības kāda uzdevuma pildīšanā padotas noteiktai valsts pārvaldes iestādei u.tml.

Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru

Šajā punktā ir jānorāda, vai tiek paplašinātas/sašaurinātas valsts pārvaldes funkcijas, kā arī tas, vai tiek mainīta valsts pārvaldes institucionālā struktūra. Valsts pārvaldes funkcija un valsts pārvaldes uzdevums nav sinonīmi. Šo jēdzienu savstarpējā saistība ir visai sarežģīta. Valsts pārvaldes funkcija apvieno vairākus saturiskā ziņā saistītus uzdevumus, tomēr valsts pārvaldes uzdevums var pastāvēt arī atsevišķi, ārpus kādas konkrētas funkcijas.

UZZIŅAI:

FUNKCIJA – īstenot valsts migrācijas un patvēruma politiku.

UZDEVUMI –

- analizēt procesus, kas saistīti ar migrāciju un patvēruma meklēšanu;
- sagatavot normatīvo aktu projektus migrācijas un patvēruma jomā;
- izskatīt lūgumus patvēruma piešķiršanai;
- izsniegt vīzas un uzturēšanās atļaujas;
- anulēt uzturēšanās atļaujas.

Funkcijas un uzdevumi parasti tiek uzskaitīti vienkopus attiecīgās iestādes nolikumā vai arī likumā, ja iestāde ir nodibināta uz likuma pamata. Tomēr Latvijas tiesību sistēmā vismaz šobrīd nav izveidota prakse vienkopus izsmeloši uzskaitīt visas funkcijas un tajās ietilpstošos uzdevumus. Visai bieži atsevišķa funkcija vai uzdevums var būt minēts kādā citā likumā, un tad ir visai grūti secināt, vai atsevišķā darbība uzskatāma par funkciju vai par uzdevumu. Šādā gadījumā ir lietderīgi vadīties no apsvēruma, ka uzdevums ir tāda darbība, kas no tiesisko seku viedokļa ir nedalāma, viena darbība. Piemēram, termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšana sastāv gan no pieprasījuma izskatīšanas, gan tajā norādīto ziņu pārbaudes, gan lēmuma uzrakstīšanas, gan lēmuma paziņošanas adresātam, gan termiņuzturēšanās atļaujas reģistrēšanas attiecīgajā reģistrā. Tātad faktiski tās ir vairākas secīgas darbības, ko veic mēneša garumā, tomēr no tiesisko attiecību viedokļa šeit ir tikai viena darbība – speciālās tiesības piešķiršana administratīvā akta adresātam termiņuzturēšanās atļaujas veidā. Tātad tas ir valsts pārvaldes uzdevums, nevis funkcija.

Ja tiesību akta projekts paredz paplašināt vai sašaurināt pārvaldes funkcijas vai uzdevumus, tas jāatspoguļo anotācijā. Funkcija var tikt paplašināta vai sašaurināta, papildinot to vai izslēdzot no tās kādu uzdevumu. Savukārt uzdevums var tikt paplašināts vai sašaurināts, papildinot to vai izslēdzot no tā kādu darbību. Piemēram, agrāk bija ierasts, ka katram komersantam, kas reģistrējies Komercreģistrā, izsniedz reģistrācijas apliecību. Šobrīd to vairs nedara, un reģistrācijas faktu apliecina vien ieraksts reģistrā. Tātad uzdevums „komersantu reģistrēšana” faktiski ir sašaurināts, jo no tā ir izslēgtas atsevišķas administratīvajā procesā veicamās darbības.

Projekta ietekme uz iestādē pieejamajiem cilvēkresursiem

Ietekme uz pārvaldes cilvēkresursiem pamatā izpaužas kā ietekme uz cilvēkresursu noslodzi un kompetenci.

Ja projektam ir ietekme uz attiecīgās iestādes funkcijām vai uzdevumiem, tad pārsvarā gadījumu projekta īstenošana ietekmēs arī iestādē strādājošo cilvēku nostrādāto darba stundu skaitu (tieši tāpēc svarīgi apzināt vai vismaz ticami prognozēt projekta mērķgrupas skaitlisko lielumu!). Protams, ir uzdevumi, kurus joprojām ir iespējams veikt ar iestādes jau esošo administratīvo kapacitāti, tomēr visbiežāk jaunu uzdevumu radīšana liek iestādē izveidot jaunu štata vietu, vai vismaz paredzēt virsstundu apmaksu esošajiem darbiniekiem. Jaunas funkcijas ieviešana valsts pārvaldē visticamāk nevarēs iztikt bez jaunu struktūrvienību izveides kādā iestādē.

Jaunu valsts pārvaldes uzdevumu izveidošana vai esoša uzdevuma attiecināšana uz iestādi, kas iepriekš šādu uzdevumu nav veikusi, visbiežāk būs saistīta ar darbinieku kompetences paaugstināšanas pasākumiem. Ja normatīvā akta izpildes nodrošināšanai tiek identificēta nepieciešamība apmācīt attiecīgās iestādes darbiniekus, normatīvajam aktam jāparedz

atliktais spēkā stāšanās laiks, jo darbinieku apmācība ir visai laikietilpīgs process.

Iestāžu izveide, likvidācija un reorganizācija

Tiesisko ietvaru kādas iestādes izveidei, reorganizācijai un likvidēšanai sniedz Valsts pārvaldes iekārtas likums.

UZZIŅAI:

15.pants. Tiešās pārvaldes iestādes izveidošana, reorganizācija un likvidācija

(1) Ministru kabinets izveido, reorganizē un likvidē tiešās pārvaldes iestādi, pamatojoties uz likumu vai pēc savas iniciatīvas, ievērojot valsts pārvaldes principus, veicot funkciju izvērtējumu, funkciju un pakalpojumu izmaksu salīdzinājumu un izvērtējot ietekmi uz iestādes saistībām.

(2) Ministru kabinets, izveidojot tiešās pārvaldes iestādi, nosaka Ministru kabineta locekli, kura padotībā attiecīgā tiešās pārvaldes iestāde atrodas.

(3) Tiešās pārvaldes iestādi reorganizē:

1) nododot to atvasinātām publiskām personām, — rezultātā iestāde turpina pastāvēt kā pastarpinātās pārvaldes iestāde;

2) apvienojot to ar citu iestādi vai vairākām citām iestādēm, — rezultātā uz reorganizējamo institūciju bāzes izveido jaunu iestādi;

3) nododot tās struktūrvienību vai vairākas struktūrvienības citai iestādei vai vairākām citām iestādēm vai nododot pārvaldes uzdevuma izpildi privātpersonai, — rezultātā sadalāmā iestāde turpina pastāvēt;

4) nododot atsevišķus valsts pārvaldes uzdevumus citai iestādei, — rezultātā iestāde turpina pastāvēt.

(4) Tiešās pārvaldes iestādi likvidē:

1) pievienojot citai iestādei, — rezultātā pievienojamā iestāde beidz pastāvēt;

2) deleģējot valsts pārvaldes uzdevumus kapitālsabiedrībai, kuras visas kapitāla daļas (akcijas) pieder vienai vai vairākām publiskām personām, — rezultātā iestāde beidz pastāvēt;

3) atsakoties no valsts pārvaldes uzdevuma izpildes, — rezultātā iestāde vai tās struktūrvienības beidz pastāvēt;

4) sadalot visas tās struktūrvienības starp citām iestādēm vai sadalot visas tās struktūrvienības starp citām iestādēm un deleģējot atsevišķu pārvaldes uzdevumu izpildi privātpersonai, — rezultātā sadalāmā iestāde beidz pastāvēt;

5) nododot tās pārvaldes uzdevumus citai iestādei, — rezultātā iestāde beidz pastāvēt.

(5) Deleģējot valsts pārvaldes iestādes uzdevumus kapitālsabiedrībai, kuras visas kapitāla daļas (akcijas) pieder vienai vai vairākām publiskām personām, attiecīgā kapitālsabiedrība ir iestādes tiesību, saistību un mantas pārņēmēja (tai skaitā tiesību un pienākumu, kas izriet no spēkā esošajām darba tiesiskajām attiecībām, ja vien lēmumā par reorganizāciju vai likvidāciju nav noteikts citādi).

(6) Ja tiešās pārvaldes iestādi vai tās struktūrvienību pievieno vai nodod pastarpinātās pārvaldes iestādei vai ja tiešās pārvaldes iestādi apvieno ar pastarpinātās pārvaldes iestādi, kā arī ja pastarpinātās pārvaldes iestādi vai tās struktūrvienību saskaņā ar šā panta trešo vai ceturto daļu pievieno vai nodod tiešās pārvaldes iestādei, Ministru kabinets un attiecīgā atvasinātā publiskā persona pirms lēmuma pieņemšanas par iestādes reorganizāciju vai likvidāciju vienojas par reorganizācijas nosacījumiem, ja likumā nav noteikts citādi.

(7) Iestādes iekšējā reorganizācija, kas neparedz struktūrvienību nodošanu vai sadali starp citām iestādēm, nav uzskatāma par reorganizāciju šā panta izpratnē.

Ja tiesību akta projekta ietekmē kāda iestāde tiek izveidota no jauna, reorganizēta vai likvidēta, anotācijas VII sadaļā ir jāsniedz šādas rīcības izvēles pamatojums un argumenti par šādas rīcības lietderību.

Valsts pārvaldes iestādes izveidošana nozīmē, ka valsts apņēmusies nodrošināt īpašu kādas nozares politikas īstenošanu – veikt uzraudzību un kontroli šajā jomā, sniegt publiskos pakalpojumus, vākt un analizēt valstij nepieciešamo informāciju par procesiem šajā jomā. Tātad, ja tiek izveidota kāda jauna valsts pārvaldes iestāde, tas nozīmē, ka valsts turpmāk īpaši regulēs kādu jomu, kas iepriekš nav tikusi regulēta (vai arī kādu iemeslu dēļ turpmāk vēlas to darīt rūpīgāk, ja jauna iestāde tiek atvasināta no kādas līdz šim pastāvošas iestādes). Atsevišķas iestādes izveidošana nozīmē, ka šai politikas jomai tiek piešķirta daudz svarīgāka loma – tieši ministram padots vadītājs, atsevišķs budžets un citi nepieciešamie resursi.

Savukārt kādas iestādes likvidācijas gadījumā ir jākonstatē pretējais – ka kāda joma vairs nav jāregulē ar valsts uzraudzības mehānismiem vai netiek vairs uzskatīta par tik nozīmīgu. Tieši šāda veida argumenti ir jāraksta anotācijas VII sadaļā, lai lēmuma pieņēmējs varētu izvērtēt iestāžu izveides un likvidācijas pamatotību.

Iestāžu reorganizācija parasti notiek organizatorisku vai finansiālu apsvērumu dēļ. Tātad šādos gadījumos ir jāsniedz argumenti par šādas rīcības lietderību, reorganizācijas rezultātā plānotajiem organizatoriskajiem vai finansiālajiem ieguvumiem. Reorganizācijas gadījumā īpaša vērība ir jāpievērš reorganizējamo iestāžu funkcijām un uzdevumiem. Piemēram, apvienojot divas iestādes, jaunās iestādes kompetencē teorētiski vajadzētu būt abu iepriekšējo iestāžu funkcijām un uzdevumiem, ja vien netiek speciāli plānots atteikties no kādas funkcijas vai uzdevuma. Tad šādas rīcības lietderības izvērtējamam ir jābūt atspoguļotam anotācijā.

Funkciju un uzdevumu nodošana pašvaldībām vai privātpersonām

Ne visas valsts pārvaldes funkcijas pilda tiešās pārvaldes iestādes. Daļu funkciju pilda pašvaldības, daļa uzdevumu tiek deleģēti arī privātpersonām.

Svarīgi! Valsts pārvaldes funkcijas nevar deleģēt. Deleģēt var tikai uzdevumus. Tādējādi citai personai tiek nodota tikai atsevišķa pienākuma veikšana, bet visa atbildība par konkrēto jomu kopumā vēl joprojām paliek iestādei, kas deleģējusi uzdevumu privātpersonai.

Valsts tiesību teorijā tiek pieņemts, ka katru uzdevumu vislabāk var izpildīt tā institūcija, kas atrodas visciešākajā saiknē ar noteikto sabiedrības mērķgrupu. Tāds apsvēruma pamats ar to, ka attiecīgā institūcija labāk pārzina situācijas kontekstu – vietējos apstākļus, paradumus, konkrētas cilvēku grupas vai pat konkrētus individuus. Šādi priekšnoteikumi ļauj

normatīvo regulāciju padarīt daudz efektīvāku. No šādas loģikas vadoties, lielākā daļa valsts pārvaldes funkciju būtu jāpilda pašvaldībām, un tikai tas, ko nav iespējams īstenot reģionālajā līmenī, būtu jānodod „centrālajai” valsts varai. Šeit izšķirošais kritērijs ir šāds: vai attiecīgās politikas īstenošanā ir pieļaujams, ka tā tiek īstenota atšķirīgi dažādos reģionos, vai tomēr tai ir nepieciešama vienota un centrāla regulācija? Protams, praksē pastāv arī virkne citu apsvērumu, kādēļ kādu funkciju nav iespējams nodot pašvaldībām (kaut vai finansējuma aspekts). Bet kopumā valsts pārvaldes iekšējā loģika nosaka, ka funkciju izpilde ir nododama pašvaldībām, ja vien netiek nosaukti konkrēti argumenti, kāpēc funkcija būtu jāpilda „centrālajai” valsts pārvaldei. Tādēļ, veidojot jaunas vai likvidējot esošas valsts pārvaldes funkcijas, ir jāpārdomā jautājums par pašvaldību kompetenci šo funkciju veikšanā.

Savukārt attiecībā uz uzdevumu deleģēšanu privātpersonām darbojas tieši pretēja loģika. Ir pieņemts, ka valsts pārvaldes funkcijas pilda valsts pārvalde, tas ir izpildvaras eksistences pamats. Un tikai gadījumos, kad tiek pierādīts, ka konkrēta uzdevuma izpildē kāds cits publisko tiesību subjekts būtu efektīvāks nekā valsts pārvaldes iestāde, attiecīgo uzdevumu var deleģēt.

Kāda ir VII sadaļas sasaiste ar tiesību akta projektu?

Tiesību aktu projekti var būt gan tādi, kuru tekstā skaidri redzamas valsts pārvaldes struktūras izmaiņas, gan arī tādi, kuru tekstā šādas izmaiņas nav tieši saskatāmas. Pirmie ir tie, kas tieši paredz kādas iestādes izveidi, reorganizāciju vai likvidāciju. Otrie ir tie normatīvo aktu projekti, kuri paredz ietekmi uz valsts pārvaldes funkcionālo struktūru, un parasti tieši šie gadījumi – ja laicīgi netiek pienācīgi identificēta to radītā ietekme – vēlāk rada problēmas jau tiesību akta piemērošanas fāzē. Kā iepriekš tika norādīts Rokasgrāmatas nodaļā par anotācijas I sadaļas aizpildīšanu, viens no iespējamajiem problēmsituācijas alternatīvajiem risinājumiem ir iespēja uzlabot jau esošā regulējuma piemērošanu. Nereti pastāvošā problēma ir ne tik ļoti saistīta ar pieļautu kļūmi regulējuma satura formulēšanā, kā ar nepietiekami efektīvu vai nekvalitatīvu pieņemtā regulējuma ieviešanu. Un bieži tas ir tiešs rezultāts tam, ka tiesību akta projekta izstrādes gaitā nav veltīta pietiekama uzmanība, lai pārdomātu, kā konkrēti tas tiks ieviests un kādas sekas tas atstās uz valsts pārvaldes funkcionālo struktūru un kādus cilvēkresursus tiesību akta projekta piemērošana prasīs.

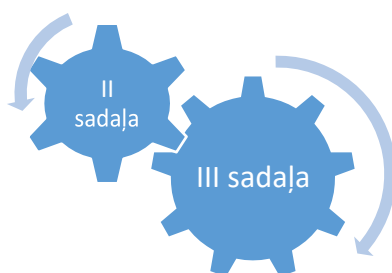
Nav iespējams izsmeloši uzskaitīt, kādas pazīmes normatīvā akta tekstā norāda uz to, ka šī tiesību norma ietekmē valsts pārvaldes funkcijas, cilvēkresursus utt. Tomēr, ja no normatīvā akta projekta izriet, ka tiek noteikta jauna veida atskaišu ieviešana, jauna veida kontroles pasākumi, jauna veida administratīvo aktu izdošana, jauni administratīvie sodi,

noteikta valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanas iespēja vai tieši pretēji – kaut kas esošs tiek likvidēts, tad noteikti ir jāaizpilda anotācijas VII sadaļa.

Kāda ir VII sadaļas sasaiste ar citām anotācijas sadaļām?

Ja anotācijas II sadaļā ir identificēta ietekme uz valsts pārvaldes darbiniekiem kā uz tiesību akta projekta mērķgrupu, tad anotācijas VII sadaļā jāparādās šīs ietekmes izvērstam skaidrojumam.

Ja anotācijas VII sadaļā tiek konstatēta ietekme uz valsts pārvaldes institucionālo vai funkcionālo struktūru, tad šādai ietekmei ir jāatspoguļojas arī ietekmē uz valsts vai pašvaldību budžetu – proti, anotācijas III sadaļā.

Kādas ir biežākās kļūdas VII sadaļas aizpildīšanā?

- VII sadaļas 1.punktā netiek korekti norādīts projekta īstenošanā iesaistīto iestāžu savstarpējais pienākumu sadalījums.

Nepareizi	Pareizi
Noteikumu projekta izpildi nodrošinās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un SIA „Vides investīciju fonds”.	Noteikumu projekta izpildi nodrošinās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Uzdevums izveidot un uzturēt elektromobiļu uzlādes infrastruktūras punktus tiek deleģēts SIA „Vides investīciju fonds”, kas atrodas tiešā funkcionālā pakļautībā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.

- Netiek pienācīgi aprakstīta ietekme ne uz iestādes funkcijām, ne uzdevumiem. Vai arī tiesību akta projekta ietekme tiek uztverta tikai pārvaldes funkciju līmenī, aizmirstot atspoguļot, vai tiek ietekmēti arī funkciju ietvaros sastāvošie uzdevumi (kas dažkārt var būt apjomīgi un resursus patērējoši):

Nepareizi	Pareizi
Noteikumu projekta izpildei nav nepieciešams paplašināt Pārtikas un	Noteikumu projekta izpildei nav nepieciešams paplašināt Pārtikas un veterinārā dienesta funkcijas un uzdevumus.

Nepareizi	Pareizi
veterinārā dienesta funkcijas.	<p data-bbox="740 226 794 255">VAI</p> <p data-bbox="667 297 1433 499">Noteikumu projekta izpilde papildina Pārtikas un veterināra dienesta funkciju – uzraudzība dzīvnieku veselības jomā, ar jaunu uzdevumu – Ņūkāsas slimības uzraudzība mājputnu un inkubējamo olu uzņēmumos. Jaunais uzdevums tiks pildīts esošo resursu ietvaros.</p>

Daži atgādinājumi un padomi

- Pārdomājiet, vai esat uzskaitījis visas tiesību akta projekta izpildē iesaistītās institūcijas. Pārdomājiet, vai starp tām neveidojas funkcionālās padotības attiecības, kuras būtu vēlams atspoguļot anotācijā.
- Pārbaudiet, vai esat pienācīgi identificējis funkcijas un uzdevumus.
- Pārdomājiet, kādā formā notiek iestāžu reorganizācija. Apvienojot divas iestādes, neviena no tām netiek likvidēta, divu iestāžu vietā tiek izveidota viena, rīkojums par likvidāciju nav jāraksta.
- Ja tiesību akta projekts paredz nodot valsts pārvaldes uzdevumu privātpersonai, ļoti uzmanīgi pārbaudiet, vai ir ņemti vērā visi Valsts pārvaldes iekārtas likuma nosacījumi. Īpaši pievērsiet uzmanību tam, ka valsts pārvaldei joprojām jāsauglabā zināmi cilvēkresursi deleģētā uzdevuma izpildes uzraudzībai.

PIELIKUMI

- 1.pielikums. Likuma projekts
- 2.pielikums. Likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
- 3.pielikums. Likuma grozījumu projekts
- 4.pielikums. Likumprojekta grozījumu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
- 5.pielikums. Ministru kabineta noteikumu projekts
- 6.pielikums. Ministru kabineta noteikumu projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
- 7.pielikums. Ministru kabineta noteikumu grozījumu projekts
- 8.pielikums. Ministru kabineta noteikumu grozījumu projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
- 9.pielikums. Ministru kabineta rīkojuma projekts
- 10.pielikums. Ministru kabineta rīkojuma projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
- 11.pielikums. Ministru kabineta rīkojuma grozījumu projekts
- 12.pielikums. Ministru kabineta rīkojuma grozījumu projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
- 13.pielikums. 1.uzdevums
- 14.pielikums. 1.uzdevuma atrisinājums
- 15.pielikums. 2.uzdevums
- 16.pielikums. 2.uzdevuma atrisinājums